

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie podlaskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Podlaskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
podlaskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Podlaskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Białymstoku

Statistical Office in Białystok

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kamińskiej-Gawryluk

Zespół autorski

Editorial team

Anna Godlewska, Renata Łapińska, Anna Rogalewska, Anna Szeszko

Prace redakcyjne i skład

Editorial work and typesetting

Dorota Żochowska

Opracowanie graficzne

Graphics

Joanna Orłowska, Dorota Żochowska

Tłumaczenie

Translation

Ewa Kępa

ISBN 978-83-89643-81-0

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

bialystok.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejne opracowanie przedstawiające wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 dotyczące województwa podlaskiego. Spis został przeprowadzony na terenie całej Polski w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

Prezentowana publikacja jest opracowaniem tematycznym dotyczącym stanu i struktury demograficznej ludności, uzupełnionym o charakterystykę społeczną w zakresie kraju urodzenia oraz posiadanego obywatelstwa, przynależności narodowo-etnicznej i wyznaniowej, języka używanego w kontaktach domowych, poziomu wykształcenia, a także niepełnosprawności. Ponadto scharakteryzowano w niej osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz migracje ludności.

Dane zamieszczone w opracowaniu dotyczą województwa ogółem, a część spośród nich również powiatów i gmin. Ważniejsze dane wojewódzkie zostały przedstawione na tle kraju. Dla zobrazowania skali i kierunków zmian, jakie dokonały się w regionie w ostatnim okresie międzyspisowym, wyniki NSP 2021 zestawiono z danymi uzyskanymi ze spisu przeprowadzonego w 2011 r.

Informacje zaprezentowano w formie opisu analitycznego, którego uzupełnienie stanowią tablice oraz liczne mapy i wykresy, a także wyjaśnienia podstawowych pojęć.

Szersze informacje dotyczące metodologii i organizacji spisu zostały przedstawione w publikacji pt. „Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Metodologia i organizacja badania”, wydanej przez Główny Urząd Statystyczny w styczniu 2022 r.

Przekazując Państwu niniejsze opracowanie, mam nadzieję, że zamieszczone w nim wyniki spisu będą interesujące i przydatne dla szerokiego grona odbiorców danych statystycznych w regionie oraz staną się bazą umożliwiającą prowadzenie dalszych analiz. Bardziej szczegółowe informacje wynikowe z zakresu NSP 2021 są dostępne w Banku Danych Lokalnych pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> w kategorii: Narodowe Spisy Powszechne.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, styczeń 2024 r.

Preface

I would like to present you another study showing the results of the National Population and Housing Census 2021 regarding Podlaskie Voivodship. The census was carried out in Poland in the period from 1 April to 30 September 2021 as of 31 March 2021.

The presented publication is a thematic study on the state and demographic situation of the population, supplemented with social characteristics in terms of country of birth and citizenship, national-ethnic and religious affiliation, language used at home, educational level and disability. Moreover, it characterizes persons living in the collective living quarters and migration of population.

The data included in the study concern the voivodship in general, and some of them also concern powiats and gminas. More important voivodship data were presented against the background of the country. To illustrate the scale and directions of changes that took place in the region in the last inter-census period, the results of the 2021 Census were compared with the data obtained from the census conducted in 2011.

The information is presented in the form of an analytical description, enriched with tables and numerous maps and charts, as well as explanations of basic concepts.

More information on the methodology and organization of the census was presented in the publication "National Population and Housing Census 2021. Research methodology and organization" published by the Statistics Poland in January 2022.

Presenting this publication, I hope that introduced results of the census will be interesting and useful for a wide range of recipients of statistical data in the region and will become a basis for further analyses. More detailed information on result of the National Census 2021 is available in the Local Data Bank at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> in the category: National Censuses.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

Białystok, January 2024

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” ”Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
r.	rok
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
itp. etc.	i tym podobne and the like
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
tj. i.e.	to jest that is
UE EU	Unia Europejska European Union
WE EC	Wspólnota Europejska European Community

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	5
Symbols. Main abbreviations	
Spis tablic	8
List of tables	
Spis wykresów	10
List of charts	
Spis map	12
List of maps	
Synteza	13
Executive summary	16
Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności	19
Chapter 1. Size and demographic structure of population	
1.1. Stan ludności	19
1.1. Size of population	
1.2. Ludność według płci i wieku	21
1.2. Population by sex and age	
1.3. Ludność według stanu cywilnego	29
1.3. Population by marital status	
Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	34
Chapter 2. Population by country of birth and citizenship	
2.1. Ludność według kraju urodzenia	34
2.1. Population by country of birth	
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	38
2.2. Population by country of citizenship	
Rozdział 3. Wykształcenie ludności	42
Chapter 3. Education of the population	
Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami	50
Chapter 4. Disabled persons	
4.1. Stan i struktura osób niepełnosprawnych	51
4.1. Size and structure of disabled persons	
4.2. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności	55
4.2. Disabled persons by degree of disability and activity limitations	
4.3. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku	58
4.3. Disabled persons by economic age groups	
4.4. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń	61
4.4. Disabled persons by groups of medical conditions	
4.5. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy	64
4.5. Disabled persons by labour market status	

	Str. Page
Rozdział 5. Przynależność narodowo-etniczna, język używany w domu i wyznanie	67
Chapter 5. National-ethnic affiliation, language used at home and religion	
5.1. Przynależność narodowo-etniczna	67
5.1. National-ethnic affiliation	
5.2. Język używany w domu	68
5.2. Language used at home	
5.3. Przynależność wyznaniowa	70
5.3. Religious affiliation	
Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	72
Chapter 6. Population in the collective living quarters	
Rozdział 7. Zasoby migracyjne	75
Chapter 7. Migration resources	
7.1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania	75
7.1. Population by period of residence in the place of current residence	
7.2. Migracje wewnętrzne ludności	77
7.2. Internal migration of population	
7.3. Imigranci przebywający w Polsce czasowo	80
7.3. Immigrants staying in Poland temporarily	
7.4. Emigranci przebywający czasowo za granicą	82
7.4. Emigrants staying temporarily abroad	
Źródła danych	86
Data sources	88

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci	19
Table 1. Population in urban and rural areas by sex	
Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku	22
Table 2. Population by biological age groups	
Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.	30
Table 3. Population aged 15 and more by marital status in 2021	
Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia	34
Table 4. Population by country of birth	
Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa	39
Table 5. Population by country of citizenship	
Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	43
Table 6. Population aged 13 and more by educational level	
Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według płci i poziomu wykształcenia	45
Table 7. Population aged 13 and more by sex and educational level	
Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia	47
Table 8. Population aged 13 and more by place of residence and educational level	
Tablica 9. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, kategorii niepełnosprawności i płci	51
Table 9. Disabled persons by place of residence, category of disability and sex	
Tablica 10. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według miejsca zamieszkania, płci i powiatów w 2021 r.	54
Table 10. Disabled persons per 1000 population by place of residence, sex and powiats in 2021	
Tablica 11. Osoby niepełnosprawne prawnie według miejsca zamieszkania, płci i stopnia niepełnosprawności w 2021 r.	56
Table 11. Legally disabled persons by place of residence, sex and degree of disability in 2021	
Tablica 12. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i posiadanych ograniczeń sprawności w 2021 r.	57
Table 12. Disabled persons by category of disability and activity limitation in 2021	
Tablica 13. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.	59
Table 13. Disabled persons by economic age groups, sex and category of disability in 2021	
Tablica 14. Osoby niepełnosprawne biologicznie według głównej grupy schorzenia, stopnia ograniczenia sprawności oraz płci w 2021 r.	62
Table 14. Persons disabled biologically by main medical condition group, activity limitation degree and sex in 2021	
Tablica 15. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy oraz płci w 2021 r.	65
Table 15. Disabled persons aged 15 and more by labour market status and sex in 2021	
Tablica 16. Ludność według identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.	67
Table 16. Population by the national-ethnic identification in 2021	

	Str. Page
Tablica 17. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.	69
Table 17. Population by language used at home in 2021	
Tablica 18. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.	70
Table 18. Population by declared religious affiliation in 2021	
Tablica 19. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.	73
Table 19. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021	
Tablica 20. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania w 2021 r.	77
Table 20. Population by period of residence in the place of current residence in 2021	
Tablica 21. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r.	80
Table 21. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021	
Tablica 22. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.	83
Table 22. Emigrants staying temporarily abroad in 2021	

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2021 r.	23
Chart 1. Population by sex and age in 2021	
Wykres 2. Współczynnik feminizacji według grup wieku	24
Chart 2. Femininity ratio by age groups	
Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	27
Chart 3. Structure of population by economic age groups	
Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	27
Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age	
Wykres 5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci, wieku i stanu cywilnego w 2021 r. ...	31
Chart 5. Population aged 15 and more by sex, age and marital status in 2021	
Wykres 6. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.	32
Chart 6. Structure of population aged 15 and more by marital status in 2021	
Wykres 7. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.	35
Chart 7. Population by place of birth and sex in 2021	
Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia i miejsca zamieszkania w 2021 r.	35
Chart 8. Population by place of birth and place of residence in 2021	
Wykres 9. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia	36
Chart 9. Population born abroad by selected country of birth	
Wykres 10. Struktura ludności według obywatelstwa i płci w 2021 r.	40
Chart 10. Structure of population by citizenship and sex in 2021	
Wykres 11. Struktura ludności według miejsca zamieszkania i obywatelstwa w 2021 r.	40
Chart 11. Structure of population by place of residence and citizenship in 2021	
Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci	46
Chart 12. Population aged 13 and more by educational level and sex	
Wykres 13. Struktura osób niepełnosprawnych według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.	52
Chart 13. Structure of disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021	
Wykres 14. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności w danej grupie wieku	58
Chart 14. Share of disabled persons in total number of population of a given age group	
Wykres 15. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.	61
Chart 15. Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021	
Wykres 16. Struktura ludności ogółem i osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w 2021 r.	66
Chart 16. Structure of total population and disabled persons aged 15 and more by labour market status in 2021	
Wykres 17. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.	74
Chart 17. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021	
Wykres 18. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości w 2021 r.	76
Chart 18. Population by the period of residence in the current locality in 2021	

	Str. Page
Wykres 19. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia	77
Chart 19. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival	
Wykres 20. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	80
Chart 20. Immigrants staying in Poland temporarily by economic age groups and sex in 2021	
Wykres 21. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	83
Chart 21. Emigrants staying temporarily abroad by economic age groups and sex in 2021	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.	20
Map 1. Population density in 2021	
Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021	21
Map 2. Change in the number of population in 2011–2021	
Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.	25
Map 3. Femininity ratio in 2021	
Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.	26
Map 4. Median age of population by sex in 2021	
Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.	28
Map 5. Non-working age population per 100 persons of working age in 2021	
Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.	29
Map 6. Ageing index in 2021	
Mapa 7. Żonaci/zamężne w 2021 r.	33
Map 7. Married persons in 2021	
Mapa 8. Ludność urodzona za granicą według gminy zamieszkania w 2021 r.	37
Map 8. Population born abroad by gmina of residence in 2021	
Mapa 9. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.	38
Map 9. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021	
Mapa 10. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gminy zamieszkania w 2021 r.	41
Map 10. Population with non-Polish citizenship by gmina of residence in 2021	
Mapa 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym w 2021 r.	49
Map 11. Population aged 13 and more with tertiary education in 2021	
Mapa 12. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności według płci	53
Map 12. Disabled persons per 1000 population by sex	
Mapa 13. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności w 2021 r.	55
Map 13. Disabled persons by category of disability in 2021	
Mapa 14. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2011–2021	79
Map 14. Internal net migration in 2011–2021	
Mapa 15. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r.	81
Map 15. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021	
Mapa 16. Imigranci przebywający w Polsce czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.	82
Map 16. Immigrants staying in Poland temporarily per 10 thousand residents in 2021	
Mapa 17. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.	84
Map 17. Emigrants staying temporarily abroad in 2021	
Mapa 18. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.	85
Map 18. Emigrants staying temporarily abroad per 10 thousand residents in 2021	

Synteza

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021), w końcu marca 2021 r. w województwie podlaskim mieszkały 1154283 osoby. Od poprzedniego spisu przeprowadzonego w 2011 r. **liczba mieszkańców** regionu zmniejszyła się o 4,0%.

W porównaniu z wynikami NSP 2011 odnotowano spadek liczby osób **w wieku** do 14 lat (o 1,9%) oraz 15–64 lata (o 9,6%), wzrosła natomiast liczba osób 65-letnich i starszych (o 20,6%). W ostatnim okresie międzyspisowym zmieniła się również struktura mieszkańców województwa według wyżej wymienionych grup wieku. W 2021 r. udział dzieci w wieku do 14 lat w ogólnej populacji ludności wynosił 15,4% (o 0,4 p. proc. więcej niż w 2011 r.), osób w wieku 15–64 lata – 66,2% (o 4,1 p. proc. mniej), a osób w wieku co najmniej 65 lat – 18,4% (o 3,7 p. proc. więcej).

Według danych NSP 2021, połowa ludności województwa nie przekroczyła 41,9 roku, podczas gdy dziesięć lat wcześniej statystyczny mieszkaniec regionu był w wieku 38,2 roku.

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zaobserwowano również zmiany w strukturze ludności według **stanu cywilnego**. Najbardziej liczną grupą wśród osób w wieku 15 lat i więcej były nadal osoby pozostające w związkach małżeńskich, które w 2021 r. stanowiły 55,9% tej populacji, podczas gdy dziesięć lat wcześniej – 54,9%. Udział kawalerów i panien w analizowanej grupie ludności w 2021 r. kształtował się na poziomie 27,0% (według danych NSP 2011 wynosił 29,5%). Pozostałe grupy to osoby owdowiałe, które w 2021 r. stanowiły 8,9% ogólnej liczby osób w wieku 15 lat i więcej, oraz osoby rozwiedzione, których odsetek wynosił 7,5%. W 2011 r. udział tych grup w omawianej populacji kształtował się odpowiednio na poziomie 9,8% i 4,6%.

Według wyników NSP 2021, spośród ogólnej liczby mieszkańców województwa podlaskiego 1124185 (97,4%) wskazało Polskę jako **kraj urodzenia**, natomiast 29469 osób (2,5%) urodziło się poza obecnymi granicami Polski. W 2011 r. osoby urodzone w Polsce stanowiły 98,6% ogółu ludności województwa podlaskiego, a urodzeni za granicą – 1,3%. W 2021 r., w odniesieniu do wyników poprzedniego spisu, najistotniejsze zmiany zaszły wśród ludności urodzonej za granicą. Omawiana populacja była o 83,2% większa niż w 2011 r., podczas gdy liczba osób deklarujących Polskę jako kraj urodzenia zmniejszyła się o 5,2%.

Wyniki spisu z 2021 r. wykazały, że wśród mieszkańców województwa podlaskiego 1150064 osoby (99,6% ogółu) posiadały **obywatelstwo** polskie i w stosunku do wyników poprzedniego spisu ich udział zmniejszył się o 0,2 p. proc. Liczba osób z obywatelstwem innego kraju wynosiła 4205, co oznacza 2-krotny wzrost w porównaniu z zanotowaną w NSP 2011.

Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym w latach 2011–2021 był wzrost **poziomu wykształcenia** mieszkańców województwa podlaskiego. W ostatnim okresie międzyspisowym udział osób z wykształceniem co najmniej średnim w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej wzrósł z 46,1% w 2011 r. do 59,1% w 2021 r. Szczególnie warto podkreślić dynamiczny wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem, który w ciągu dziesięciu lat wyniósł 40,8%.

W województwie podlaskim w końcu marca 2021 r. kobiety częściej niż mężczyźni posiadały dyplom ukończenia studiów wyższych. Wśród ogółu mężczyzn w wieku 13 lat i więcej 19,3% ukończyło uczelnie, natomiast udział kobiet z wykształceniem wyższym wyniósł 28,0%.

Według wyników NSP 2021, 28,4% ludności regionu w wieku 13 lat i więcej zamieszkałej w miastach stanowiły osoby, które posiadały dyplomy ukończenia uczelni. Wśród mieszkańców wsi udział osób z tym poziomem wykształcenia wynosił 16,5%.

Według wyników NSP 2021, w województwie podlaskim liczba **osób z niepełnosprawnościami** wynosiła 161388 i na przestrzeni dziesięciu lat wzrosła o 22,5%. W grupie niepełnosprawnych przeważały kobiety, które stanowiły 55,2% omawianej zbiorowości.

Wśród osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie o niepełnosprawności, których liczba w 2021 r. wynosiła 99695 i była o 18,3% wyższa niż w 2011 r. Zbiorowość osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie, tj. takich, które nie posiadały orzeczenia prawnego potwierdzającego niepełnosprawność, ale deklarowały subiektywne odczuwanie ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu liczyła 61693, czyli o 29,8% więcej niż dziesięć lat wcześniej.

W 2021 r. w województwie podlaskim wśród niepełnosprawnych prawnie 93,3% stanowiły osoby w wieku 16 lat i więcej. W porównaniu z 2011 r. ich liczba wzrosła o 14,8%, ale odsetek zmniejszył się o 2,9 p. proc. W analizowanej zbiorowości najwięcej osób posiadało umiarkowany stopień niepełnosprawności (40,1% ogółu). Znaczny stopień niepełnosprawności deklarowało 33,8% tej grupy osób. Lekki stopień niepełnosprawności zanotowano w przypadku 26,1% niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej. W ostatnim okresie międzyspisowym wzrosła o 108,4% liczba osób w wieku 0–15 lat posiadających prawne orzeczenie o niepełnosprawności oraz zwiększył się udział tych osób w ogólnej liczbie niepełnosprawnych prawnie z 3,8% w 2011 r. do 6,7% w 2021 r.

Według wyników spisu, w 2021 r. wśród ogółu niepełnosprawnych zdecydowana większość, tj. 121114 osób (75,0%), deklarowała ograniczenia sprawności funkcjonowania organizmu. W tej zbiorowości niepełnosprawnych największy odsetek stanowiły osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie – 61,7%, dwa schorzenia wskazało 18,4%, a trzy – 12,0% spośród nich. W analizowanej grupie osób niepełnosprawnych za główną przyczynę ograniczeń sprawności 36,8% uznało uszkodzenia i choroby narządu ruchu, 14,0% – choroby układu krążenia, a 13,5% – choroby neurologiczne.

Według danych NSP 2021, wśród ludności niepełnosprawnej w wieku 15 lat i więcej największy udział miały osoby bierne zawodowo – 77,8%. Zdecydowanie mniejszy był odsetek osób pracujących (20,0%), a bezrobotni stanowili tylko 1,3% ogółu osób z niepełnosprawnościami w wieku aktywności ekonomicznej.

Wśród mieszkańców województwa podlaskiego dominują osoby o polskiej **tożsamości narodowej** (jednorodnej polskiej albo jednocześnie polskiej i innej niż polska). Zgodnie z wynikami NSP 2021 stanowiły one 98,2% ogółu ludności regionu. Inną niż polska przynależność narodowo-etniczną (wyrażoną w pierwszej lub drugiej deklaracji) posiadało 3,7% mieszkańców województwa.

Ludność w Podlaskiem (oprócz narodowości polskiej) najczęściej identyfikowała się z narodowością białoruską (23242 osoby), litewską (4550), amerykańską (2623), ukraińską (2148) oraz angielską (1875). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zmniejszyła się liczba osób deklarujących przynależność do narodu białoruskiego, litewskiego i ukraińskiego. Zanotowano natomiast wysokie wzrosty liczby identyfikacji z nacjami charakterystycznymi dla krajów będących popularnymi kierunkami emigracji z Polski, takimi jak angielska i amerykańska.

W zdecydowanej większości ludność województwa podlaskiego posługuje się w kontaktach domowych językiem polskim. W NSP 2021 **język** polski jako **używany w domu** zadeklarowało 99,2% ogółu ludności w regionie. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość obejmującą 4,8% mieszkańców województwa. W porównaniu z poprzednim spisem liczba osób posługujących się w kontaktach domowych językami niepolskimi zwiększyła się o 35,6%.

Według NSP 2021, językami niepolskimi, których ludność województwa najczęściej używała w kontaktach domowych były: angielski (20113 osób), białoruski (13089), litewski (4633), rosyjski (3853) oraz gwary podlaskie (3641).

Analiza odpowiedzi na pytanie o **wyznanie** w NSP 2021 wskazuje, że większość mieszkańców województwa podlaskiego identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi: 953617 osób uznało siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowiła 82,6% ogółu mieszkańców regionu i 96,2% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym.

W ciągu dziesięciu lat od poprzedniego spisu wśród udzielających odpowiedzi na pytanie o wyznanie zmniejszył się o 2,9 p. proc. udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych (z 99,1% w 2011 r. do 96,2% w 2021 r.), a co za tym idzie, o tyle samo wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych (z 0,9% w 2011 r. do 3,8% w 2021 r.).

Podczas NSP 2021 na terenie województwa podlaskiego zbadanych zostało 599 **obiektów zbiorowego zakwaterowania (OZZ)**, a liczba przebywających w nich osób wynosiła 7150. Dla porównania, w spisie z 2011 r. informacje pozyskano dla 230 takich obiektów, w których przebywało 11417 osób. Należy jednak podkreślić, że spis w 2021 r. był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych, dlatego liczba ludności przebywającej w OZZ może być zanizona.

Według wyników badania OZZ prowadzonego w ramach NSP 2021, najwięcej osób przebywało w obiektach związanych z opieką i leczeniem (42,9% ogółu mieszkańców OZZ) oraz nauką i pracą (28,7%).

Wyniki NSP 2021 wykazały, że w latach 2011–2021, w porównaniu z poprzednim okresem między spisowym, nastąpił wzrost odsetka **ludności mobilnej** w ogólnej liczbie mieszkańców województwa podlaskiego z 45,0% do 48,8%. Jednocześnie udział **ludności zasiedziałej**, która od urodzenia nie zmieniała swojego miejsca zamieszkania na okres co najmniej 12 miesięcy, wśród ogółu ludności w regionie zmniejszył się z 54,1% do 50,0%.

Według danych NSP 2021, dla 83,7% ludności przybyłej do województwa podlaskiego w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a dla 15,9% – zagranica. Odsetek osób przybyłych z zagranicy w ogólnej liczbie ludności przybyłej do województwa w latach 2011–2021 był ponad 2-krotnie wyższy niż w latach 2002–2011.

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 105956 osób. Wśród **ludności przybyłej z terenu kraju** w ostatnim okresie międzyspisowym dominowały osoby, które wcześniej mieszkały również w województwie podlaskim – 85,7% migrantów, natomiast w przypadku 14,3% migrantów poprzednim miejscem zamieszkania było inne województwo. W migracjach międzywojewódzkich najbardziej niekorzystne saldo zaobserwowano w przepływach z województwami mazowieckim oraz pomorskim, na rzecz których z terenu województwa podlaskiego ubyło odpowiednio 9791 i 2135 osób.

Według danych NSP 2021, w województwie podlaskim przebywało czasowo 26190 stałych mieszkańców innych krajów. **Imigranci** najczęściej przebywali w regionie do 12 miesięcy (46,7% – od 3 do 12 miesięcy i 38,9% – do 3 miesięcy), a tylko 14,4% spośród nich przebywało tutaj co najmniej 12 miesięcy. Najwięcej imigrantów przybyło do województwa podlaskiego z Ukrainy – 43,7% ogółu, Białorusi – 27,9% i Rosji – 5,5%.

Dane NSP 2021 wykazały, że 68828 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie podlaskim przebywało czasowo poza krajem. Spośród **emigrantów** przebywających czasowo za granicą 93,4% stanowili emigranci długookresowi, którzy przebywali poza granicami kraju 12 miesięcy lub dłużej. Pozostałe 6,6% to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej była Wielka Brytania, gdzie w 2021 r. przebywało 24,5% wszystkich emigrantów z terenu województwa podlaskiego. Na drugim miejscu wśród krajów emigracji znalazła się Belgia – 16,6%, a na trzecim Stany Zjednoczone – 16,5%. Znacząca liczba mieszkańców województwa przebywała również w Niemczech – 11,9%.

Executive summary

According to the results of the National Census of Population and Housing 2021 (the 2021 Census), at the end of March 2021, Podlaskie Voivodship was resided by 1154283 persons. Since the previous census conducted in 2011, the **number of inhabitants** of the region has decreased by 4.0%.

Comparing to the results of the 2011 Census, there was a decrease in the number of persons **aged** up to 14 (by 1.9%) and 15–64 (by 9.6%), while the number of persons aged 65 and more increased (by 20.6%). In the last inter-census period, the structure of the voivodship inhabitants by the above-mentioned age groups also changed. In 2021, the share of children aged up to 14 in the total population was 15.4% (0.4 pp more than in 2011), persons aged 15–64 – 66.2% (4.1 pp less), and persons aged at least 65 – 18.4% (3.7 pp more).

According to the data of the 2021 Census, half of the voivodship population is under the age of 41.9, while ten years earlier the average resident of the region was 38.2 years old.

Compared to the results of the previous census, the results of the 2021 Census also show changes in the population structure by **marital status**. The largest group among persons aged 15 and more were still married persons, who constituted 55.9% of this population in 2021, comparing to 54.9% ten years earlier. The share of single men and women in the analysed population group in 2021 was 27.0% (in the 2011 Census it was 29.5%). The remaining groups are widowed people, who in 2021 accounted for 8.9% of the total number of persons aged 15 and more, as well as divorced people, whose percentage was 7.5%. In 2011, the share of these groups in the discussed population was 9.8% and 4.6%, respectively.

According to the results of the 2021 Census, of the total number of inhabitants of Podlaskie Voivodship, 1124185 persons (97.4%) indicated Poland as their **country of birth**, while 29469 persons (2.5%) were born outside the current borders of Poland. In 2011, persons born in Poland constituted 98.6% of the total population of Podlaskie Voivodship, and those born abroad – 1.3%. In 2021, compared to the results of the previous census, the most significant changes occurred among the population born abroad. The number of such persons was by 83.2% larger than in 2011, while the number of persons declaring Poland as their country of birth decreased by 5.2%.

The results of the 2021 census showed that among the inhabitants of Podlaskie Voivodship, 1150064 persons (99.6% of the total) had Polish **citizenship** and compared to the results of the previous census, their share decreased by 0.2 pp. The number of persons with citizenship of another country was 4205, which means a two-fold increase compared to the number recorded in the 2011 Census.

A positive phenomenon observed in the years 2011–2021 was the increase in the **educational level** of the inhabitants of Podlaskie Voivodship. In the last inter-census period, the share of persons with at least secondary educational level in the total population aged 13 and more increased from 46.1% in 2011 to 59.1% in 2021. It is particularly worth emphasizing the dynamic increase in the number of persons with tertiary educational level, which in ten years reached 40.8%.

In Podlaskie Voivodship, at the end of March 2021, women more often than men had a higher education diploma. Among all men aged 13 and more, 19.3% graduated from universities, while the share of women with tertiary education was 28.0%.

The results of the 2021 Census showed that 28.4% of the region's urban population aged 13 and more were persons who had university degrees. Among rural residents, the share of persons with this educational level was 16.5%.

According to the results of the 2021 Census, the number of **disabled persons** in Podlaskie Voivodship was 161388 and it increased by 22.5% over ten years. This group was dominated by women, who constituted 55.2% of the mentioned population.

Persons with disabilities were dominated by persons with a legal certificate of disability, whose number in 2021 amounted to 99695 and was by 18.3% higher than in 2011. The group of persons with only biological disabilities, i.e. those who did not have a legal certificate confirming their disability, but declared a subjective feeling of limitations in everyday functioning, numbered 61693, i.e. by 29.8% more ten years earlier.

In Podlaskie Voivodship in 2021, 93.3% of legally disabled persons were aged 16 and more. Comparing to 2011, their number increased by 14.8%, but the percentage decreased by 2.9 pp. In the analysed population, most persons had a moderate degree of disability (40.1% of the total). A considerable degree of disability was declared by 33.8% of this group. A minor degree of disability was recorded in case of 26.1% of legally disabled persons aged 16 and more. In the last inter-census period, the number of persons aged 0–15 with a legal certificate of disability increased by 108.4% and the share of those persons in the total number of legally disabled persons increased from 3.8% in 2011 to 6.7% in 2021.

According to the results of the census, in 2021 among all disabled persons the vast majority, i.e. 121114 persons (75.0%), declared activity limitations. In this group of disabled persons, the largest share (61.7%) was persons who experienced 1 medical condition causing limited activity, 2 medical conditions were indicated by 18.4% and 3 medical conditions by 12.0%. In the analysed group of disabled persons, as the main medical condition group 36.8% persons considered damage and disease of locomotive system, 14.0% – cardiovascular diseases and 13.5% – neurological diseases.

According to the data of the 2021 Census, among the disabled persons aged 15 and more, the largest share was of economically inactive persons – 77.8%. The percentage of the employed was much lower (20.0%), and the unemployed constituted only 1.3% of all persons with disabilities in economically active age.

Persons with Polish **national identification** (homogeneous Polish or simultaneously Polish and non-Polish) dominate among the inhabitants of Podlaskie Voivodship. According to the results of the 2021 Census, they constituted 98.2% of the total population of the region. At the same time, 3.7% of the voivodship's inhabitants had a national-ethnic identification other than Polish (expressed in the first or second declaration).

The population of Podlaskie Voivodship (apart from Polish nationality) most often identified with Belarusian (23242 persons), Lithuanian (4550), American (2623), Ukrainian (2148) and English (1875) nationalities. Compared to the results of the previous census, the number of people declaring Belarusian, Lithuanian and Ukrainian nationalities decreased. However, there was high increase in the number of identification with nations characteristic of countries that are popular destinations for emigration from Poland, such as English and American.

The vast majority of residents of Podlaskie Voivodship use Polish at home. In the 2021 Census, Polish was declared as the **language used at home** by 99.2% of the total population in the region. Persons who used language other than Polish in family contacts constituted 4.8% of the voivodship inhabitants. Compared to the previous census, the number of persons using non-Polish languages at home increased by 35.6%.

According to the 2021 Census, the non-Polish languages most often used by the population of the voivodship in home contacts were: English (20113 persons), Belarusian (13089), Lithuanian (4633), Russian (3853) and Podlasie dialects (3641).

The analysis of answers to the question about **religion** in the 2021 Census indicates that the majority of residents of Podlaskie Voivodship identify with religious institutions: 953617 people considered themselves as members – believers, supporters – of churches, religious associations, denominations and religious movements. This number constituted 82.6% of the total population of the region and 96.2% of the population of persons with known religious status.

Over ten years since the previous census, among those answering the question about religion, the share of persons declaring membership in churches and religious associations has decreased by 2.9 pp (from 99.1% in 2011 to 96.2% in 2021), and consequently, the percentage of non-denominational persons increased by the same amount (from 0.9% in 2011 to 3.8% in 2021).

In the 2021 Census, 599 **collective living quarters** (CLQs) were surveyed in Podlaskie Voivodship and the number of persons staying in them was 7150. In comparison, in the 2011 Census, information was obtained from 230 facilities with 11417 persons staying there. The 2021 Census was conducted during the period of the pandemic caused by the SARS-CoV-2 virus and the associated sanitary restrictions and limitations, therefore the estimated population residing in collective living quarters may be underestimated.

According to the results of the CLQs survey conducted as part of the 2021 Census, the largest number of persons stayed in facilities related to treatment and care (42.9% of the total number of residents in CLQs) as well as to education and work (28.7%).

The results of the 2021 Census showed that in the years 2011–2021, compared to the previous inter-census period, there was an increase in the proportion of the **mobile population** in the total number of inhabitants of Podlaskie Voivodship from 45.0% to 48.8%. At the same time the share of the **incumbent population** that did not change its place of residence for a period of 12 months or longer in the total population of the region decreased from 54.1% to 50.0%.

According to the data of the 2021 Census, for 83.7% of the population who came to Podlaskie Voivodship in the years 2011–2021, their previous place of residence was somewhere else in the country, and for 15.9% – abroad. The percentage of persons who came from abroad in the total number of persons who came to the voivodship in the years 2011–2021 was more than twice as high as in the years 2002–2011.

In the years 2011–2021, for permanent or temporary residence 105956 persons arrived or returned (after an absence of one year or more) to the town of current residence from another place in the country. Among the **population who came from within the country** in the last inter-census period, dominated persons who previously also lived in Podlaskie Voivodship – 85.7% of the migrants, while in the case of 14.3% of the migrants, their previous place of residence was another voivodship. In inter-voivodship migrations, the most unfavorable balance was observed in flows with Mazowieckie and Pomorskie voivodships, for which Podlaskie one lost 9791 and 2135 persons, respectively.

According to the data of the 2021 Census, in Podlaskie Voivodship there were staying temporarily 26190 permanent residents of other countries. **Immigrants** most often stayed in the region for up to 12 months (46.7% – from 3 to 12 months and 38.9% – up to 3 months), and only 14.4% of them stayed here for at least 12 months. Most immigrants came to Podlaskie Voivodship from Ukraine – 43.7% of the total, Belarus – 27.9% and Russia – 5.5%.

The 2021 Census data showed that 68828 people with permanent residence in Podlaskie Voivodship were temporarily outside the country. Among **emigrants** staying temporarily abroad, 93.4% were long-term emigrants who stayed abroad for 12 months or longer. The remaining 6.6% are short-term emigrants, i.e. people staying abroad for up to 12 months. The most frequently chosen country for temporary emigration was United Kingdom, where migrated 24.5% of all emigrants from Podlaskie Voivodship in 2021. Belgium was in the second place among the emigration countries – 16.6%, and the United States was in the third one – 16.5%. A significant number of the voivodship inhabitants also lived in Germany – 11.9%.

Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności

Chapter 1. Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021), w województwie podlaskim w dniu 31 marca 2021 r. mieszkały 1154283 osoby. Mieszkańcy regionu stanowili 3,0% ogółu ludności Polski. Od poprzedniego spisu powszechnego, tj. od 31 marca 2011 r., liczba ludności zmniejszyła się o 48082 osoby, tj. o 4,0% (w kraju spadek wyniósł 1,2%).

Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że ludność miejska liczyła 703130 osób i stanowiła 60,9% ogółu mieszkańców regionu. W Polsce odsetek ludności zamieszkującej w miastach kształtował się na nieco niższym poziomie i wynosił 59,8%. W odniesieniu do wyników NSP 2011 wskaźnik urbanizacji w województwie podlaskim wzrósł o 0,6 p. proc. W końcu marca 2021 r. tereny wiejskie w województwie podlaskim zamieszkiwały 451153 osoby. Odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) osiągnął poziom 39,1% i był niższy niż średnio w kraju, gdzie wynosił 40,2%. W stosunku do poprzedniego spisu w regionie analizowany wskaźnik obniżył się o 0,6 p. proc.

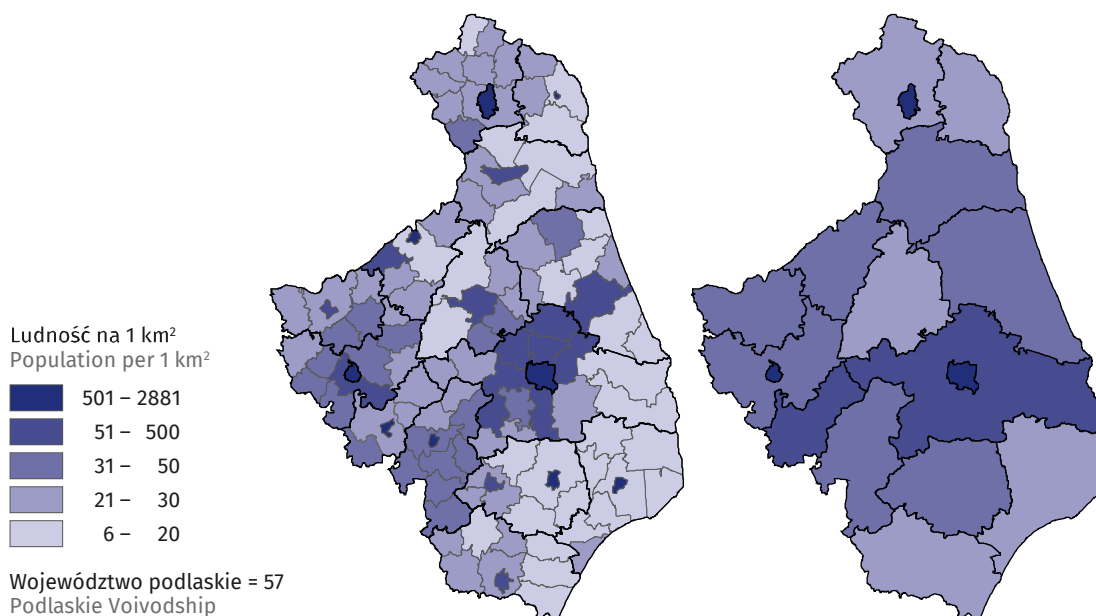
Kategoria ludności według definicji krajowej. W kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci
Table 1. Population in urban and rural areas by sex

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1202365	100,0	1154283	100,0	96,0
mężczyźni males	586826	48,8	561754	48,7	95,7
kobiety females	615539	51,2	592529	51,3	96,3
Miasta Urban areas	724547	60,3	703130	60,9	97,0
mężczyźni males	345415	47,7	333888	47,5	96,7
kobiety females	379132	52,3	369242	52,5	97,4
Wieś Rural areas	477818	39,7	451153	39,1	94,4
mężczyźni males	241411	50,5	227866	50,5	94,4
kobiety females	236407	49,5	223287	49,5	94,5

Zgodnie z wynikami spisu z 2021 r., spośród wszystkich powiatów województwa podlaskiego najwięcej ludności zamieszkiwało w stolicy regionu. Liczba mieszkańców Białegostoku wynosiła 294242 osoby, co stanowiło 25,5% ogółu ludności województwa. Kolejnym pod względem liczby mieszkańców był powiat białostocki, gdzie mieszkało 154255 osób, czyli 13,4% ogółu ludności. Najmniejszym powiatem pod względem liczby ludności był natomiast sejneński, w którym mieszkały 19184 osoby (1,7% ludności województwa). Niewielu mieszkańców liczył także powiat suwalski – 35028 osób (3,0% ogółu ludności w województwie).

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.
Map 1. Population density in 2021

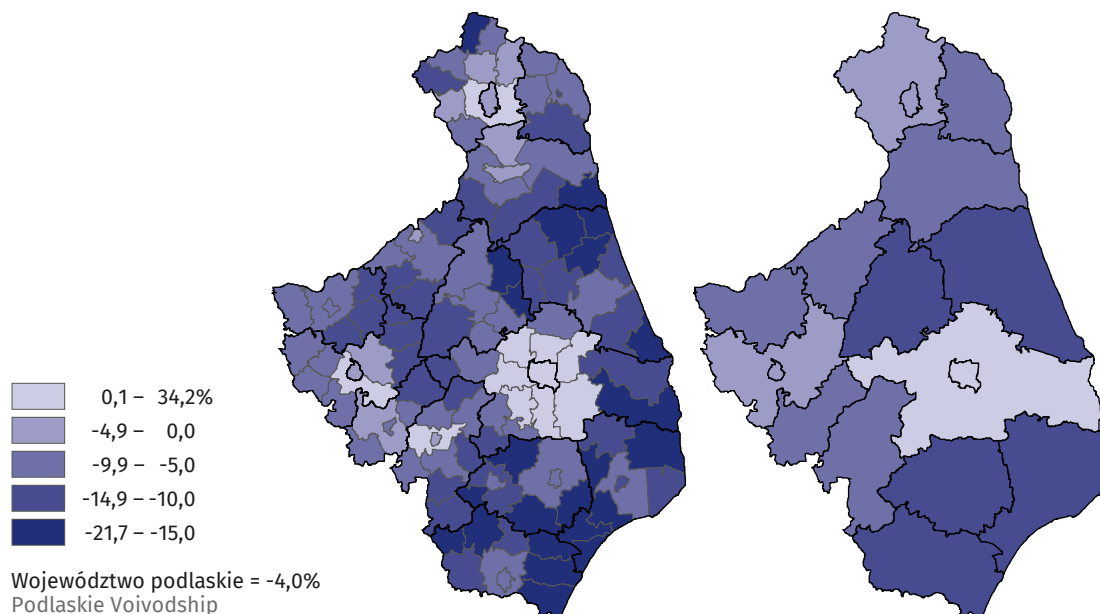

Zgodnie z wynikami NSP 2021, średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) wynosiła w województwie podlaskim 57 (w kraju – 122) i była niższa w porównaniu z zanotowaną podczas poprzedniego spisu (60), przy czym w miastach osiągnęła poziom 759 (o 13 osób mniej niż w dniu 31 marca 2011 r.), a na wsi – 23 (o 2 osoby mniej).

Wskaźnik średniej gęstości zaludnienia wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa podlaskiego – najwyższy zanotowano w Białymstoku i Łomży (odpowiednio 2881 i 1863 osoby na 1 km²), a najniższy – w gminach wiejskich: Płaska (6 osób na 1 km²), Giby (8 osób na 1 km²) oraz Dubicze Cerkiewne i Szudziałowo (po 9 osób na 1 km²).

Wśród powiatów ziemskich wskaźnik średniej gęstości zaludnienia najwyższe wartości przyjął w powiatach zambrowskim (57 osób na km²) i białostockim (52 osoby na km²), a najmniejsze – w powiatach sejneńskim (22 osoby na km²) i hajnowskim (25 osób na km²).

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021
Map 2. Change in the number of population in 2011–2021

Wzrost liczby mieszkańców w stosunku do wyników NSP 2011 odnotowano tylko w 2 powiatach województwa podlaskiego, tj. w powiecie białostockim (o 8,0%) oraz mieście Białystok (o 0,1%). W mieście Suwałki liczba ludności utrzymała się na poziomie zanotowanym podczas poprzedniego spisu. W pozostałych powiatach liczba mieszkańców zmniejszyła się, a największy spadek zaobserwowano w powiatach: hajnowskim (o 13,9%), siemiatyckim (o 12,3%) oraz sokólskim (o 12,0%).

Analiza wyników NSP 2021 wykazała, że w okresie międzyspisywym wzrost liczby ludności wystąpił tylko w 12 gminach województwa podlaskiego i dotyczył on gmin położonych w bezpośrednim sąsiedztwie największych ośrodków miejskich, tj.: Białegostoku, Suwałk oraz Łomży. Najwyższy przyrost liczby ludności zanotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Wasilków (o 34,2%), miejsko-wiejskiej Supraśl (o 24,2%), wiejskiej Juchnowiec Kościelny (o 22,5%) oraz miejsko-wiejskiej Choroszcz (o 20,5%).

Spadek liczby ludności w stosunku do wyników NSP 2011 miał miejsce w 106 gminach województwa podlaskiego, a największy odnotowano w gminach wiejskich: Dubicze Cerkiewne (o 21,7%), Czyże (o 20,2%), Nowy Dwór (o 20,1%), gminie miejsko-wiejskiej Kleszczele (o 20,0%) oraz w gminach wiejskich Czeremcha (o 19,9%) i Milejczyce (o 19,5%). Wyżej wymienione gminy należą do grupy dziesięciu gmin w Polsce o największym spadku liczby ludności w analizowanym okresie.

1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że województwo podlaskie zamieszkiwało 561754 mężczyzn i 592529 kobiet. Struktura ludności według płci w Podlaskiem na przestrzeni dziesięciu lat nie uległa większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu marca 2021 r. wynosił 51,3% (w Polsce – 51,7%).

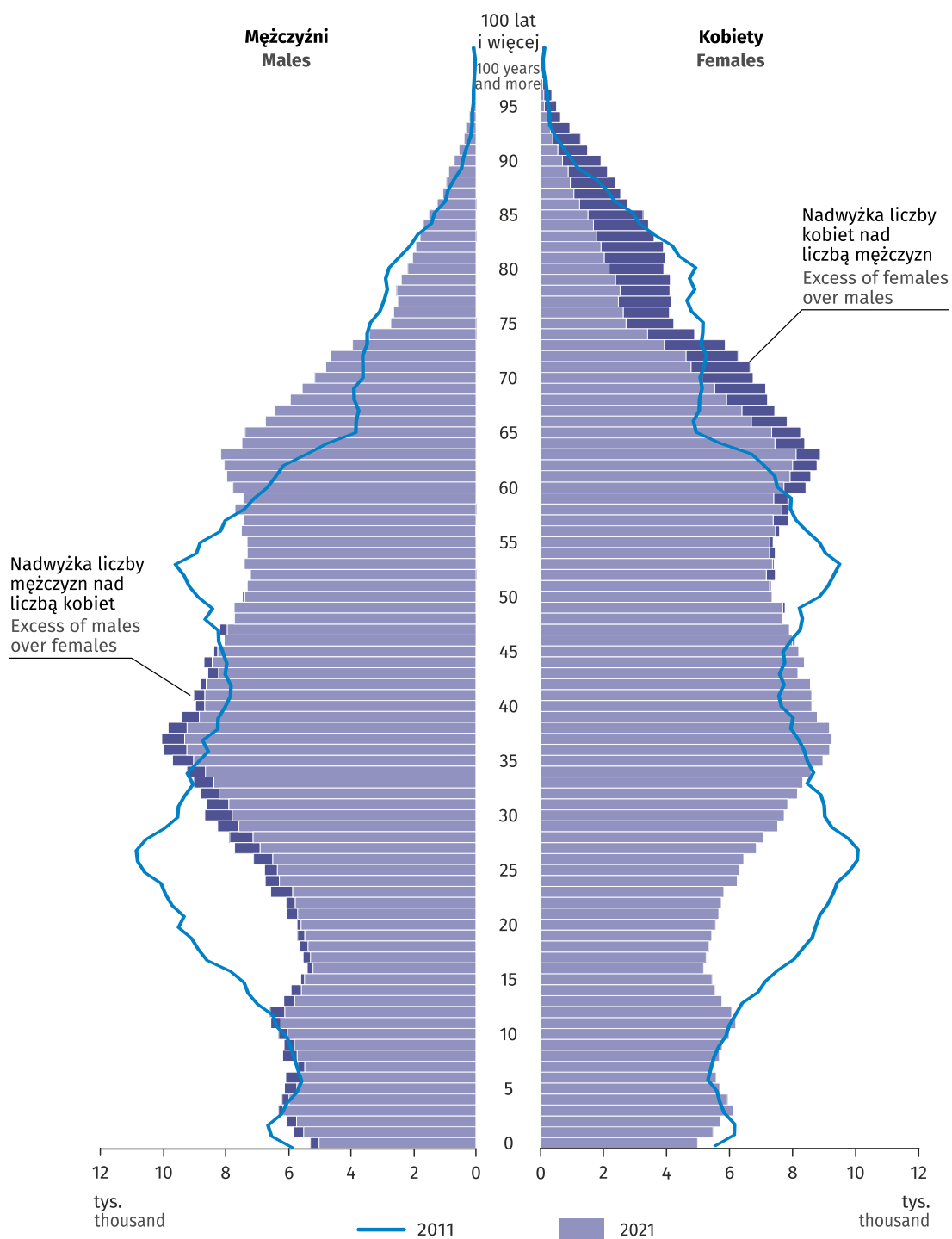
Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku
Table 2. Population by biological age groups

Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011–2021 Change in 2011–2021		2011	2021
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1202365	1154283	-48082	96,0	100,0	100,0
0–14 lat 0–14 years	180685	177260	-3425	98,1	15,0	15,4
15–64 15–64	845096	764001	-81095	90,4	70,3	66,2
65 lat i więcej 65 years and more	176584	213022	36438	120,6	14,7	18,4
Miasta Urban areas	724547	703130	-21417	97,0	60,3	60,9
0–14 lat 0–14 years	104031	104881	850	100,8	14,4	14,9
15–64 15–64	528543	469318	-59225	88,8	72,9	66,7
65 lat i więcej 65 years and more	91973	128931	36958	140,2	12,7	18,3
Wieś Rural areas	477818	451153	-26665	94,4	39,7	39,1
0–14 lat 0–14 years	76654	72379	-4275	94,4	16,0	16,0
15–64 15–64	316553	294683	-21870	93,1	66,2	65,3
65 lat i więcej 65 years and more	84611	84091	-520	99,4	17,7	18,6

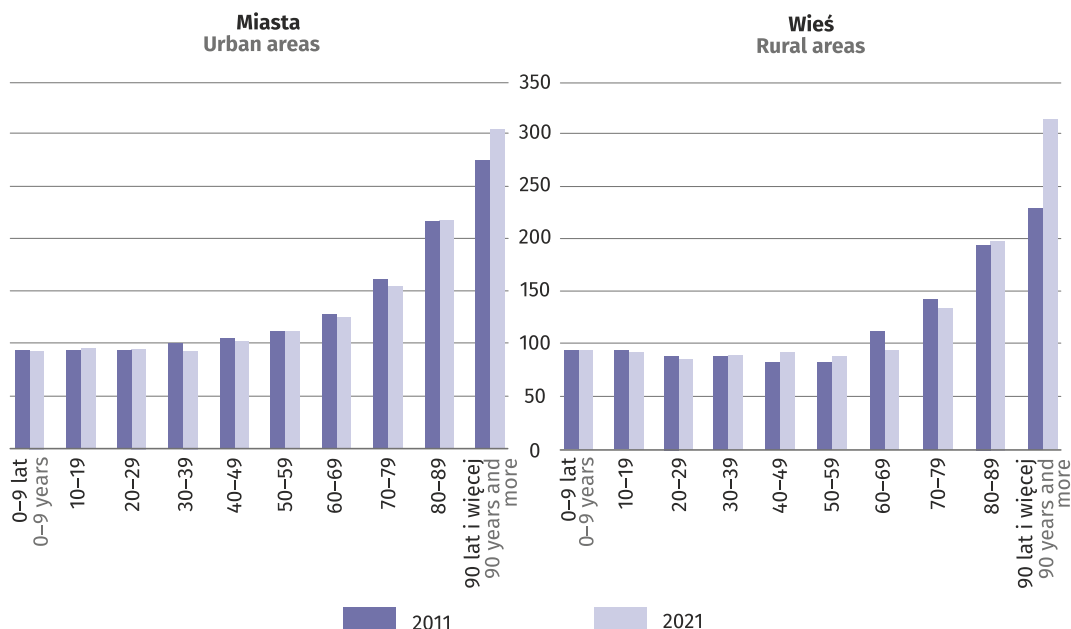
W okresie międzyspisywym w województwie podlaskim liczba dzieci w wieku 0–14 lat zmniejszyła się o 1,9%. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności zwiększył się o 0,4 p. proc. W wyniku przesunięć ludności pomiędzy grupami wyodrębnionymi ze względu na wiek, liczba osób w wieku 15–64 lata spadła o 9,6%, a w wieku 65 lat i więcej wzrosła o 20,6%. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu odnotowano zmniejszenie udziału osób w wieku 15–64 lata w ogólnej populacji ludności (o 4,1 p. proc.), natomiast wzrost odsetka osób w wieku co najmniej 65 lat (o 3,7 p. proc.).

Wykres 1. Ludność według płci i wieku w 2021 r.
 Chart 1. Population by sex and age in 2021

Wyniki spisów z lat 2011 i 2021 pokazały, że w okresie międzypisowym znacząco zmieniła się struktura ludności województwa podlaskiego według wieku. Zmiana ta była przede wszystkim efektem przesuwania się wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku ludności, ale istotny wpływ na tę sytuację miał także spadek liczby urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia.

Wykres 2. Współczynnik feminizacji według grup wieku
Chart 2. Femininity ratio by age groups

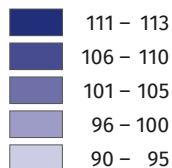
Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na niezmiennym poziomie w porównaniu z zanotowanym w poprzednim spisie, osiągając w regionie wartość 105 (w kraju – 107), a w podziale na miasta i wieś wynosił odpowiednio 111 i 98.

Wskaźnik ten zmieniał się w zależności od wieku ludności. Wśród osób do 45 roku życia w poszczególnych rocznikach występowała liczebna przewaga mężczyzn, a w całej grupie na 100 mężczyzn przypadają 94 kobiety. W ogólnej populacji ludności w wieku co najmniej 46 lat było zdecydowanie więcej pań niż panów (współczynnik feminizacji wynosił 122), przy czym w najstarszej grupie (osoby w wieku 70 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadają aż 174 kobiety. Granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn przesunęła się o 1 rok w stosunku do wyników NSP 2011, kiedy to odnotowano większą liczbę mężczyzn niż kobiet wśród osób w wieku do 46 lat.

Różnice w proporcji płci kształtują się odmiennie w zależności od miejsca zamieszkania. W miastach liczebną przewagę kobiet zaobserwowano wśród ludności powyżej 39 roku życia, natomiast na terenach wiejskich pań było więcej niż panów wśród osób w wieku 69 lat i więcej.

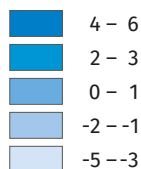
Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.
Map 3. Femininity ratio in 2021

Kobiety na 100 mężczyzn
Females per 100 males

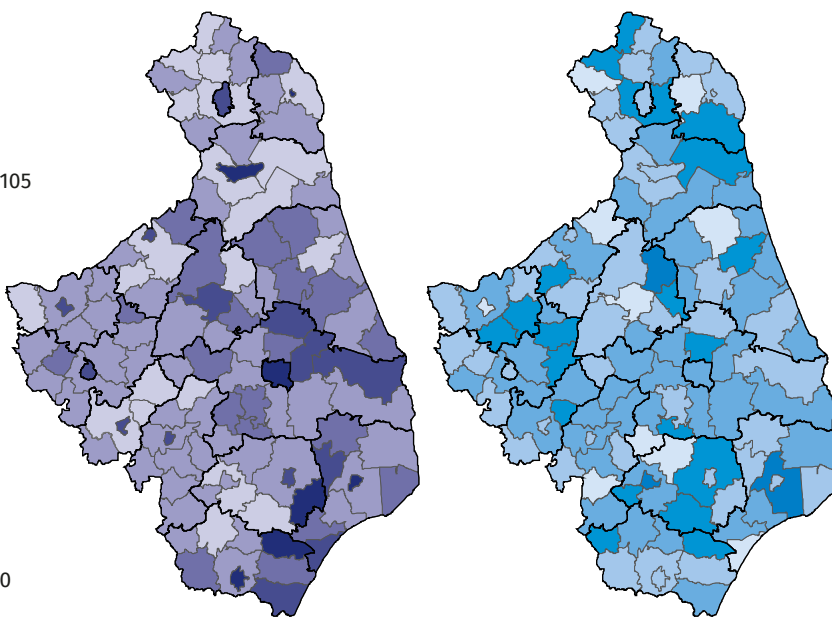

Województwo podlaskie = 105
Podlaskie Voivodship

Zmiana w stosunku
do 2011 r. w pkt.
Change in comparison
to 2011 in points

Województwo podlaskie = 0
Podlaskie Voivodship

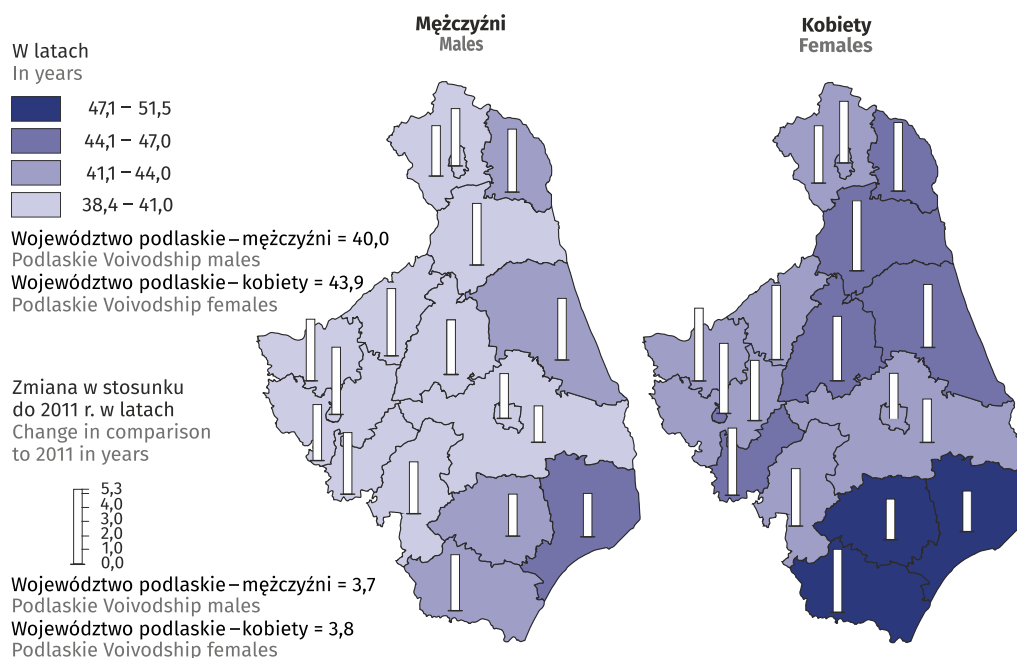

Współczynnik feminizacji wykazuje zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. Zgodnie z wynikami NSP 2021, najwyższą jego wartość zaobserwowano w miastach Białystok oraz Augustów, gdzie na 100 panów przypadało po 113 pań. Przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet stwierdzono natomiast w 64 gminach województwa, przy czym najwyższą zanotowano w gminie wiejskiej Turośl, w której na 100 mężczyzn przypadało tylko 90 kobiet. W 12 gminach występowała liczebna równowaga płci.

W okresie międzypisowym wzrosła mediana wieku mieszkańców województwa podlaskiego. W końcu marca 2021 r. połowa ludności województwa nie przekroczyła 41,9 roku, podczas gdy w końcu marca 2011 r. statystyczny mieszkaniec regionu był w wieku 38,2 roku. Wiek środkowy kobiet w 2021 r. wynosił 43,9 roku (w 2011 r. – 40,1 roku), a mężczyzn – 40,0 lat (w 2011 r. – 36,4 roku). W 2021 r. połowa populacji osób mieszkających w miastach nie osiągnęła wieku 42,0 lat (w 2011 r. – 37,8 roku), natomiast na wsi – 41,9 roku (w 2011 r. – 38,7 roku).

Zgodnie z wynikami NSP 2011, ludność zamieszkała na terenach wiejskich regionu była starsza od mieszkańców miast. Analiza wyników NSP 2021 wykazała natomiast odwrócenie tej tendencji – ludność miejska była nieco starsza niż zamieszkująca tereny wiejskie. Jest to sytuacja podobna do notowanej w kraju. W 2021 r. mediana wieku ludności ogółem w Polsce przybrała wartość 41,7 roku, przy czym w miastach ukształtowała się na poziomie 42,6 roku, a na wsi – 40,2 roku.

Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.
Map 4. Median age of population by sex in 2021

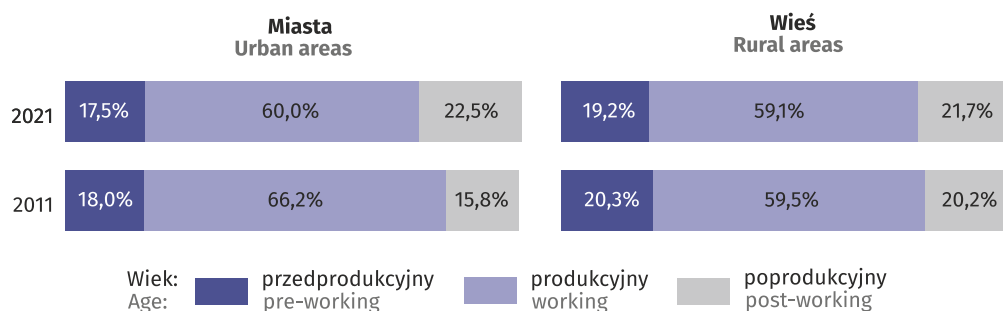
Według wyników NSP 2021, najwyższą medianą wieku mieszkańców w województwie podlaskim charakteryzowały się powiaty hajnowski (48,1 roku) oraz siemiatycki (45,1 roku), natomiast najniższy wiek środkowy mieszkańców wystąpił w powiecie suwalskim (40,0 lat), mieście Suwałki (40,4 roku) oraz powiecie łomżyńskim (40,5 roku).

Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, zaś dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni w wieku 45–64 lata, kobiety w wieku 45–59 lat.

Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się **ludność w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku na podstawie wyników ostatnich spisów, można zauważyć, że zmniejsza się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego, a zwiększa się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Udział dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat w ogólnej liczbie ludności regionu na końcu marca 2021 r. kształtował się na poziomie 18,2% (w Polsce – 18,4%) i zmniejszył się o 0,7 p. proc. w stosunku do zanotowanego w poprzednim spisie. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wynosił 59,6% (w kraju – 59,3%) i zmniejszył się o 4,0 p. proc. w porównaniu z zanotowanym w końcu marca 2011 r. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego kształtował się na poziomie 22,2% (w Polsce – 22,3%) i był o 4,7 p. proc. wyższy niż dziesięć lat wcześniej.

Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
Chart 3. Structure of population by economic age groups

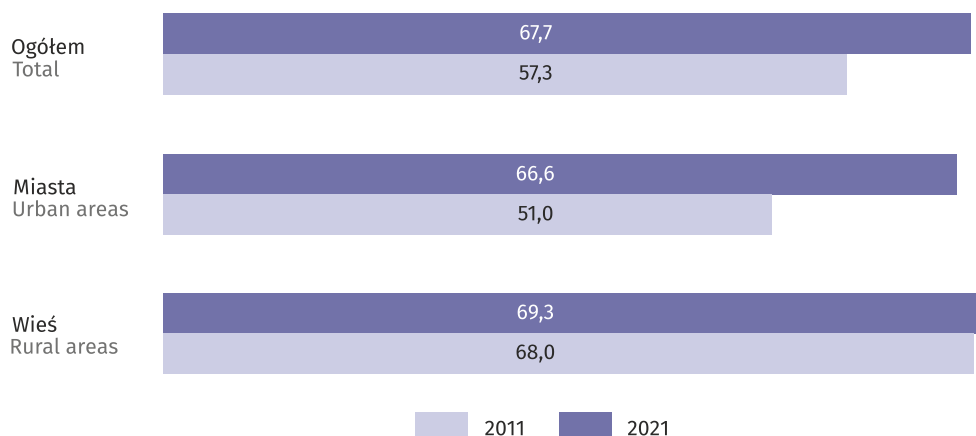

W okresie międzypisowym stwierdzono także spadek udziału osób w wieku mobilnym w ogólnej liczbie ludności o 3,6 p. proc. oraz osób w wieku niemobilnym – o 0,2 p. proc.

Zgodnie z wynikami NSP 2021, najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w powiecie hajnowskim. Zaobserwowano tu najmniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (15,1%) oraz największy udział osób w wieku poprodukcyjnym (30,1%) w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu. Najwyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (20,6%) zanotowano natomiast w powiecie suwalskim, a najniższy udział osób w wieku poprodukcyjnym (19,3%) stwierdzono w powiecie łomżyńskim.

Analiza wyników NSP 2021 wykazała, że struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w poszczególnych gminach województwa podlaskiego była zróżnicowana. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w gminie Orla. Zaobserwowano tu najniższy udział ludności w wieku produkcyjnym (46,8%) oraz najwyższy udział osób w wieku poprodukcyjnym (39,1%) w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła zaś w gminie miejsko-wiejskiej Wasilków, w której zanotowano najwyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (23,4%) oraz najniższy udział osób w wieku poprodukcyjnym (15,7%). Najniższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono w gminie wiejskiej Dubicze Cerkiewne (11,0%).

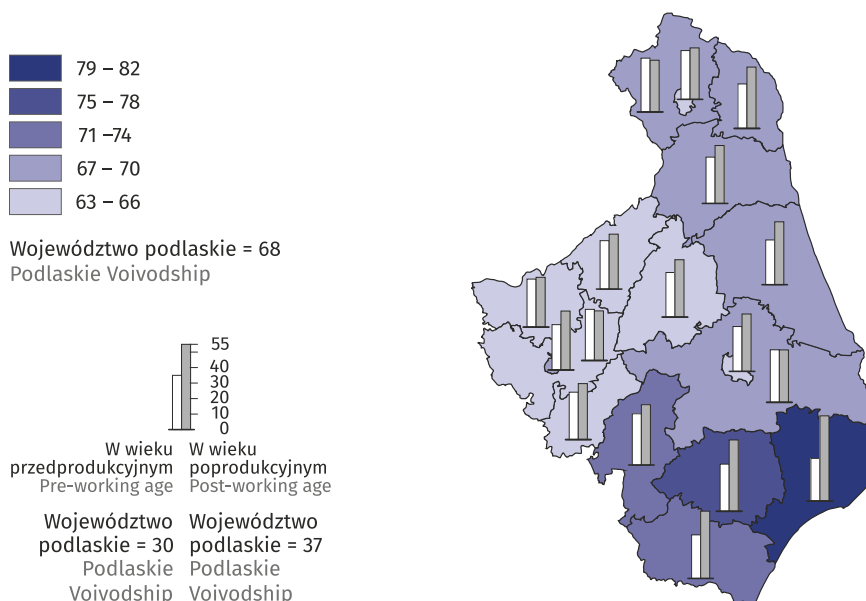
Wykres 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Chart 4. Non-working age population per 100 persons of working age

Relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Według wyników NSP 2021, ukształtował się on w województwie podlaskim na poziomie 68 (w kraju – 69), 30 dla wieku przedprodukcyjnego (w kraju – 31) i 37 dla wieku poprodukcyjnego (w kraju – 38). Zgodnie z wynikami poprzedniego spisu przeprowadzonego w 2011 r., omawiany wskaźnik osiągnął wartość 57 (30 dla wieku przedprodukcyjnego i 28 dla poprodukcyjnego).

Mapa 5.
Map 5.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.
Non-working age population per 100 persons of working age in 2021

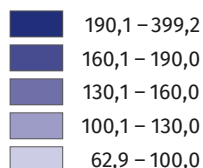
Zgodnie z wynikami NSP 2021, najwyższą wartość współczynnika obciążenia demograficznego odnotowano w powiecie hajnowskim, gdzie analizowany wskaźnik kształtował się na poziomie 82 (27 dla wieku przedprodukcyjnego i 55 dla wieku poprodukcyjnego). Oznacza to, że liczba osób, które będą wchodziły na rynek pracy była tam 2-krotnie mniejsza od liczby ludności, która ten rynek opuściła. Najniższą wartość współczynnika obciążenia demograficznego stwierdzono w powiecie kolneńskim, w którym wynosił on 63 (31 dla wieku przedprodukcyjnego i 32 dla wieku poprodukcyjnego) oraz w mieście Suwałki, gdzie ukształtował się na poziomie 64 (31 dla wieku przedprodukcyjnego i 33 dla wieku poprodukcyjnego).

Zgodnie z wynikami NSP 2021, w województwie podlaskim indeks starości (relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat) wynosił 120. Jego wartość była zbliżona do zanotowanej średnio w kraju, gdzie osiągnęła 119. Dziesięć lat wcześniej omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 98. Według stanu w końcu marca 2021 r., w miastach indeks starości wynosił 123, zaś na terenach wiejskich przyjął wartość 116.

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że najwyższe wartości indeksu starości w województwie podlaskim wystąpiły w powiatach: hajnowskim (204), siemiatyckim (156) oraz bielskim (153). Najniższe wartości omawiany wskaźnik przyjął w powiatach okalających największe miasta w regionie, tj.: białostockim i suwalskim (po 97) oraz łomżyńskim (98).

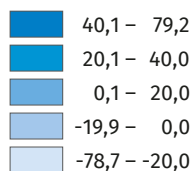
Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.
Map 6. Ageing index in 2021

Osoby w wieku 65 lat i więcej
na 100 osób w wieku 0–14 lat
Persons aged 65 and more
per 100 persons aged 0–14

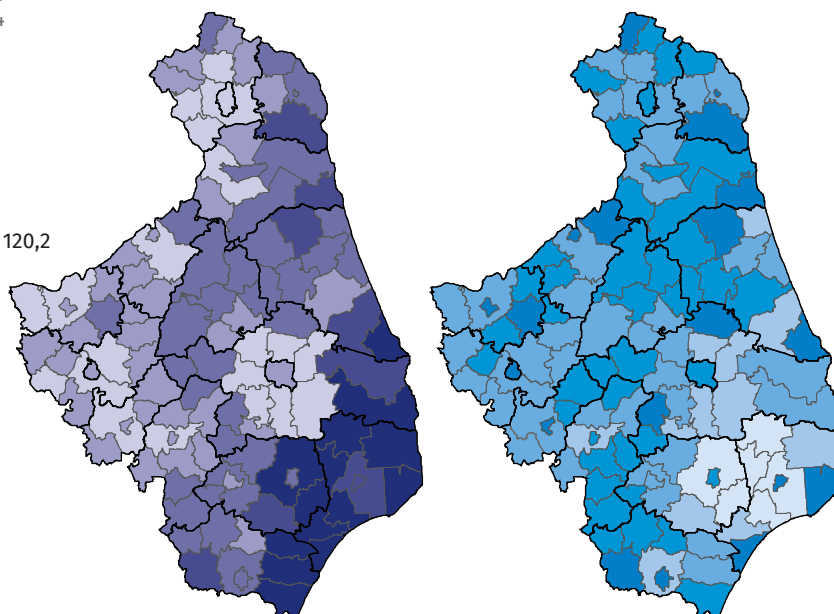

Województwo podlaskie = 120,2
Podlaskie Voivodship

Zmiana w stosunku
do 2011 r. w pkt.
Change in comparison
to 2011 in points

Województwo podlaskie = 22,4
Podlaskie Voivodship

Analizując gminy województwa podlaskiego, najkorzystniejsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w gminie miejsko-wiejskiej Wasilków, w której na 100 osób poniżej 15 roku życia przypadają 63 osoby w wieku 65 lat i więcej oraz gminie wiejskiej Juchnowiec Kościelny – 66 osób. Najwyższą wartość indeksu starości osiągnął w gminie wiejskiej Dubicze Cerkiewne, gdzie na 100 osób w wieku 0–14 lat przypadało aż 399 osób w wieku 65 lat i więcej.

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Struktura ludności według stanu cywilnego uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi, tj. liczbą osób w poszczególnych grupach wieku, liczbą małżeństw i rozwodów, liczbą zgonów, a także sytuacją społeczno-ekonomiczną kraju, która wpływa na podejmowanie decyzji prozdrowotnych.

Zgodnie z wynikami NSP 2021, w województwie podlaskim struktura ludności pod względem stanu cywilnego była zbliżona do zanotowanej w poprzednim spisie. Najliczniejszą grupą były osoby pozostające w związkach małżeńskich, które stanowiły ponad połowę omawianej populacji. Ich odsetek wśród ludności w wieku 15 lat i więcej wynosił 55,9% (w kraju – 56,0%), podczas gdy dziesięć lat wcześniej osiągnął 54,9%. Udział kawalerów i panien w analizowanej grupie ludności w końcu marca 2021 r. kształtował się na poziomie 27,0% (w Polsce – 27,5%), natomiast według wyników poprzedniego spisu wynosił 29,5%. Pozostałe grupy to osoby owdowiałe, stanowiące w dniu 31 marca 2021 r. 8,9% (w kraju – 8,4%) ogólnej liczby osób w wieku 15 lat i więcej, i osoby rozwiedzione, których odsetek wynosił 7,5% (w Polsce – 7,6%). Dziesięć lat wcześniej udział tych grup w omawianej populacji kształtował się odpowiednio na poziomie 9,8% i 4,6%.

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa, których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

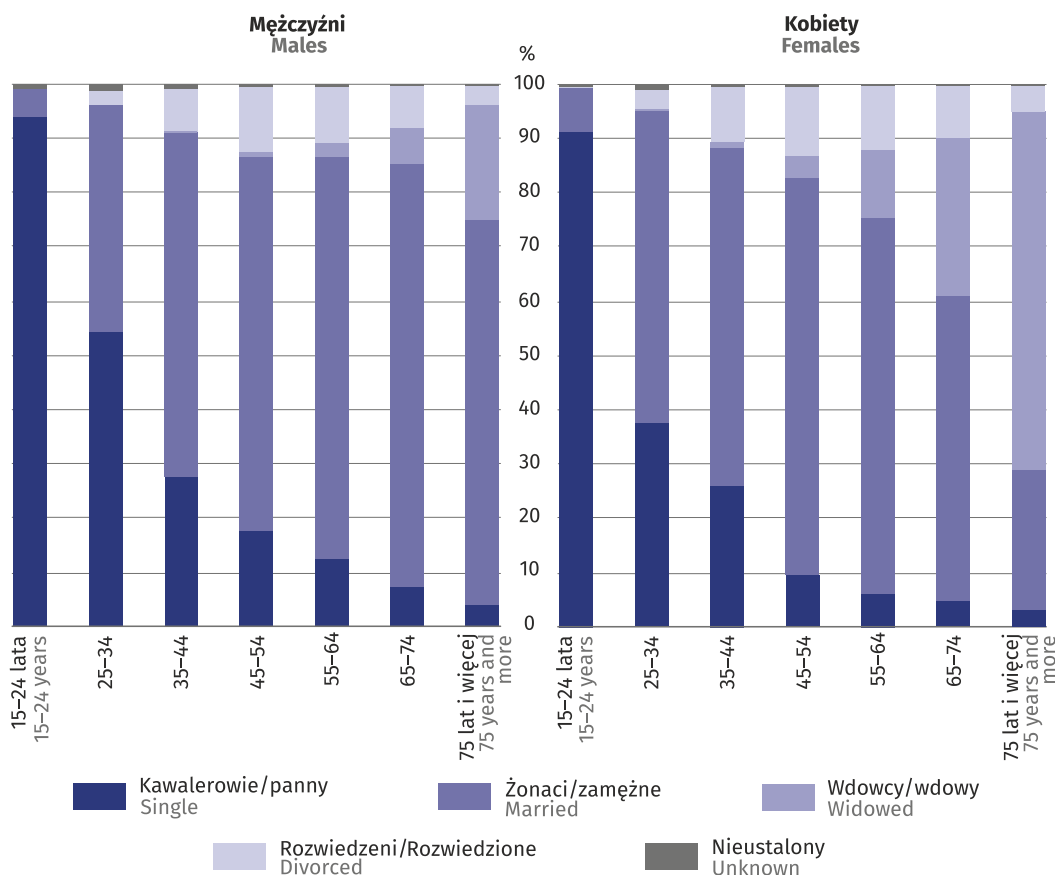
Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.
Table 3. Population aged 15 and more by marital status in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers						
Ogółem Total	977023	264090	546498	87071	73610	5754
Mężczyźni Males	470663	152700	269985	12964	31870	3144
Kobiety Females	506360	111390	276513	74107	41740	2610
W odsetkach In percent						
Ogółem Total	100,0	27,0	55,9	8,9	7,5	0,6
Mężczyźni Males	100,0	32,4	57,4	2,7	6,8	0,7
Kobiety Females	100,0	22,0	54,6	14,6	8,3	0,5

Czynnikami różnicującymi strukturę ludności według stanu cywilnego są płeć i wiek, w istotny sposób powiązane z procesami kształtującymi tę strukturę, tj. z zawieraniem i rozpadem małżeństw oraz umieralnością.

Według wyników NSP 2021, w województwie podlaskim prawie 1/3 ogólnej liczby mężczyzn w wieku 15 lat i więcej stanowili kawalerowie, udział pańien był znacznie niższy – nie przekroczył 1/4 populacji kobiet. Różnica ta jest wynikiem różnego wieku zawierania małżeństw – kobiety w chwili ślubu są przeciętnie młodsze od mężczyzn. W grupie wieku 15–24 lata odsetek kawalerów był o 2,9 p. proc. wyższy niż pańien i wynosił odpowiednio 94,0% i 91,1%. W kolejnych grupach wyodrębnionych ze względu na wiek przewaga ta stopniowo wzrastała i w grupie osób w wieku 55–64 lata odsetek kawalerów był ponad 2-krotnie wyższy niż pańien (12,2% wobec 5,8%).

Wykres 5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci, wieku i stanu cywilnego w 2021 r.
 Chart 5. Population aged 15 and more by sex, age and marital status in 2021

W końcu marca 2021 r. w województwie podlaskim odsetek żonatyh mężczyzn był także wyższy (57,4%) w porównaniu z zamężnymi kobietami (54,6%). Analizując poszczególne grupy wieku osób pozostających w związkach matżeńskich można zauważyć, że do 54 roku życia utrzymywała się przewaga odsetka zamężnych kobiet nad żonatymi mężczyznami. W kolejnych grupach wyodrębnionych ze względu na wiek tendencja ta uległa odwróceniu i zaobserwowano wzrastającą przewagę odsetka żonatyh mężczyzn nad zamężnymi kobietami. W przypadku osób 75-letnich i starszych wynosił on odpowiednio 71,1% wobec 25,7%. Wynika to z większej umieralności mężczyzn, powodującej częstsze owdowienia kobiet, co w konsekwencji prowadzi do tego, iż starsi mężczyźni pozostają do końca życia żonaci, a starsze kobiety są wdowami.

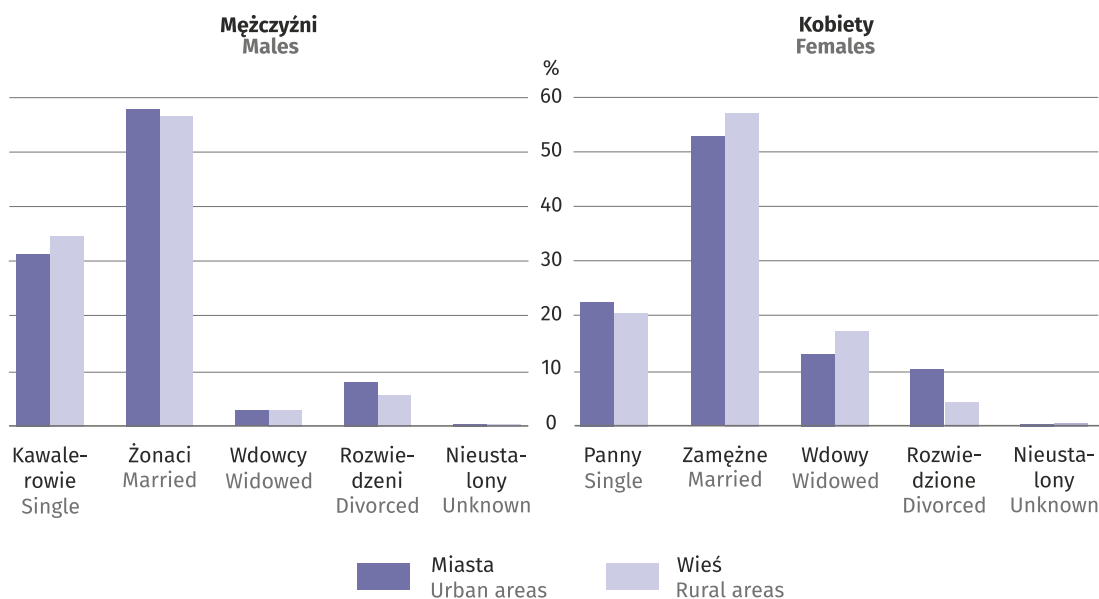
W regionie wśród osób w wieku 15 lat i więcej odsetek wdów (14,6%) osiągnął poziom ponad 5-krotnie wyższy niż wdowców (2,7%). Większy udział osób owdowiałych wśród pań niż panów dotyczył wszystkich grup wieku. W przypadku osób w wieku 65-74 lata wynosił on odpowiednio 29,2% oraz 6,8%, natomiast w grupie kobiet 75-letnich i starszych wdowy stanowiły 66,1%, podczas gdy 21,7% mężczyzn w tym wieku było wdowcami.

W analizowanej zbiorowości mieszkańców województwa podlaskiego osoby rozwiedzione stanowiły najmniej liczną grupę (6,8% w przypadku mężczyzn i 8,3% w przypadku kobiet). Odsetek osób rozwiedzionych, zarówno wśród panów jak i pań wzrastał w kolejnych grupach wieku do

54 roku życia, a następnie zmniejszał się w kolejnych przedziałach wyodrębnionych ze względu na wiek.

Według danych NSP 2021, struktura ludności według stanu cywilnego różniła się w zależności od miejsca zamieszkania. Udział kawalerów w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej był niższy w miastach niż na wsi i wynosił odpowiednio 31,1% oraz 34,4%, zaś odsetek panien był wyższy w miastach niż na wsi i kształtował się na poziomie 22,8% oraz 20,7%. W związkach małżeńskich pozostawało 57,7% mężczyzn w miastach oraz 56,8% na wsi, podczas gdy wśród kobiet odsetek mężatek kształtował się na niższym poziomie w miastach niż na wsi i wynosił odpowiednio 53,1% oraz 57,1%. Osoby owdowiałe rzadziej zamieszkiwały tereny miejskie (2,7% mężczyzn oraz 13,1% kobiet) niż wiejskie (2,9% mężczyzn i 17,2% kobiet). Mieszkańcy miast natomiast częściej rezygnowali z życia w związkach małżeńskich. Osoby rozwiedzione stanowiły w miastach 7,8% mężczyzn i 10,5% kobiet, podczas gdy na wsi – tylko 5,2% mężczyzn oraz 4,4% kobiet.

Wykres 6. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.
Chart 6. Structure of population aged 15 and more by marital status in 2021

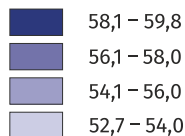

Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że struktura ludności według stanu cywilnego w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego była zróżnicowana. Najwyższy odsetek kawalerów i panien w populacji ludności w wieku 15 lat i więcej zanotowano w powiatach kolneńskim (30,3%) i sejneńskim (30,1%), a najniższy – w powiecie hajnowskim (18,9%).

Najwyższy udział osób pozostających w związkach małżeńskich odnotowano w powiatach białoostockim (59,8%) i łomżyńskim (59,2%), zaś najniższy – w powiecie sejneńskim (52,7%). Największy odsetek osób owdowiałych wystąpił w powiecie hajnowskim (12,9%), a najmniejszy – w miastach Suwałki i Łomża (po 7,4%). Najwyższy udział osób rozwiedzionych stwierdzono w miastach Suwałki (10,4%) oraz Białystok (10,0%). Najbardziej trwałe związki małżeńskie zawierane są w powiatach kolneńskim i łomżyńskim. Zgodnie z wynikami NSP 2021, udział osób rozwiedzionych w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej był tam najniższy i wynosił po 4,2%.

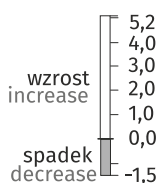
Mapa 7. Żonaci/zamężne w 2021 r.
Map 7. Married persons in 2021

W % ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej
In percent of total population aged 15 and more

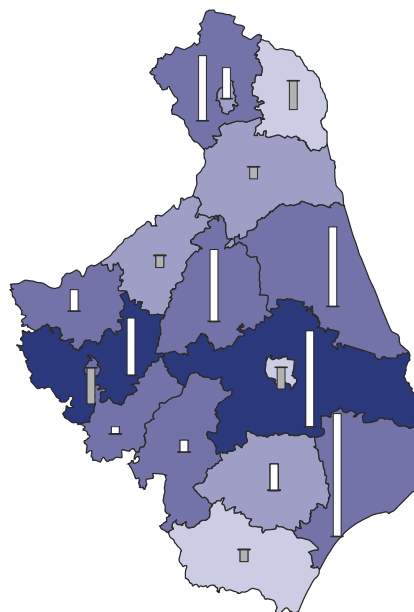

Województwo podlaskie = 55,9
Podlaskie Voivodship

Zmiana w porównaniu
z 2011 r. w p. proc.
Change in comparison
to 2011 in percentage points

Województwo podlaskie = 1,0
Podlaskie Voivodship

Według danych NSP 2021, w 11 powiatach województwa podlaskiego odnotowano wzrost odsetka osób pozostających w związkach małżeńskich w stosunku do wyników poprzedniego spisu, a najwyższy zaobserwowano w powiatach hajnowskim (o 5,2 p. proc.) i białostockim (o 4,0 p. proc.). W pozostałych powiatach w okresie międzyspisywym nastąpiło zmniejszenie udziału żonatych mężczyzn i zamężnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, a największy spadek stwierdzono w mieście Łomża (o 1,5 p. proc.) oraz powiecie sejneńskim (o 1,1 p. proc.).

Rozdział 2. Ludność według kraju pochodzenia i obywatelstwa

Chapter 2. Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

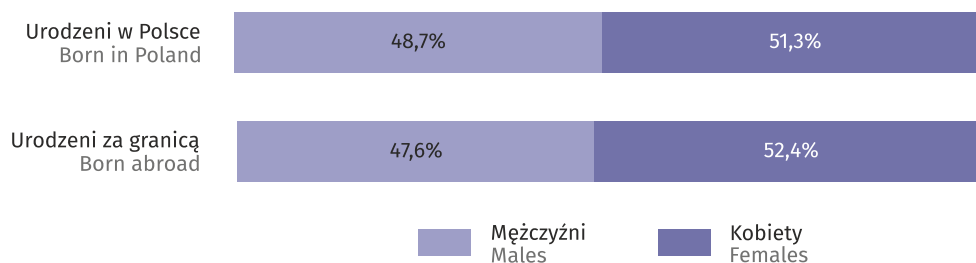
Kraj urodzenia, zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami, należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Według wyników NSP 2021, spośród ogólnej liczby mieszkańców województwa podlaskiego 1124185 osób (97,4%) wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia (w kraju – 98,0%), natomiast 29469 osób (2,5%) urodziło się poza obecnymi granicami Polski (w kraju – 2,0%), a dla 629 osób (0,1%) kraj urodzenia nie został ustalony. W końcu marca 2011 r. osoby urodzone w Polsce stanowiły 98,6% ogółu ludności województwa podlaskiego, a urodzeni za granicą – 1,3%. W odniesieniu do wyników poprzedniego spisu najistotniejsze zmiany zaszczyły wśród ludności urodzonej za granicą. Omawiana populacja była o 13381 osób, tj. o 83,2% większa niż w 2011 r., podczas gdy liczba osób deklarujących Polskę jako kraj urodzenia zmniejszyła się o 61513, tj. o 5,2%.

Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia
Table 4. Population by country of birth

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1202365	100,0	1154283	100,0	96,0
Polska Poland	1185698	98,6	1124185	97,4	94,8
inny kraj other country	16088	1,3	29469	2,5	183,2
nieustalony unknown	579	0,1	629	0,1	108,6
Miasta Urban areas	724547	60,3	703130	60,9	97,0
Polska Poland	712908	98,4	683834	97,3	95,9
inny kraj other country	11215	1,5	18901	2,7	168,5
nieustalony unknown	423	0,1	395	0,1	93,4
Wieś Rural areas	477818	39,7	451153	39,1	94,4
Polska Poland	472790	98,9	440351	97,6	93,1
inny kraj other country	4872	1,0	10568	2,3	216,9
nieustalony unknown	156	0,0	234	0,1	150,0

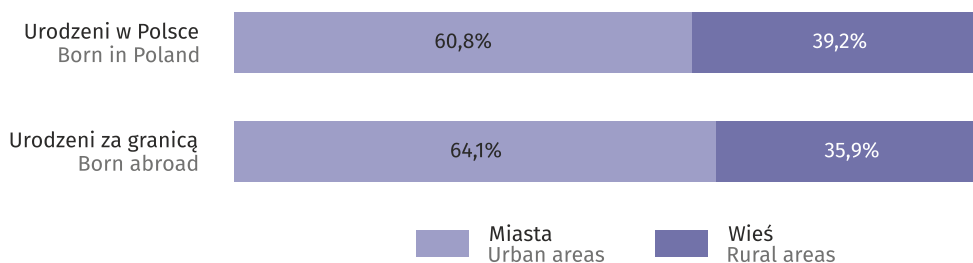
Wykres 7. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.
Chart 7. Population by place of birth and sex in 2021

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że zarówno wśród urodzonych w Polsce, jak i za granicą dominowały kobiety, przy czym ich udział był nieco większy w grupie osób urodzonych za granicą (52,4%) niż urodzonych w kraju (51,3%). Dziesięć lat wcześniej różnica pomiędzy tymi odsetkami była większa; wówczas kobiety stanowiły 55,5% osób urodzonych za granicą i 51,1% urodzonych w kraju.

W Polsce, według wyników ostatniego spisu, odsetek kobiet w grupie osób urodzonych za granicą kształtował się na poziomie 54,3%, zaś wśród osób urodzonych w kraju wynosił 51,6%.

Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia i miejsca zamieszkania w 2021 r.
Chart 8. Population by place of birth and place of residence in 2021

W województwie podlaskim w końcu marca 2021 r. zarówno wśród urodzonych w Polsce, jak i za granicą przeważali mieszkańcy miast, przy czym ich odsetek ukształtował się na wyższym poziomie w grupie osób urodzonych za granicą (64,1%) niż urodzonych w kraju (60,8%). Dziesięć lat wcześniej różnica pomiędzy udziałem mieszkańców miast w tych dwóch grupach była znacznie większa: w miastach mieszkało 69,7% osób urodzonych za granicą i 60,1% urodzonych w kraju.

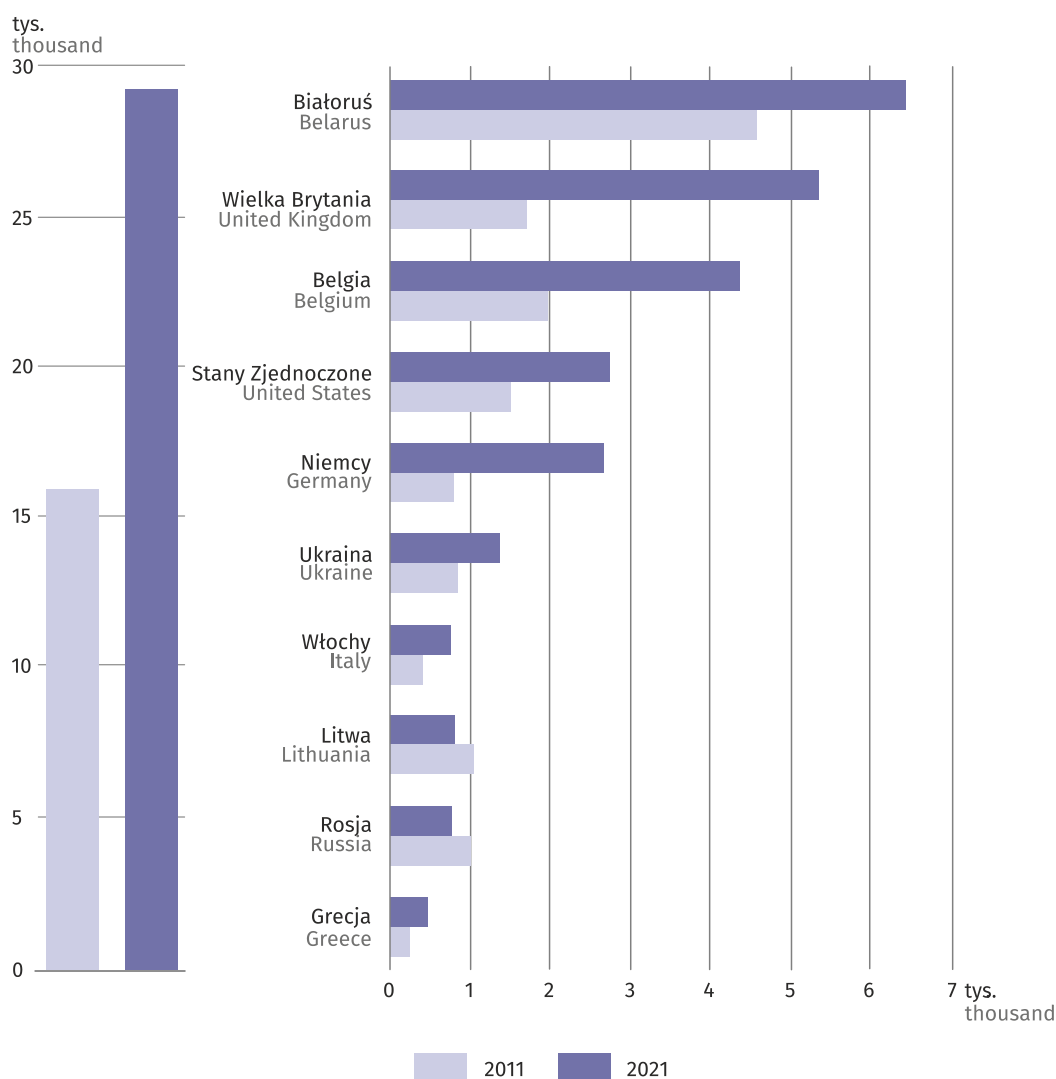
W Polsce, według wyników ostatniego spisu, w populacji osób urodzonych za granicą odsetek mieszkańców miast wynosił 68,6%, a wśród osób urodzonych w kraju – 59,6%.

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że w strukturze ludności województwa podlaskiego urodzonej za granicą najliczniejszą grupę (64,6%) tworzyły osoby młode (do 29 lat), wśród których zdecydowanie przeważała młodzież w wieku 10–19 lat oraz dzieci w wieku 0–9 lat stanowiąc odpowiednio 26,5% i 26,3% osób, które wskazały inny kraj niż Polska jako swoje miejsce urodzenia. Biorąc pod uwagę fakt, że z grupy osób w wieku 0–19 lat 5117 urodziło się w Wielkiej Brytanii, 3604 – w Belgii i 1731 – w Stanach Zjednoczonych, należy przypuszczać, że są to dzieci emigrantów przebywających czasowo za granicą w okresie ostatnich dziesięciu lat,

które zostały zameldowane w województwie podlaskim, a tym samym wliczone do mieszkańców regionu. Znaczny udział w populacji ludności urodzonej poza granicami kraju miały również osoby w wieku 70 lat i więcej (11,9%), wśród których 1676 wskazało Białoruś jako kraj urodzenia, 514 – Ukrainę, a 483 – Litwę.

Zgodnie z metodologią przyjętą w NSP 2021, kraj urodzenia należało podać uwzględniając granice państw aktualne w momencie spisu. Warto zwrócić uwagę, że granice Polski w okresie międzywojennym ulegały zmianie. Dane o ludności urodzonej za granicą powinny być odpowiednio interpretowane, ponieważ przedstawiona powyżej zasada traktuje ludność mieszkającą w Polsce, a urodzoną przed końcem wojny za obecną wschodnią granicą kraju jako osoby urodzone za granicą. W większości krajów liczba urodzonych za granicą jest miarą imigracji do danego kraju. W Polsce natomiast fakt, że część osób urodziła się za granicą wynika ze zmiany granic Polski i przesiedleń ludności po wojnie.

Wykres 9. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia
Chart 9. Population born abroad by selected country of birth

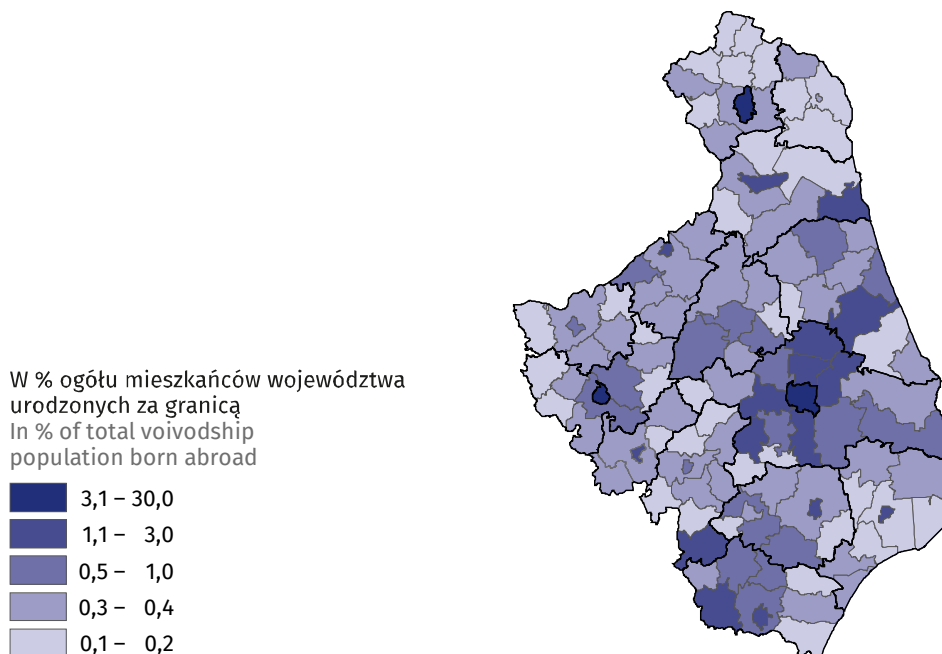
W okresie międzyspisywym nastąpiła naturalna zmiana w strukturze wieku osób urodzonych za granicą. Udział osób w wieku 70 lat i więcej w ogólnej liczbie osób, które wskazały inny kraj urodzenia niż Polska obniżył się o 11,5 p. proc., natomiast odsetek osób młodych w wieku 0–29 lat wzrósł o 15,5 p. proc.

W spisie z 2021 r. mieszkańcy województwa podlaskiego, poza Polską, wymienili 116 państw będących miejscem ich urodzenia, przy czym w dziesięciu krajach najczęściej wskazywanych urodziło się 86,6% ogółu urodzonych za granicą, w kolejnych dwudziestu – 11,3%, zaś w pozostałych – tylko 2,1%.

Najliczniejszą grupę, obejmującą 21,6% urodzonych poza granicami Polski, stanowiła ludność urodzona na terenie Białorusi. Znaczące zbiorowości tworzyły również osoby urodzone w Wielkiej Brytanii – 18,2%, Belgii – 14,5%, Stanach Zjednoczonych – 9,2% oraz Niemczech – 9,0%.

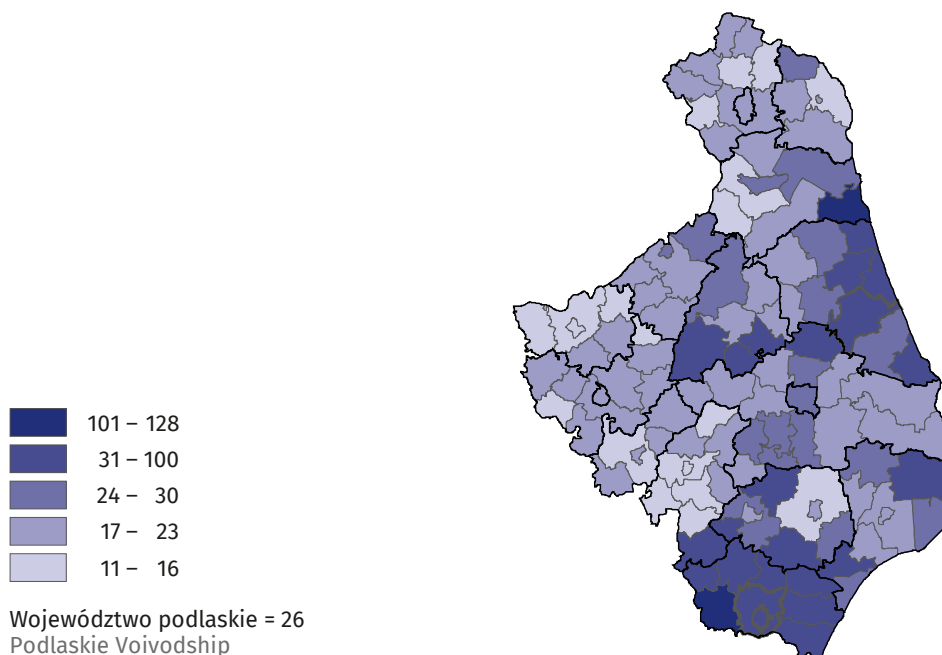
Na uwagę zasługuje fakt, że w stosunku do poprzedniego spisu zdecydowanie wzrósł odsetek osób urodzonych w krajach będących głównym celem polskich emigrantów, tj.: Wielka Brytania (o 7,4 p. proc.), Niemcy (o 4,1 p. proc.), Belgia (o 2,5 p. proc.). Zmniejszeniu uległ natomiast udział ludności urodzonej w krajach położonych za wschodnią granicą Polski i w końcu marca 2021 r. kształtował się następująco: Ukraina – 4,6% (spadek o 0,6 p. proc.), Litwa i Rosja – po 2,6% (spadek odpowiednio o 3,8 p. proc. i 3,6 p. proc.).

Mapa 8. Ludność urodzona za granicą według gminy zamieszkania w 2021 r.
Map 8. Population born abroad by gmina of residence in 2021

Zgodnie z wynikami NSP 2021, wśród ludności województwa podlaskiego deklarującej inny niż Polska kraj urodzenia przeważali mieszkańcy miast na prawach powiatu. Największą grupę, tj. 30,0% omawianej populacji, stanowili mieszkańcy miasta Białegostoku, 4,5% – Suwałk i 4,2% – Łomży. Najmniejszy odsetek osób deklarujących inny niż polska kraj urodzenia wystąpił w gminach wiejskich: Kobylin-Borzymy, Rutka-Tartak, Wiżajny, Czyże, Przytuły, Dubicze Cerkiewne (po 0,1%).

Mapa 9. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.
Map 9. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021

Średnio na 1000 mieszkańców województwa podlaskiego przypadło 26 osób urodzonych poza granicami Polski (w kraju – 20), przy czym liczba ta w poszczególnych gminach była zróżnicowana i wahała się od 11 osób w gminie miejsko-wiejskiej Czyżew, do 128 w gminie miejsko-wiejskiej Lipsk.

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by country of citizenship

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemiec to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Wyniki spisu z 2021 r. wykazały, że wśród mieszkańców województwa podlaskiego 1150064 osoby, tj. 99,6% ogółu (w kraju – 99,7%), posiadało obywatelstwo polskie i w stosunku do wyników poprzedniego spisu ich udział zmniejszył się o 0,2 p. proc. Liczba osób z obywatelstwem innego kraju wynosiła 4205, czyli 0,4% ogólnej liczby mieszkańców regionu (w kraju – 0,3%), co oznacza 2-krotny wzrost w porównaniu z zanotowaną w NSP 2011. W ostatnim spisie 2 osoby określiły się jako bezpaństwowcy, a dla 12 osób obywatelstwo nie zostało ustalone.

Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa
Table 5. Population by country of citizenship

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	2011=100
Ogółem Total	1202365	100,0	1154283	100,0	96,0
Polska Poland	1200073	99,8	1150064	99,6	95,8
Inny kraj Other country	2048	0,2	4205	0,4	205,3
w tym: of which:					
Unia Europejska ^a European Union ^a	313	15,3	278	6,6	88,8
Białoruś Belarus	958	46,8	2830	67,3	295,4
Ukraina Ukraine	138	6,7	461	11,0	334,1
Rosja Russia	284	13,9	327	7,8	115,1
Litwa Lithuania	75	3,7	97	2,3	129,3
Bezpaństwowcy Stateless persons	44	0,0	2	0,0	4,5
Nieustalony Unknown	200	0,0	12	0,0	6,0

a Bez Wielkiej Brytanii.

a Excluding United Kingdom.

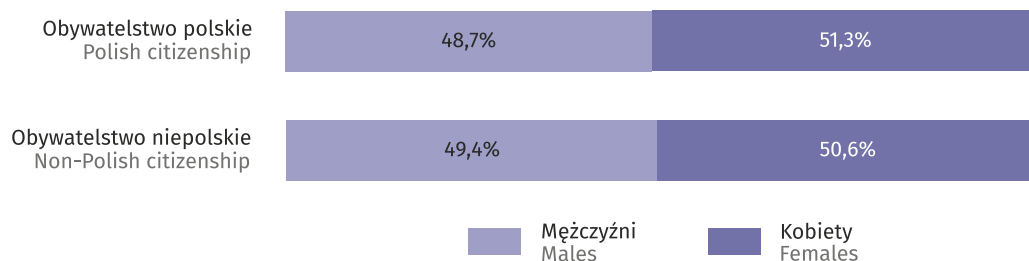
Wśród cudzoziemców zamieszkujących województwo podlaskie dominowali obywatele Białorusi (67,3% ogólnej ich liczby). Dość duży odsetek ludności z obywatelstwem niepolskim stanowili także obywatele Ukrainy (11,0%) i Rosji (7,8%).

Porównanie liczby ludności z obywatelstwem innym niż polskie według wybranych krajów z ostatniego i poprzedniego spisu wskazuje, że największy wzrost wystąpił w przypadku obywateli Ukrainy (prawie 3,5-krotny) oraz Białorusi (prawie 3-krotny).

Analiza wyników NSP 2021 wykazała, że struktura według płci i wieku cudzoziemców oraz osób posiadających obywatelstwo polskie mieszkających w województwie podlaskim była zróżnicowana. W grupie osób z obywatelstwem niepolskim przeważały kobiety, które stanowiły 50,6% badanej populacji. W kraju wystąpiła odmienna sytuacja to mężczyźni dominowali wśród osób posiadających obywatelstwo inne niż polskie, ich odsetek wynosił 53,2%. W województwie podlaskim wśród osób deklarujących obywatelstwo polskie również dominowały panie, ale ich udział był nieco wyższy i kształtował się na poziomie 51,3% (w kraju – 51,7%). Odsetek kobiet i mężczyzn różnił się zasadniczo w zależności od deklarowanej przynależności państwowej. Wśród obywateli Litwy kobiety stanowiły aż 79,4%, Kazachstanu – 75,0%, Ukrainy – 64,0% i Rosji – 58,7%.

Wykres 10. Struktura ludności według obywatelstwa i płci w 2021 r.

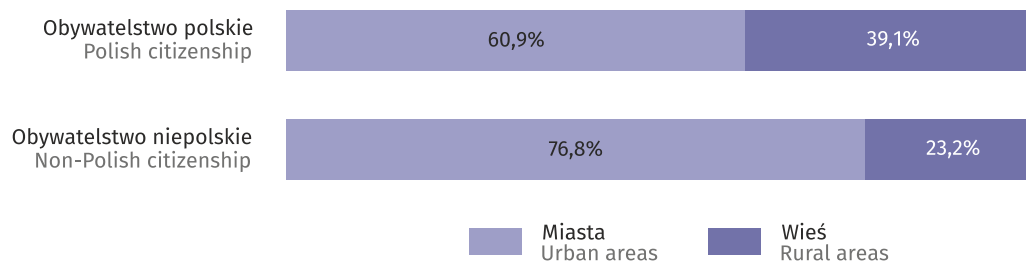
Chart 10. Structure of population by citizenship and sex in 2021

Osoby z obywatelstwem niepolskim w zdecydowanej większości mieszkały w miastach, ich odsetek kształtował się na poziomie 76,8% (w kraju – 80,0%), podczas gdy dla osób z obywatelstwem polskim wskaźnik ten wynosił 60,9% (w kraju – 59,7%). Dziesięć lat wcześniej różnica pomiędzy udziałem mieszkańców miast w tych grupach była znacznie mniejsza; wówczas 60,0% cudzoziemców mieszkało w miastach, natomiast osób z obywatelstwem polskim – 60,3%.

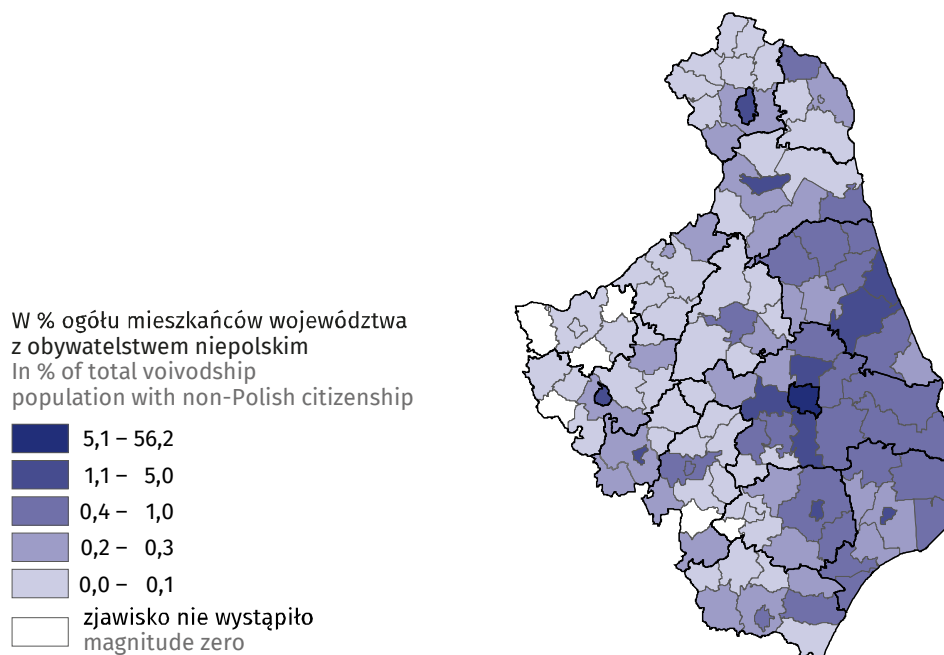
Wykres 11. Struktura ludności według miejsca zamieszkania i obywatelstwa w 2021 r.

Chart 11. Structure of population by place of residence and citizenship in 2021

Osoby podejmujące migrację są zwykle stosunkowo młode. Zgodnie z wynikami NSP 2021, największy udział wśród mieszkańców naszego województwa z obywatelstwem niepolskim stanowiły osoby w wieku 30–39 lat (23,5%), 40–49 lat (21,7%) oraz 20–29 lat (15,8%). Oznacza to, że nieco ponad 3/5 mieszkańców regionu posiadających obywatelstwo inne niż polskie było w wieku wysokiej aktywności zawodowej (20–49 lat).

Mapa 10. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gminy zamieszkania w 2021 r.
 Map 10. Population with non-Polish citizenship by gmina of residence in 2021

Według danych NSP 2021, rozmieszczenie terytorialne ludności z obywatelstwem niepolskim na obszarze województwa podlaskiego było dość zróżnicowane. Zdecydowanie najwięcej, bo ponad połowa cudzoziemców osiedliła się w mieście Białystok (56,2%), w następnej kolejności na miejsce zamieszkania została wybrana gmina miejsko-wiejska Sokółka (3,3%) oraz miasto Łomża (3,0%). W sześciu gminach województwa podlaskiego w końcu marca 2021 r. nie zamieszkiwały osoby z niepolskim obywatelstwem.

Rozdział 3. Wykształcenie ludności

Chapter 3. Education of the population

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą; pytanie zadawane osobom w wieku 13 lat i więcej.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – zaznaczają osoby z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii należy również zaliczyć osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – zaznaczają osoby z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej) do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zaliczyć należy również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – zaznaczają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- g) średnie zawodowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy. Osobom, które ukończyły gimnazjum przed 1932 r., należy zaznaczyć wykształcenie średnie ogólnokształcące;
- j) podstawowe ukończone – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Spisy powszechne są najpełniejszym źródłem informacji o poziomie wykształcenia ludności.

Według wyników NSP 2021, liczba ludności województwa podlaskiego w wieku 13 lat i więcej – dla której ustalony został poziom wykształcenia – wynosiła 1000368 osób i zmniejszyła się o 4,6% w porównaniu z wynikami spisu z 2011 r.

Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia
Table 6. Population aged 13 and more by educational level

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1049152	100,0	1000368	100,0	95,4
Wyższe ^a Tertiary ^a	168910	16,1	237844	23,8	140,8
Policealne Post-secondary	28759	2,7	37296	3,7	129,7
Średnie Secondary	286384	27,3	315686	31,6	110,2
zawodowe vocational	170711	16,3	201833	20,2	118,2
ogólnokształcące general	115673	11,0	113853	11,4	98,4
Zasadnicze zawodowe/ branżowe Basic vocational/ sectoral	167855	16,0	175572	17,6	104,6
Gimnazjalne Lower secondary	56261	5,4	27788	2,8	49,4
Podstawowe ukończone Primary completed	224095	21,4	144893	14,5	64,7
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	28822	2,7	32676	3,3	113,4
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown educational level	88065	8,4	28613	2,9	32,5

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym w latach 2011–2021 był wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców województwa podlaskiego. W ostatnim okresie międzyspisyowym udział osób z wykształceniem co najmniej średnim w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej wzrósł z 46,1% w 2011 r. do 59,1% w 2021 r. (w kraju odpowiednio z 48,6% do 58,8%). W tym samym czasie z 45,5% do 38,1% zmniejszył się odsetek osób, które ukończyły zasadniczą szkołę zawodową lub posiadały niższy poziom wykształcenia, czyli gimnazjalne, podstawowe ukończone i podstawowe nieukończone bądź nie miały wykształcenia szkolnego.

W latach 2011–2021 największe zmiany zaobserwowano w odniesieniu do czterech poziomów wykształcenia. Pozytywnym zjawiskiem był wzrost liczebności populacji osób legitymujących się wykształceniem wyższym (o 40,8%) oraz średnim zawodowym (o 18,2%). W tym czasie

znacznie zmniejszyła się natomiast liczba osób posiadających wykształcenie gimnazjalne (o 50,6%) oraz podstawowe ukończone (o 35,3%).

Według danych NSP 2021, absolwenci szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych, łącznie z policealnymi) stanowili dominującą pozycję w strukturze ludności według poziomu wykształcenia w województwie podlaskim. W ostatnim okresie międzypisowym odsetek osób legitymujących się tym poziomem wykształcenia wzrósł z 30,0% w 2011 r. do 35,3% w 2021 r. (w kraju odpowiednio z 31,4% do 34,3%). W tej grupie przeważają osoby z wykształceniem średnim zawodowym, których udział w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej wynosił 16,3% w 2011 r., natomiast w 2021 r. kształtował się na poziomie 20,2% (w kraju – 19,3%).

Na drugim miejscu w strukturze ludności według poziomu wykształcenia były osoby legitymujące się wykształceniem wyższym. W ostatnim okresie międzypisowym odnotowano w tej grupie najbardziej dynamiczny wzrost. Odsetek osób posiadających wykształcenie wyższe zwiększył się z 16,1% w 2011 r. do 23,8% w 2021 r. (w kraju odpowiednio z 17,1% do 24,5%). Osoby posiadające tytuł magistra stanowiły 16,6% ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej, natomiast z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym – 6,4%. Najniższy udział (0,6%) w omawianej populacji miały osoby z najwyższym poziomem wykształcenia, tj. posiadające tytuł naukowy co najmniej doktora.

Znaczące miejsce w strukturze ludności według poziomu wykształcenia stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym. Zgodnie z wynikami NSP 2021, odsetek osób o tym poziomie wykształcenia wynosił 17,6% (w Polsce – 21,3%). W regionie dziesięć lat wcześniej kształtował się on na poziomie 16,0%.

W ostatnim okresie międzypisowym znacząco obniżył się udział osób z wykształceniem podstawowym: z 21,4% w 2011 r. do 14,5% w 2021 r. (w kraju odpowiednio z 18,3% do 11,8%) oraz osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 5,4% do 2,8% (w kraju odpowiednio z 4,9% do 2,8%).

Na liczebność osób w grupach z najniższym poziomem wykształcenia miał wpływ spadek liczby dzieci, które rozpoczynały edukację szkolną w kolejnych latach oraz zmiany w systemie edukacji. W wyniku reformy systemu oświaty z 2017 r., w miejsce 6-letniej szkoły podstawowej wprowadzono 8-letnią szkołę podstawową oraz zlikwidowano gimnazja.

Analiza wyników NSP 2021 wykazała, że struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. W województwie podlaskim w końcu marca 2021 r. kobiety częściej niż mężczyźni posiadały dyplom ukończenia studiów wyższych. Wśród ogółu mężczyzn w wieku 13 lat i więcej 19,3% ukończyło uczelnie (w kraju – 20,3%), natomiast udział kobiet z wykształceniem wyższym wynosił 28,0% (w kraju – 28,3%). W odniesieniu do poprzedniego spisu odsetek osób z najwyższym poziomem wykształcenia wzrósł w przypadku mężczyzn o 5,7 p. proc. i kobiet o 9,5 p. proc.

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według płci i poziomu wykształcenia
 Table 7. Population aged 13 and more by sex and educational level

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021		2011		2021	
	mężczyźni males				kobiety females			
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent
Ogółem Total	508357	100,0	482674	100,0	540795	100,0	517694	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	69065	13,6	92946	19,3	99845	18,5	144898	28,0
Policealne Post-secondary	8003	1,6	10628	2,2	20756	3,8	26668	5,2
Średnie Secondary	133252	26,2	156174	32,4	153133	28,3	159512	30,8
zawodowe vocational	89419	17,6	110365	22,9	81293	15,0	91468	17,7
ogólnokształcące general	43833	8,6	45809	9,5	71840	13,3	68044	13,1
Zasadnicze zawodowe/ branżowe Basic vocational/ sectoral	107326	21,1	107805	22,3	60529	11,2	67767	13,1
Gimnazjalne Lower secondary	30673	6,0	16268	3,4	25589	4,7	11520	2,2
Podstawowe ukończone Primary completed	107805	21,2	68528	14,2	116290	21,5	76365	14,8
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	9922	2,0	15394	3,2	18900	3,5	17282	3,3
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown educational level	42312	8,3	14931	3,1	45753	8,5	13682	2,6

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
 a Including persons holding a college graduation diploma.

Analizując poszczególne szczeble poziomu wykształcenia wyższego warto zaznaczyć, że wśród osób z wykształceniem wyższym najczęściej posiadało tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. W końcu marca 2021 r. 73,7% kobiet z wyższym wykształceniem ukończyło uczelnie zdobywając tytuł magistra, wśród mężczyzn odsetek ten był nieco niższy i wynosił 64,1%. Nieco więcej mężczyzn niż kobiet z wyższym wykształceniem posiadało tytuł naukowy co najmniej doktora – odpowiednio 3,0% i 2,1%. Mężczyźni z wyższym wykształceniem częściej niż kobiety kończyli uczelnie uzyskując tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędny, ich udział osiągnął poziom 32,4%, a w przypadku kobiet – 23,3%.

Na podobnym poziomie wśród mężczyzn i kobiet kształtował się odsetek osób legitymujących się wykształceniem średnim (łącznie z policealnym) – odpowiednio 34,6% (w kraju – 33,3%) i 36,0% (w kraju – 35,2%). W okresie międzyspisowym udział absolwentów tych szkół wzrósł o 6,8 p. proc., a absolwentek – o 3,8 p. proc.

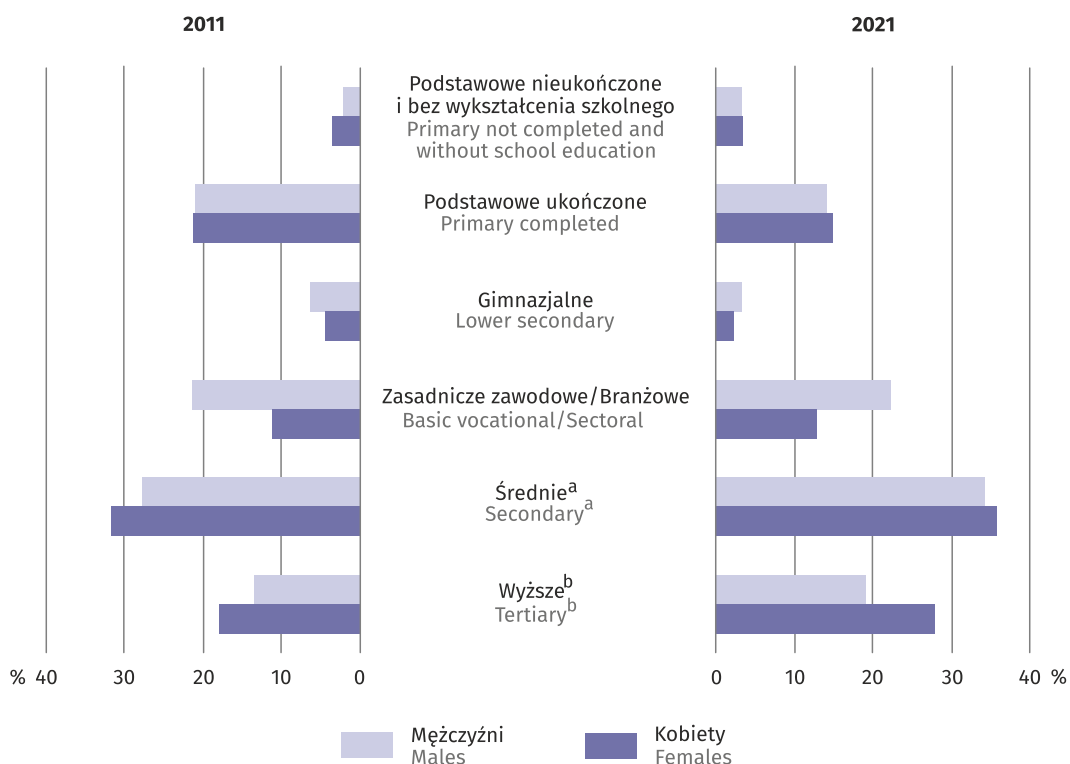
Osoby posiadające wykształcenie średnie zawodowe stanowiły 22,9% ogółu mężczyzn w wieku 13 lat i więcej i 17,7% odpowiedniej grupy kobiet. Odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym był natomiast wyższy wśród kobiet i wynosił 13,1%, a w przypadku mężczyzn osiągnął poziom 9,5%.

Z kolei mężczyźni częściej niż kobiety deklarowali ukończenie zasadniczej szkoły zawodowej /branżowej szkoły I stopnia. Odsetek mężczyzn o tym poziomie wykształcenia wynosił 22,3% (w kraju – 26,6%), zaś kobiet – 13,1% (w kraju – 16,5%). W porównaniu z poprzednim spisem udział absolwentów tych szkół wzrósł o 1,2 p. proc., a absolwentek – o 1,9 p. proc.

W końcu marca 2021 r. 14,8% kobiet miało ukończoną szkołę podstawową (w kraju – 12,8%), a wśród mężczyzn odsetek osób z tym poziomem wykształcenia wynosił 14,2% (w kraju – 10,7%). W ostatnim okresie międzypisowym nastąpiła znaczna zmiana w liczbie osób deklarujących ukończenie szkoły podstawowej. Odsetek kobiet posiadających tylko ten poziom wykształcenia obniżył się o 6,7 p. proc., a mężczyzn – o 7,0 p. proc.

Udział mężczyzn, którzy w końcu marca 2021 r. nie mieli ukończonego wykształcenia na poziomie podstawowym w ogólnej liczbie mężczyzn w wieku 13 lat i więcej kształtował się na poziomie 3,2%, a kobiet – 3,3% (w kraju – 3,0% i 2,8%).

Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
Chart 12. Population aged 13 and more by educational level and sex

a łącznie z osobami z wykształceniem policealnym. b łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

a Including persons with post-secondary education. b Including persons holding a college graduation diploma.

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest również miejsce zamieszkania. Według wyników NSP 2021, 28,4% (w kraju – 29,0%) ludności w wieku 13 lat i więcej zamieszkałej w miastach stanowiły osoby, które ukończyły uczelnie. Wśród osób zamieszkałych na wsi udział osób z wyższym wykształceniem był znacznie niższy i wynosił 16,5% (w kraju – 17,5%). W odniesieniu do wyników poprzedniego spisu w obu zbiorowościach wyodrębnionych ze względu na miejsce zamieszkania zanotowano znaczny wzrost liczby absolwentów uczelni, a ich udział wśród ludności w wieku 13 lat i więcej zwiększył się o 7,4 p. proc. w miastach i o 7,9 p. proc. na wsi.

Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia
Table 8. Population aged 13 and more by place of residence and educational level

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021		2011		2021	
	miasta urban areas		miasta urban areas		wieś rural areas		wieś rural areas	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percent
Ogółem Total	635554	100,0	611500	100,0	413598	100,0	388868	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	133330	21,0	173688	28,4	35580	8,6	64156	16,5
Policealne Post-secondary	22723	3,6	27941	4,6	6036	1,5	9355	2,4
Średnie Secondary	197176	31,0	200988	32,9	89209	21,6	114698	29,5
zawodowe vocational	113528	17,9	122696	20,1	57184	13,8	79137	20,4
ogólnokształcące general	83648	13,2	78292	12,8	32025	7,7	35561	9,1
Zasadnicze zawodowe/ branżowe Basic vocational/ sectoral	93461	14,7	96903	15,8	74394	18,0	78669	20,2
Gimnazjalne Lower secondary	31617	5,0	15236	2,5	24644	6,0	12552	3,2
Podstawowe ukończone Primary completed	91336	14,4	61532	10,1	132760	32,1	83361	21,4
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	8699	1,4	16814	2,7	20123	4,9	15862	4,1
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown educational level	57212	9,0	18398	3,0	30853	7,5	10215	2,6

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Zarówno wśród ludności zamieszkałej w miastach, jak i na terenach wiejskich nadal dominującym poziomem wykształcenia było wykształcenie średnie (łącznie z policealnym). Osoby o tym poziomie wykształcenia stanowiły 37,4% mieszkańców miast (w kraju – 35,9%) oraz 31,9% mieszkańców wsi (w kraju – 31,8%). W porównaniu z poprzednim spisem udział absolwentów tych szkół wzrósł o 2,8 p. proc. w miastach i aż o 8,9 p. proc. na wsi.

Co piąty mieszkaniec terenów wiejskich (20,2%) posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe /branżowe (w kraju – 26,1%), w miastach udział osób deklarujących ten poziom wykształcenia był znacznie niższy i kształtował się na poziomie 15,8% (w kraju – 18,1%). W odniesieniu do poprzedniego spisu odsetek osób z tym poziomem wykształcenia wzrósł w przypadku mieszkańców wsi o 2,2 p. proc., a mieszkańców miast o 1,1 p. proc.

Wykształcenie podstawowe posiadało 21,4% ludności zamieszkującej tereny wiejskie (w kraju – 15,8%), zaś tylko 10,1% ludności miejskiej zadeklarowało ukończony tylko ten poziom wykształcenia (w kraju – 9,2%). W okresie międzyspisowym odnotowano znaczny spadek odsetka osób, które były absolwentami szkoły podstawowej, a ich udział wśród ludności w wieku 13 lat i więcej na wsi zmniejszył się o 10,7 p. proc., a w miastach – o 4,3 p. proc.

NSP 2021 dostarczył również informacji na temat posiadanego poziomu wykształcenia w poszczególnych grupach wiekowych. W końcu marca 2021 r. największy odsetek populacji osób legitymujących się wykształceniem wyższym stanowiły osoby pomiędzy 25 a 44 rokiem życia i wynosił on 58,2%.

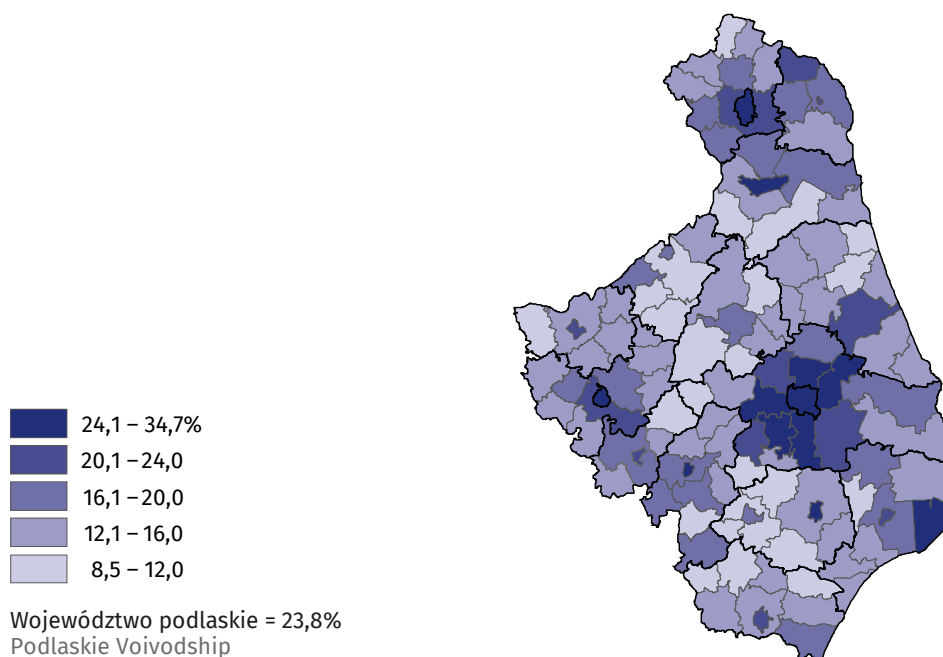
Wśród osób posiadających wykształcenie średnie i policealne najliczniejsze grupy stanowiły osoby w wieku 20–29 lat (18,4%), 30–39 lat (18,1%) oraz 55–64 lat (17,8%).

Wykształcenie zasadnicze zawodowe najczęściej posiadały osoby w grupie wieku 45–69 lat, a ich odsetek wśród ogółu osób o tym poziomie wykształcenia wynosił 60,2%. Należy podkreślić, że osoby poniżej 30 roku życia stosunkowo rzadko wybierały szkoły dające wyłącznie przygotowanie zawodowe.

Rozpatrując kolejny poziom wykształcenia w powiązaniu z wiekiem zaobserwowano, że osoby, które ukończyły szkołę na poziomie gimnazjalnym i podstawowym to osoby młode w wieku 13–19 lat, które w większości kontynuują naukę, ich udział wśród ogółu ludności z tym poziomem wykształcenia wynosił 23,4%. Znaczącą grupą osób, które zadeklarowały ukończenie gimnazjum lub szkoły podstawowej były również osoby starsze w wieku 65 lat i więcej (41,3%).

Wśród ludności z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia dominowały osoby najmłodsze w wieku 13–14 lat oraz osoby w wieku 80 lat i więcej, ich odsetki kształtowały się odpowiednio na poziomie 69,1% i 16,8%.

Mapa 11. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym w 2021 r.
 Map 11. Population aged 13 and more with tertiary education in 2021

Poziom wykształcenia mieszkańców województwa podlaskiego był zróżnicowany terytorialnie. Według danych NSP 2021, największy odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej odnotowano w mieście Białystok (34,7%), gminach miejsko-wiejskich Supraśl (34,4%) i Wasilków (31,9%) oraz gminie wiejskiej Juchnowiec Kościelny (31,4%), a więc w gminach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy regionu. Najmniejszy udział osób z wykształceniem wyższym w analizowanej grupie wieku wystąpił w gminach wiejskich Nowy Dwór (8,5%) i Trzcianne (9,7%). Z kolei najwyższy udział osób z wykształceniem średnim (łącznie z policealnym) zanotowano w gminach wiejskich Kuźnica (44,1%) i Milejczyce (43,1%), natomiast najniższy – w gminie wiejskiej Turośl (23,8%). Najwyższy odsetek osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe wystąpił w gminach wiejskich Klukowo (29,7%) i Mały Płock (26,7%), a najniższy udział osób o tym poziomie wykształcenia odnotowano w gminie miejskiej Sejny (12,2%) oraz gminie wiejskiej Kuźnica (13,0%). Najwyższy odsetek osób z wykształceniem podstawowym ukończonym zanotowano w gminach wiejskich Trzcianne (31,8%) i Zawady (30,9%), a najniższy wystąpił w mieście Białystok (7,9%) i gminie miejskiej Wysokie Mazowieckie (8,3%). Najwyższy udział osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego w omawianej populacji odnotowano w gminach wiejskich Czyże (8,5%) i Orla (7,5%), natomiast najniższy wystąpił w mieście Białystok (2,5%).

Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami

Chapter 4. Disabled persons

Jedną z grup ludności wymagającą stałego monitorowania pod względem zachodzących zmian w strukturze, jest zbiorowość osób z niepełnosprawnościami, dla której informacje pozyskiwane są cyklicznie w spisach powszechnych.

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych, za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz jej sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

W NSP 2021 dane o osobach niepełnosprawnych były gromadzone na podstawie informacji o posiadaniu aktualnego prawnego orzeczenia o niepełnosprawności oraz subiektywnej oceny respondenta dotyczącej ograniczenia sprawności, przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Zbieżne kryteria wyodrębniania osób niepełnosprawnych stosowane w kolejnych spisach pozwalają na prezentację osób niepełnosprawnych według różnych grup i kategorii:

- osoby niepełnosprawne prawnie, tj. które posiadały odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony, niezależnie czy odczuwały ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku czy też nie,
- osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku (np. dla niemowląt – prawidłowa reakcja na bodźce zewnętrzne, tj. płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy).

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych stosowany jest również podział wyodrębniający osoby niepełnosprawne według stopnia ograniczenia sprawności, niezależnie czy posiadały orzeczenie prawne. Dla tej zbiorowości gromadzone były informacje o grupach schorzeń powodujących te ograniczenia. W NSP 2021 była możliwość wskazania maksymalnie 3 schorzeń powodujących ograniczenia sprawności, dodatkowo pozyskiwana była również informacja o głównym schorzeniu powodującym ograniczenia sprawności.

Należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021, informacja o stopniu posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu oraz rodzaju schorzeń była gromadzona na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta).

4.1. Stan i struktura osób niepełnosprawnych

4.1. Size and structure of disabled persons

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r., wśród mieszkańców województwa podlaskiego zanotowano 161388 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 14,0% ogólnej liczby ludności w regionie. W porównaniu z danymi uzyskanymi w NSP 2011 liczba osób z niepełnosprawnościami wzrosła o 22,5% (w kraju zwiększyła się o 16,0%). Wśród niepełnosprawnych nadal przeważały kobiety, które stanowiły 55,2% (w Polsce – 54,9%) omawianej zbiorowości, tj. o 1,4 p. proc. więcej niż w 2011 r.

Wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie), których liczba wynosiła 99695 i była o 18,3% wyższa niż w 2011 r. Ich udział w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych w 2021 r. kształtował się na poziomie 61,8% (w kraju – 63,7%) i w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zmniejszył się o 2,1 p. proc. (w Polsce spadł o 3,0 p. proc.). W grupie osób niepełnosprawnych prawnie 52,5% (w kraju – 51,9%) stanowiły kobiety. W stosunku do wyników poprzedniego spisu w regionie ich udział zwiększył się o 2,0 p. proc.

W okresie międzyspisowym wzrosła również liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie z 47519 w 2011 r. do 61693 w 2021 r., tj. o 29,8%. Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni deklarowały posiadanie ograniczeń sprawności i w grupie osób niepełnosprawnych biologicznie stanowiły 59,5% (w Polsce – 60,2%), ale w porównaniu z danymi uzyskanymi w NSP 2011 ich udział zmniejszył się o 0,2 p. proc.

Tablica 9. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, kategorii niepełnosprawności i płci
Table 9. Disabled persons by place of residence, category of disability and sex

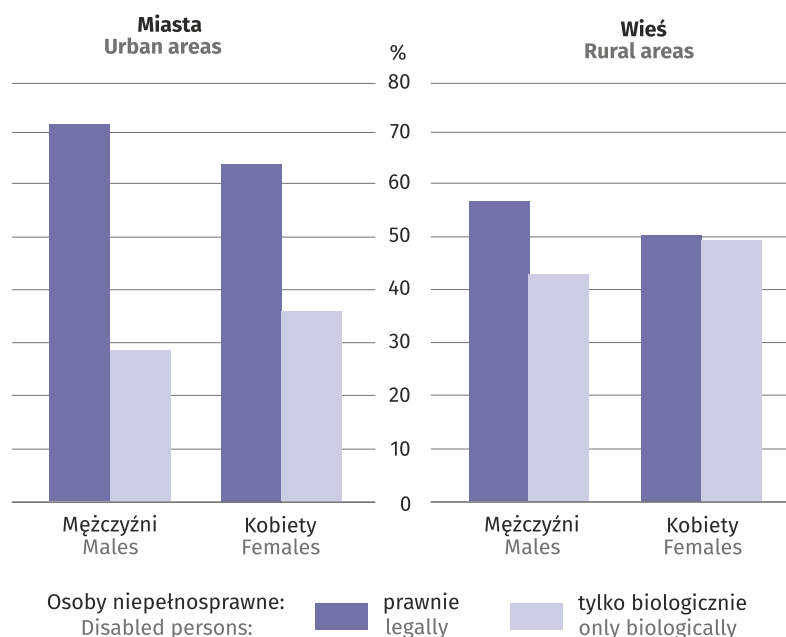
Wyszczególnienie Specification	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
	ogółem total			miasta urban areas			wieś rural areas			
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2011= 100		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2011= 100		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2011= 100		
Ogółem Total	131758	161388	122,5	78203	97464	124,6	53555	63924	119,4	
prawnie legally	84239	99695	118,3	55750	65533	117,5	28489	34162	119,9	
tylko biologicznie only biologically	47519	61693	129,8	22453	31931	142,2	25067	29762	118,7	
Mężczyźni Males	60826	72331	118,9	35558	42755	120,2	25268	29576	117,0	
Kobiety Females	70933	89057	125,6	42646	54709	128,3	28287	34348	121,4	

W miastach województwa podlaskiego w 2021 r. mieszkały 97464 osoby z niepełnosprawnościami. Ich udział w ogólnej liczbie ludności miast w regionie wynosił 13,9%. W porównaniu z 2011 r. ich zbiorowość zwiększyła się o 24,6% (w Polsce – o 11,2%). W grupie niepełnosprawnych mieszkańców miast przeważały kobiety, które stanowiły 56,1% (w kraju – 56,2%). Wśród niepełnosprawnych w miastach odnotowano 65533 osoby niepełnosprawne prawnie oraz 31931 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. W odniesieniu do 2011 r. ich liczba zwiększyła się odpowiednio o 17,5% i 42,2%.

Na obszarach wiejskich w Podlaskiem w 2021 r. mieszkały 63924 osoby niepełnosprawne. Stanowiły one 14,2% ogółu ludności wiejskiej województwa. W okresie międzypisowym na wsi nastąpił wzrost (o 19,4%) liczby osób z niepełnosprawnościami, ale był on mniejszy niż w miastach (była to sytuacja odwrotna od zaobserwowanej w kraju, gdzie odnotowano większy wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami na wsi i wyniósł on 24,5%). Podobnie jak w miastach, wśród niepełnosprawnych mieszkańców wsi dominowały kobiety, ale ich udział był nieco mniejszy i kształtował się na poziomie 53,7% (w kraju – 52,8%), a w stosunku do wyników poprzedniego spisu wzrósł o 0,9 p. proc. Uwzględniając kategorie niepełnosprawności, na wsi w analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby osób niepełnosprawnych prawnie do 34162, tj. o 19,9%. W 2021 r. stanowiły one 53,4% ogółu osób z niepełnosprawnościami na wsi. Liczba mieszkańców wsi niepełnosprawnych tylko biologicznie wzrosła natomiast w tym czasie do 29762 osób, tj. o 18,7%.

Wykres 13. Struktura osób niepełnosprawnych według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Chart 13. Structure of disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021

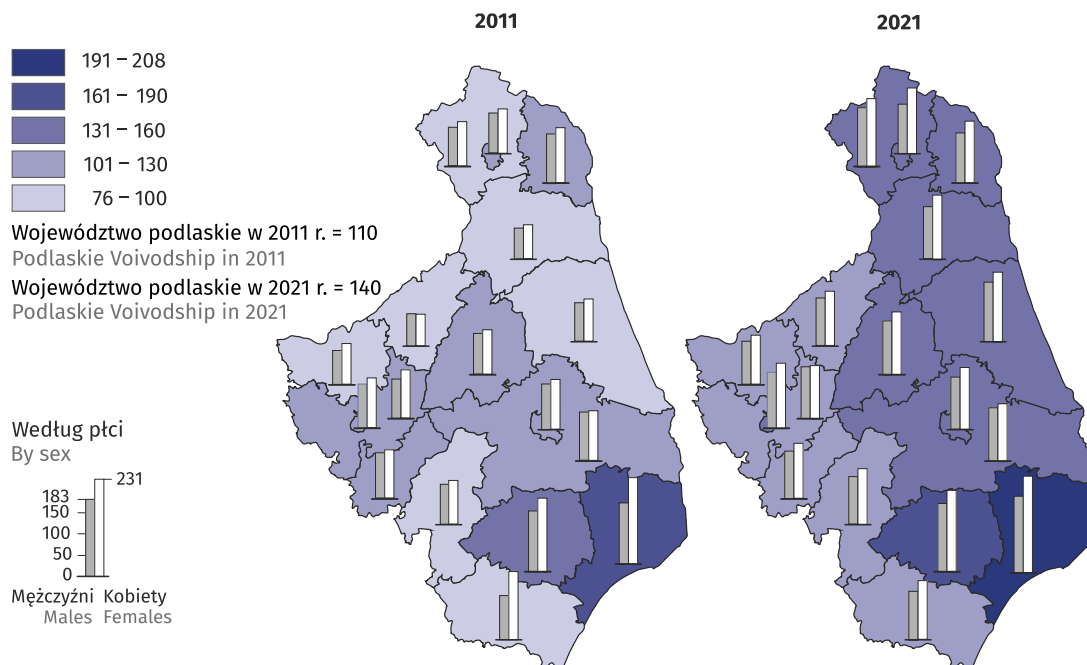

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r. wykazały, że w województwie podlaskim niepełnosprawni mężczyźni mieszkający w miastach (71,4% ich ogólnej liczby) zdecydowanie częściej niż na wsi (56,8%) posiadali prawne orzeczenie o niepełnosprawności. Udział mężczyzn niepełnosprawnych tylko biologicznie był natomiast wyższy na wsi niż w miastach i wynosił odpowiednio 43,2% i 28,6%. Podobnie wśród ogółu niepełnosprawnych kobiet zamieszkałych w miastach, odsetek osób niepełnosprawnych prawnie był wyższy niż wśród kobiet mieszkających na wsi i kształtował się odpowiednio na poziomie 64,0% i 50,5%.

W 2021 r. na każde 1000 mieszkańców województwa podlaskiego przypadało 140 osób niepełnosprawnych, tj. o 30 osób więcej niż w 2011 r. Według wyników NSP 2021, w Polsce wskaźnik ten był wyższy i wynosił 143 osoby na 1000 ludności. W regionie na zwiększenie analizowanego wskaźnika niewątpliwym wpływ miał wzrost (o 22,5%) liczby osób niepełnosprawnych w okresie międzypisowym, przy jednoczesnym spadku liczby ludności województwa (o 4,0%).

Natężenie zjawiska niepełnosprawności (liczba osób niepełnosprawnych na 1000 ludności) w 2021 r. było zdecydowanie wyższe wśród kobiet (150) niż wśród mężczyzn (129). W 2011 r. omawiany wskaźnik wynosił 104 dla mężczyzn oraz 115 w przypadku kobiet.

Mapa 12. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności według płci
Map 12. Disabled persons per 1000 population by sex

Analizując zróżnicowanie terytorialne pod względem natężenia niepełnosprawności w 2021 r. stwierdzono, że w województwie podlaskim najwięcej osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 ludności wystąpiło w powiecie hajnowskim. Analizowany wskaźnik dla tego powiatu wynosił aż 208 i był zdecydowanie wyższy od średniego w regionie. W tym powiecie odnotowano największą częstotliwość występowania niepełnosprawności zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet (odpowiednio 183 i 231 osób niepełnosprawnych na 1000 mężczyzn i kobiet). Kolejnym powiatem o wysokim natężeniu występowania niepełnosprawności był bielski, w którym na 1000 mieszkańców 179 było niepełnosprawnych. Wskaźnik natężenia niepełnosprawności wśród mężczyzn wynosił tam 163, a wśród kobiet – 195.

Relatywnie najrzadziej problem niepełnosprawności występował w powiecie kolneńskim. Na 1000 mieszkańców przypadało tam tylko 110 osób niepełnosprawnych, a wskaźnik natężenia niepełnosprawności wśród mężczyzn i kobiet kształtował się odpowiednio na poziomie 103 i 118.

Rozpatrując natężenie osób niepełnosprawnych ze względu na miejsce zamieszkania, w województwie podlaskim w 2021 r. odnotowano wyższe wskaźniki w tym zakresie na wsi niż w miastach (odwrotnie niż w kraju). Na terenie miast na 1000 mieszkańców przypadało 139 osób niepełnosprawnych, a na wsi – 142 (w Polsce odpowiednio 148 i 137). W miastach wskaźnik występowania niepełnosprawności wśród mężczyzn wynosił 128, a wśród kobiet – 148, natomiast na wsi był on wyższy i kształtował się odpowiednio na poziomie 130 i 154.

Tablica 10. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według miejsca zamieszkania, płci i powiatów w 2021 r.

Table 10. Disabled persons per 1000 population by place of residence, sex and powiats in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	ogółem grand total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Województwo Voivodship	140	129	150	139	128	148	142	130	154
Powiaty: Powiats:									
augustowski	140	125	154	130	115	143	153	137	169
białostocki	132	125	139	137	130	143	130	123	136
bielski	179	163	195	154	143	165	208	185	231
grajewski	121	113	129	121	114	128	121	111	130
hajnowski	208	183	231	196	175	214	221	191	250
kolneński	110	103	118	123	117	129	104	96	112
łomżyński	118	109	127	103	90	116	119	111	128
moniecki	140	130	151	111	102	119	157	144	170
sejneński	134	120	147	143	134	151	131	116	146
siemiatycki	129	117	140	108	102	114	141	125	156
sokólski	154	141	167	140	133	148	165	147	182
suwański	152	141	162	.	.	.	152	141	162
wysokomazowiecki	127	120	134	120	116	124	130	122	139
zambrowski	122	113	132	142	130	153	102	96	108
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:									
Białystok	136	124	147	136	124	147	.	.	.
Łomża	146	135	156	146	135	156	.	.	.
Suwałki	151	144	158	151	144	158	.	.	.

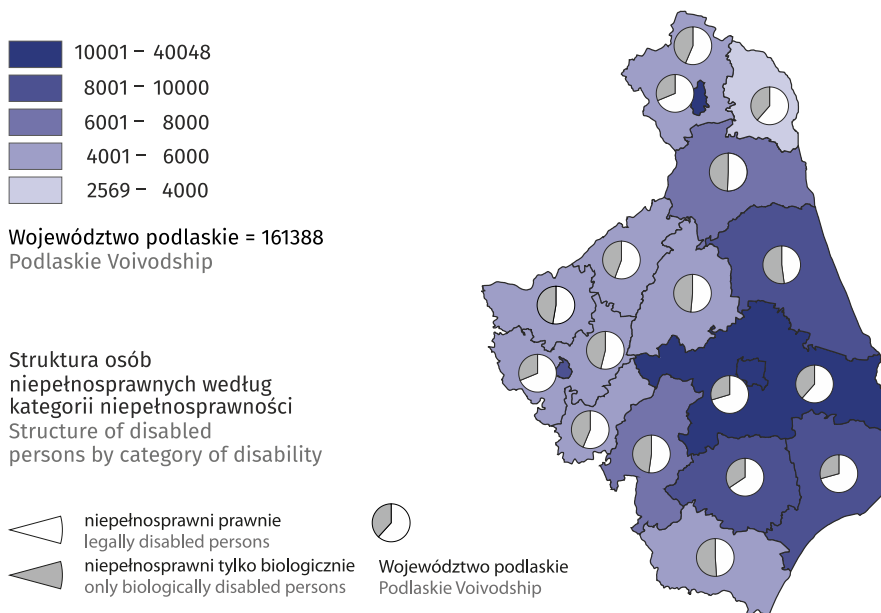
Wśród mieszkańców miast województwa podlaskiego w 2021 r. najwięcej osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w powiecie hajnowskim (196) oraz bielskim (154), natomiast najmniej – w powiatach łomżyńskim (103) i siemiatyckim (108).

W przypadku mieszkańców wsi w Podlaskiem najwyższym wskaźnikiem natężenia niepełnosprawności charakteryzowały się powiaty hajnowski (221) i bielski (208), a najniższym – powiaty zambrowski (102) i kolneński (104).

Analizując zróżnicowanie terytorialne pod względem kategorii niepełnosprawności stwierdzono, że w województwie podlaskim największy odsetek niepełnosprawnych prawnie wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami wystąpił w powiecie hajnowskim (70,8%) i w mieście Białystok (70,4%), w których przekroczył on średni poziom wskaźnika w województwie odpowiednio o 9,0 p. proc. i 8,6 p. proc. W wyżej wymienionych powiatach odnotowano jednocześnie najniższy udział osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie.

Najwyższy odsetek niepełnosprawnych tylko biologicznie zanotowano natomiast w powiatach: sokólskim (52,1%), siemiatyckim (51,1%) oraz augustowskim (49,3%). Jednocześnie w tych powiatach udział osób niepełnosprawnych prawnie kształtował się na najniższym poziomie w województwie.

Mapa 13. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności w 2021 r.
Map 13. Disabled persons by category of disability in 2021

4.2. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności

4.2. Disabled persons by degree of disability and activity limitations

Przy analizie wyników spisu w zakresie zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie w kontekście stopnia ograniczenia sprawności oraz posiadanego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność należy mieć na uwadze wiek osób niepełnosprawnych. Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest bowiem wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej, natomiast osobom poniżej 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2021 r. w województwie podlaskim wśród 99695 osób niepełnosprawnych prawnie osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 93,3% (w kraju – 93,1%). W porównaniu z 2011 r. ich liczba wzrosła o 14,8%, ale odsetek zmniejszył się o 2,9 p. proc. Udział kobiet posiadających prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w ogólnej liczbie kobiet niepełnosprawnych prawnie wyniósł 95,2%, a mężczyzn – 91,1%. W stosunku do wyników spisu w 2011 r. ich odsetek zmniejszył się odpowiednio o 1,7 p. proc. i 4,3 p. proc.

Wśród niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej mieszkających w miastach, najwięcej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności. Stanowiły one 39,4% analizowanej zbiorowości mężczyzn i 38,4% kobiet. Znaczny stopień niepełnosprawności deklarowało 24,8% tej grupy mężczyzn i 29,7% kobiet. Lekki (najniższy) stopień niepełnosprawności zanotowano w przypadku 26,5% mężczyzn i 27,1% kobiet niepełnosprawnych prawnie w tej grupie wieku mieszkających w miastach.

Mieszkańcy wsi niepełnosprawni prawnie w wieku 16 lat i więcej najczęściej posiadali orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (34,3% mężczyzn i 44,2% kobiet). W analizowanej grupie mężczyzn 36,7% posiadało orzeczonego umiarkowany stopień niepełnosprawności, 20,6%

– lekki, natomiast w przypadku kobiet 32,7% deklarowało posiadanie orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a 18,3% – o lekkim.

W okresie międzypisowym wzrosła o 108,4% liczba osób w wieku 0–15 lat¹ posiadających prawne orzeczenie o niepełnosprawności oraz udział tych osób w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych prawnie z 3,8% w 2011 r. do 6,7% w 2021 r. (w Polsce w 2021 r. odsetek ten wynosił 6,9%). Według wyników NSP 2021, chłopcy stanowili 8,9% ogólnej liczby niepełnosprawnych prawnie mężczyzn, a dziewczynki – 4,8% ogółu niepełnosprawnych prawnie kobiet. W ostatnim okresie międzypisowym zanotowano większy wzrost udziału chłopców posiadających prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawności niż dziewczynek (wyniósł on odpowiednio 4,3 p. proc. i 1,7 p. proc.) w analizowanych zbiorowościach mężczyzn i kobiet.

W miastach chłopcy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności stanowili 9,2% ogółu niepełnosprawnych prawnie mężczyzn, a dziewczynki – 4,7% niepełnosprawnych prawnie kobiet. Na wsi udziały osób najmłodszych w omawianej kategorii niepełnosprawnych wynosiły odpowiednio: chłopcy – 8,4%, dziewczynki – 4,8%.

Tablica 11. Osoby niepełnosprawne prawnie według miejsca zamieszkania, płci i stopnia niepełnosprawności w 2021 r.

Table 11. Legally disabled persons by place of residence, sex and degree of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	99695	65533	30517	35016	34162	16801	17361
W wieku 16 lat i więcej Aged 16 years and more	92979	61057	27703	33354	31922	15398	16524
o stopniu niepełnosprawności: with degree of disability:							
Znacznym Considerable	31428	17998	7581	10417	13430	5765	7665
Umiarkowanym Moderate	37323	25479	12029	13450	11844	6168	5676
Lekkim Minor	24228	17580	8093	9487	6648	3465	3183
W wieku 0–15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności^a Aged 0–15 years with disability certificate^a	6716	4476	2814	1662	2240	1403	837

a łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 miesięcy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021.

Podczas analizy wyników spisu uwzględniających subiektywną ocenę osób dotyczącą zdolności wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku zaobserwowano zróżnicowanie w ocenie występujących ograniczeń w zależności od tego, czy osoby posiadają orzeczenie prawne, czy tylko deklarują niepełnosprawność biologiczną.

Niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności, każda z osób niepełnosprawnych

¹ Ze względu na stan epidemii/zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r., w kategorii osób 0–15 lat zostały ujęte również osoby w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 miesięcy, dla których wskazano, że orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa – ich udział w grupie w wieku 0–15 lat posiadających orzeczenie o niepełnosprawności był znikomy i stanowił w kraju 0,1%.

prawnie oceniała występujące ograniczenia (lub ich brak). Przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Zdecydowana większość (59,6%) niepełnosprawnych prawnie była zarazem niepełnosprawna biologicznie. Wśród ogółu niepełnosprawnych prawnie (bez względu na posiadany stopień niepełnosprawności) 7,4% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 17,8% – poważne, 34,4% – umiarkowane, natomiast pozostałe 40,4% to osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie, nieodczuwające jakichkolwiek ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu.

W miastach brak było istotnego zróżnicowania w ocenie posiadanego ograniczenia sprawności pomiędzy niepełnosprawnymi prawnie mężczyznami i kobietami. Niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej deklarowali umiarkowane ograniczenie sprawności (34,2%). Poważne ograniczenie wskazało 15,9% analizowanej zbiorowości, a całkowite – 6,3%. Nieodczuwający ograniczeń sprawności stanowili 43,7% ogółu niepełnosprawnych prawnie zamieszkujących w miastach.

Niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi, podobnie jak mieszkańcy miast, najczęściej deklarowali umiarkowane (34,9%) albo poważne ograniczenie sprawności (21,5%), rzadziej całkowite (9,5%). Żadnych ograniczeń sprawności nie odczuwało 34,1% osób niepełnosprawnych prawnie mieszkających na terenach wiejskich. Niepełnosprawni prawnie mężczyźni zamieszkujący na wsi rzadziej niż kobiety odczuwali poważne i całkowite ograniczenie sprawności, a częściej – umiarkowane.

Zaledwie 2,6% osób niepełnosprawnych tylko biologicznie deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 17,3% – poważne, natomiast umiarkowane – 80,1%. Nie stwierdzono znaczącego zróżnicowania w tym zakresie między mieszkańcami miast i wsi.

Tablica 12. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i posiadanych ograniczeń sprawności w 2021 r.

Table 12. Disabled persons by category of disability and activity limitation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	161388	97464	42755	54709	63924	29576	34348
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	99695	65533	30517	35016	34162	16801	17361
Odczuwające ograniczenia sprawności Perceiving activity limitations	59421	36900	17002	19898	22521	10880	11641
całkowite totally	7368	4114	1821	2293	3254	1440	1814
poważne severely	17727	10396	4645	5751	7331	3399	3932
umiarkowane moderately	34326	22390	10536	11854	11936	6041	5895
Nieodczuwające ograniczeń ^a sprawności Having no activity limitation ^a	40274	28633	13515	15118	11641	5921	5720

a Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

a Only legally disabled persons.

Tablica 12. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i posiadanych ograniczeń sprawności w 2021 r. (dok.)

Table 12. Disabled persons by category of disability and activity limitation in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie Only biologically disabled persons	61693	31931	12238	19693	29762	12775	16987
Odczuwające ograniczenia sprawności: Perceiving activity limitations:							
całkowite totally	1623	808	272	536	815	329	486
poważne severely	10669	5186	2032	3154	5483	2389	3094
umiarkowane moderately	49401	25937	9934	16003	23464	10057	13407

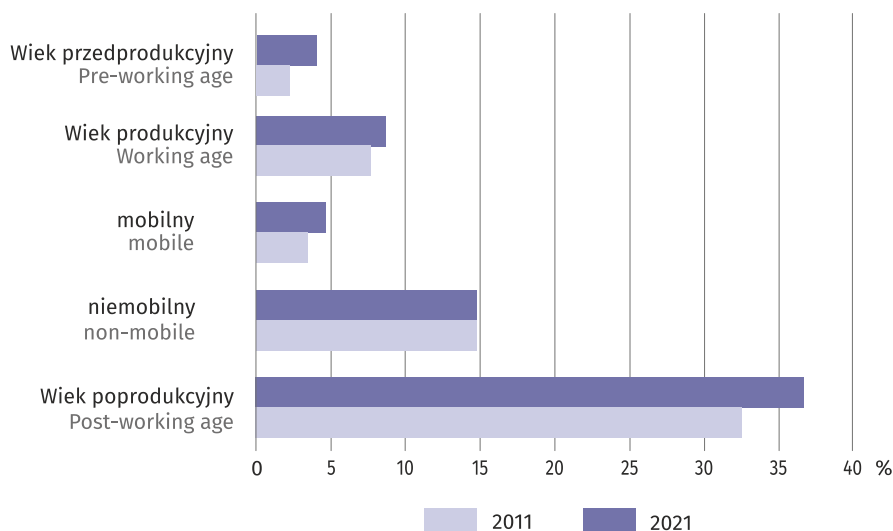
4.3. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku

4.3. Disabled persons by economic age groups

Częstość występowania problemów związanych z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności rośnie wraz z wiekiem, dlatego ważne jest scharakteryzowanie osób niepełnosprawnych według grup wieku.

W 2021 r. w województwie podlaskim wśród ogółu ludności w wieku przedprodukcyjnym niepełnosprawni stanowili 4,0% (w Polsce – 4,3%). Oznacza to, że w okresie międzyspisowym, pomimo spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (o 7,7%), nastąpił wzrost liczebności populacji osób niepełnosprawnych w wieku 17 lat i mniej (o 58,9%) oraz wzrost ich udziału wśród ludności ogółem w tej grupie wieku (o 1,7 p. proc.).

Wykres 14. Udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie ludności w danej grupie wieku
Chart 14. Share of disabled persons in total number of population of a given age group

W populacji osób w wieku produkcyjnym odnotowano podobne tendencje. W porównaniu z 2011 r. zaobserwowano spadek liczebności analizowanej grupy wieku (o 9,9%), przy jednoczesnym wzroście liczby osób niepełnosprawnych (o 1,6%) oraz wzroście ich odsetka wśród ludności w wieku produkcyjnym z 7,6% w 2011 r. do 8,6% w 2021 r. (w kraju – 9,1%). W przypadku grupy osób w wieku mobilnym udział ten kształtował się na poziomie 4,7%, tj. o 1,2 p. proc. wyższym niż w 2011 r., natomiast w wieku niemobilnym utrzymał się na niezmiennym poziomie i wynosił 14,7%.

Najliczniejszą grupę niepełnosprawnych (93625 osób) w Podlaskiem w 2021 r. stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. Ich liczba w okresie międzypisowym wzrosła o 37,6%, a udział wśród ludności ogółem w tej grupie wieku zwiększył się z 32,3% w 2011 r. do 36,5% w 2021 r. (w kraju – 36,6%).

Analizując wiek i płeć osób niepełnosprawnych stwierdzono, że wystąpiły wyraźne różnice pomiędzy zbiorowością osób niepełnosprawnych prawnie, a niepełnosprawnych biologicznie.

Tablica 13. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Table 13. Disabled persons by economic age groups, sex and category of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W wieku At age				poprodukcyjnym post-working
		przedprodukcyjnym pre-working	produkcyjnym working		razem total	
			mobilnym mobile	niemobilnym non-mobile		
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers						
Ogółem Total	161388	8353	59410	19911	39499	93625
Mężczyźni Males	72331	5156	36008	11149	24859	31167
Kobiety Females	89057	3197	23402	8762	14640	62458
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	99695	7297	41535	14777	26758	50863
Mężczyźni Males	47318	4565	25194	8333	16861	17559
Kobiety Females	52377	2732	16341	6444	9897	33304
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie Only biologically disabled persons	61693	1056	17875	5134	12741	42762
Mężczyźni Males	25013	591	10814	2816	7998	13608
Kobiety Females	36680	465	7061	2318	4743	29154

Tablica 13. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. (dok.)

Table 13. Disabled persons by economic age groups, sex and category of disability in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Ekonomiczne grupy wieku Economic age groups				poprodukcyjny post-working
		przedprodukcyjny pre-working	produkcyjny working		poprodukcyjny post-working	
			razem total	mobilny mobile		
W odsetkach In percent						
Ogółem Total	100,0	5,2	36,8	12,3	24,5	58,0
Mężczyźni Males	100,0	7,1	49,8	15,4	34,4	43,1
Kobiety Females	100,0	3,6	26,3	9,8	16,4	70,1
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	100,0	7,3	41,7	14,8	26,8	51,0
Mężczyźni Males	100,0	9,6	53,2	17,6	35,6	37,1
Kobiety Females	100,0	5,2	31,2	12,3	18,9	63,6
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie Only biologically disabled persons	100,0	1,7	29,0	8,3	20,7	69,3
Mężczyźni Males	100,0	2,4	43,2	11,3	32,0	54,4
Kobiety Females	100,0	1,3	19,3	6,3	12,9	79,5

Wśród ogółu mężczyzn niepełnosprawnych prawnie najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (53,2%), podczas gdy w populacji niepełnosprawnych prawnie kobiet udział osób w tym wieku był znacznie niższy i wynosił 31,2%. Należy jednak zwrócić uwagę na wysokie odsetki osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym niemobilnym zarówno w analizowanej grupie mężczyzn, jak i kobiet – odpowiednio 35,6% i 18,9%. Udział niepełnosprawnych w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn niepełnosprawnych prawnie wynosił 37,1%, natomiast w grupie niepełnosprawnych prawnie kobiet – 63,6%.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że struktura osób niepełnosprawnych tylko biologicznie według wieku różniła się od struktury osób niepełnosprawnych prawnie. Wśród mężczyzn niepełnosprawnych tylko biologicznie znacznie niższy był odsetek osób w wieku produkcyjnym (43,2%) oraz zdecydowanie wyższy – osób w wieku poprodukcyjnym (54,4%) niż wśród analizowanej wcześniej zbiorowości. Podobną prawidłowość zaobserwowano wśród kobiet. Tylko 19,3% ogółu kobiet niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, natomiast aż 79,5% było w wieku 60 lat i więcej.

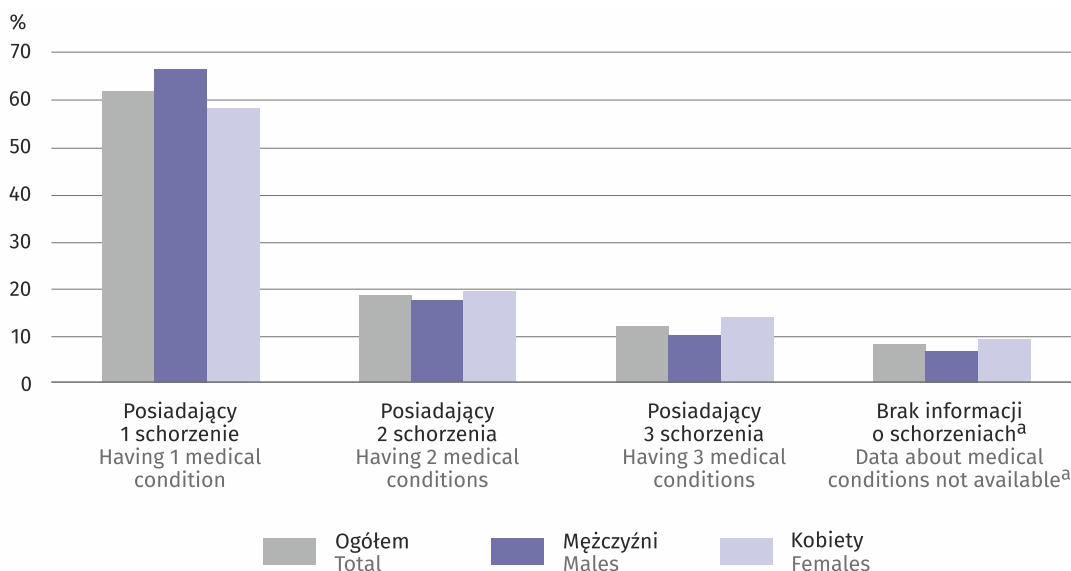
4.4. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń

4.4. Disabled persons by groups of medical conditions

Informacje o grupach schorzeń powodujących ograniczenia związane z codziennym funkcjonowaniem pozwalają przedstawić szerszą charakterystykę zbiorowości osób niepełnosprawnych biologicznie. Należy podkreślić, że w badaniu spisowym w 2021 r. informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w codziennych obowiązkach oraz grup schorzeń je powodujących były podawane dobrowolnie (subiektywna ocena respondenta), a respondent wskazywał maksymalnie trzy najważniejsze schorzenia. W przypadku posiadania więcej niż jednego schorzenia powodującego ograniczenia sprawności, należało zaznaczyć schorzenie główne, które najbardziej utrudnia codzienne życie. Wyodrębniono następujące grupy schorzeń: narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu, układu krążenia, neurologiczne oraz inne.

Według wyników spisu, w 2021 r. wśród ogółu niepełnosprawnych zdecydowana większość, tj. 121114 osób, deklarowała niepełnosprawność biologiczną. Ich udział w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych wynosił 75,0% (w Polsce – 73,3%). Wśród tej zbiorowości były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, jak również osoby nieposiadające takiego dokumentu, natomiast deklarujące zakłócenia funkcjonowania organizmu, przekładające się na ograniczenie sprawności w różnych obszarach. W dalszej analizie nie będą brane pod uwagę osoby niepełnosprawne tylko prawnie, które nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń sprawności. Zbiorowość ta według NSP 2021 liczyła 40274 osoby.

Wykres 15. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.
Chart 15. Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021

^a Dotyczy nieustalonego rodzaju schorzenia oraz odmowy odpowiedzi.
^a It concerns unknown type of medical condition and a refusal to answer.

Wśród ogółu niepełnosprawnych odczuwających ograniczenia sprawności największą grupę stanowiły osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie – 74699, tj. 61,7%. Dwa schorzenia wskazały 22264 osoby, tj. 18,4%, a trzy – 14486, tj. 12,0%. Spośród omawianej zbiorowości tylko 8,0% osób odmówiło udzielenia odpowiedzi o występujące u nich schorzenia.

Na podstawie wyników spisu z 2021 r. stwierdzono, że liczba deklarowanych schorzeń różniła się w zależności od płci osób niepełnosprawnych. Wśród niepełnosprawnych mężczyzn 66,4% wskazało jedną chorobę będącą przyczyną ograniczeń, 17,3% – miało dwa schorzenia, 9,7% – trzy, natomiast 6,6% nie udzieliło odpowiedzi w tym zakresie. Kobiety natomiast rzadziej niż mężczyźni wymieniały tylko jedną grupę schorzeń (58,0%), prawie co piąta (19,2%) miała dwa schorzenia, 13,7% – trzy schorzenia będące przyczyną ograniczeń sprawności, a 9,0% kobiet odmówiło udzielenia odpowiedzi na pytania o schorzenia.

Tablica 14. Osoby niepełnosprawne biologicznie według głównej grupy schorzenia, stopnia ograniczenia sprawności oraz płci w 2021 r.

Table 14. Persons disabled biologically by main medical condition group, activity limitation degree and sex in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Główna grupa schorzenia Main medical condition group						
		narządu ruchu locomotive system	narządu wzroku visual system	narządu słuchu hearing	układu krążenia cardio- vascular	neuro- logiczne neurolo- gical	inne schorze- nia other condi- tions	nieusta- lone unknown
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers								
Ogółem Total	121114	44626	5008	3531	16952	16342	21309	13346
odczuwające ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	8991	3312	377	102	596	2356	1507	741
Poważne Severely	28396	11451	1353	645	3620	4645	5031	1651
Umiarkowane Moderately	83727	29863	3278	2784	12736	9341	14771	10954
Mężczyźni Males	52895	17422	2238	1759	8340	7955	10100	5081
odczuwający ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	3862	1255	156	39	267	1107	722	316
Poważne Severely	12465	4274	588	307	1799	2299	2474	724
Umiarkowane Moderately	36568	11893	1494	1413	6274	4549	6904	4041
Kobiety Females	68219	27204	2770	1772	8612	8387	11209	8265
odczuwające ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	5129	2057	221	63	329	1249	785	425
Poważne Severely	15931	7177	765	338	1821	2346	2557	927
Umiarkowane Moderately	47159	17970	1784	1371	6462	4792	7867	6913

Tablica 14. Osoby niepełnosprawne biologicznie według głównej grupy schorzenia, stopnia ograniczenia sprawności oraz płci w 2021 r. (dok.)

Table 14. Persons disabled biologically by main medical condition group, activity limitation degree and sex in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Główna grupa schorzenia Main medical condition group						
		narządu ruchu locomotive system	narządu wzroku visual system	narządu słuchu hearing	układu krążenia cardio- vascular	neuro- logiczne neurolo- gical	inne schorze- nia other condi- tions	nieusta- lone unknown
W odsetkach In percent								
Ogółem Total	100,0	36,8	4,1	2,9	14,0	13,5	17,6	11,0
odczuwające ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	100,0	36,8	4,2	1,1	6,6	26,2	16,8	8,2
Poważne Severely	100,0	40,3	4,8	2,3	12,7	16,4	17,7	5,8
Umiarkowane Moderately	100,0	35,7	3,9	3,3	15,2	11,2	17,6	13,1
Mężczyźni Males	100,0	32,9	4,2	3,3	15,8	15,0	19,1	9,6
odczuwający ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	100,0	32,5	4,0	1,0	6,9	28,7	18,7	8,2
Poważne Severely	100,0	34,3	4,7	2,5	14,4	18,4	19,8	5,8
Umiarkowane Moderately	100,0	32,5	4,1	3,9	17,2	12,4	18,9	11,1
Kobiety Females	100,0	39,9	4,1	2,6	12,6	12,3	16,4	12,1
odczuwające ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:								
Całkowite Totally	100,0	40,1	4,3	1,2	6,4	24,4	15,3	8,3
Poważne Severely	100,0	45,1	4,8	2,1	11,4	14,7	16,1	5,8
Umiarkowane Moderately	100,0	38,1	3,8	2,9	13,7	10,2	16,7	14,7

Informacja o głównym schorzeniu – w przypadku posiadania więcej niż jednego – jest istotna dla rozpoznania, które schorzenie najbardziej utrudniało codzienne funkcjonowanie. W grupie osób niepełnosprawnych biologicznie 36,8% (w Polsce – 37,5%) uznało za główną przyczynę swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu. Kobiety (40,3%) częściej niż mężczyźni (33,9%) wskazywały tę grupę schorzeń jako główną. Choroby neurologiczne i choroby układu krążenia, jako główną przyczynę ograniczenia sprawności, wskazało 27,5% osób niepełnosprawnych biologicznie, przy czym nieco częściej tego typu schorzenie wskazywali mężczyźni niż kobiety.

Do przyczyn najrzadziej wybieranych przez osoby niepełnosprawne biologicznie jako główne schorzenie były choroby narządu słuchu (2,9%) i wzroku (4,1%), natomiast 17,6% osób wskazało, że główne schorzenie powodujące ograniczenia w ich codziennym funkcjonowaniu należy do grupy inne, osobno niewymienione. W przypadku 11,0% osób niepełnosprawnych biologicznie nie udało się określić głównego schorzenia utrudniającego funkcjonowanie.

Analiza danych pokazuje, że istnieje wyraźny związek pomiędzy występującymi schorzeniami i stopniem ograniczenia sprawności, przy czym podobne tendencje zaobserwowano w odniesieniu do niepełnosprawnych biologicznie mężczyzn i kobiet.

W grupie osób niepełnosprawnych biologicznie odczuwających całkowite ograniczenie sprawności (zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet) jako przyczyny jej występowania najczęściej wskazywane były: schorzenia narządu ruchu – 36,8% (mężczyźni – 32,5%, kobiety – 40,1%), schorzenia neurologiczne – 26,2% (mężczyźni – 28,7%, kobiety – 24,4%) oraz inne schorzenia, osobno niewymienione – 16,8% (mężczyźni – 18,7%, kobiety – 15,3%).

Przy poważnym ograniczeniu sprawności najczęściej wymieniane były: uszkodzenia i choroby narządu ruchu – 40,3% (mężczyźni – 34,3%, kobiety – 45,1%), których udział był wyższy niż przy całkowitym ograniczeniu, inne schorzenia, osobno niewymienione – 17,7% (mężczyźni – 19,8%, kobiety – 16,1%), choroby neurologiczne – 16,4% (mężczyźni – 18,4%, kobiety – 14,7%) oraz choroby układu krążenia – 12,7% (mężczyźni – 14,4%, kobiety – 11,4%), które zdecydowanie częściej niż przy całkowitym ograniczeniu powodowały utrudnienia w codziennym funkcjonowaniu.

Analizując ostatnią kategorię stopnia ograniczenia sprawności osób niepełnosprawnych biologicznie, tzn. odczuwających ograniczenie sprawności w sposób umiarkowany, stwierdzono, że w tej grupie najczęściej funkcjonowanie utrudniały choroby narządu ruchu – 35,7% ogółu wskazań (mężczyźni – 32,5%, kobiety – 38,1%). W dalszej kolejności były to inne schorzenia, osobno niewymienione – 17,6% (mężczyźni – 18,9%, kobiety – 16,7%), choroby układu krążenia – 15,2% (mężczyźni – 17,2%, kobiety – 13,7%), a także choroby neurologiczne – 11,2% (mężczyźni – 12,4%, kobiety – 10,2%).

4.5. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy

4.5. Disabled persons by labour market status

Charakteryzując populację osób niepełnosprawnych według cech demograficzno-społecznych, należy również przedstawić sytuację tej zbiorowości na rynku pracy.

W 2021 r. w województwie podlaskim liczba ludności w wieku 15 lat i więcej, będącej przedmiotem analiz w zakresie aktywności ekonomicznej, wynosiła 977023 osoby. Zbiorowość niepełnosprawnych w tej grupie wieku liczyła 154468 osób, a jej udział wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej kształtował się na poziomie 15,8% (w Polsce – 16,2%). W porównaniu z 2011 r. liczba niepełnosprawnych w wieku aktywności ekonomicznej zwiększyła się o 26805 osób, tj. o 21,0%.

W ogólnej liczbie niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej kobiety stanowiły 56,0%. Udział kobiet był wyższy niż mężczyzn w najliczniejszej grupie niepełnosprawnych, tj. biernych zawodowo i wynosił 59,3%. Wśród niepełnosprawnych pracujących i bezrobotnych większy udział mieli mężczyźni, którzy stanowili odpowiednio 54,4% i 63,5%.

Tablica 15. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy oraz płci w 2021 r.

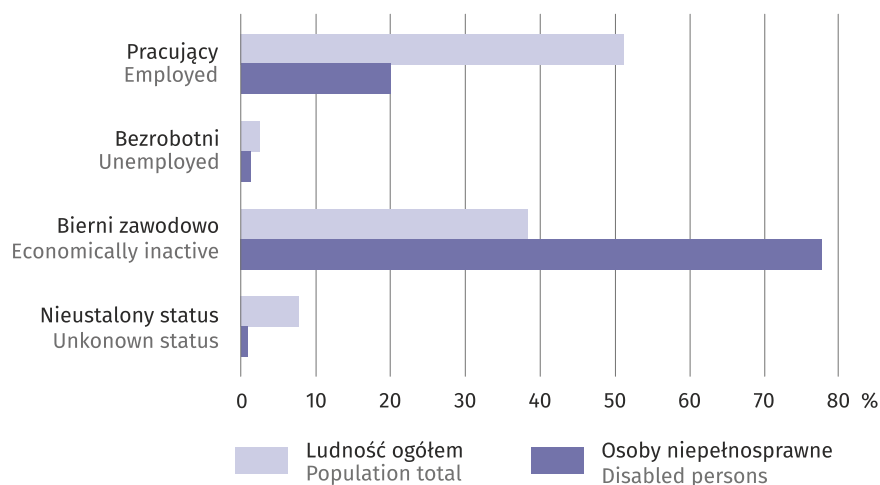
Table 15. Disabled persons aged 15 and more by labour market status and sex in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Aktywni zawodowo Economically active		Bierni zawodowo Economically inactive	Nieustalony status Unknown status
		pracujący employed	bezrobotni unemployed		
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers					
Ogółem Total	154468	30895	1956	120208	1409
Mężczyźni Males	67996	16797	1243	48913	1043
Kobiety Females	86472	14098	713	71295	366
Struktura pionowa – w odsetkach Vertical structure – in percent					
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni Males	44,0	54,4	63,5	40,7	74,0
Kobiety Females	56,0	45,6	36,5	59,3	26,0
Struktura pozioma – w odsetkach Horizontal structure – in percent					
Ogółem Total	100,0	20,0	1,3	77,8	0,9
Mężczyźni Males	100,0	24,7	1,8	71,9	1,5
Kobiety Females	100,0	16,3	0,8	82,4	0,4

Według danych NSP 2021, wśród osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej zdecydowaną większość stanowiły osoby biernie zawodowo. Ich liczba w województwie podlaskim wynosiła 120208, czyli 77,8% ogółu analizowanej zbiorowości (w kraju – 76,4%). Udział osób biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej był znacznie niższy i kształtował się (podobnie jak w Polsce) na poziomie 38,4%. Zdecydowanie częściej biernie zawodowo były niepełnosprawne kobiety niż niepełnosprawni mężczyźni, a odsetki nieaktywnych zawodowo w analizowanych grupach wyodrębnionych według płci wynosiły odpowiednio 82,4% i 71,9%.

Wykres 16. Struktura ludności ogółem i osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy w 2021 r.

Chart 16. Structure of total population and disabled persons aged 15 and more by labour market status in 2021

Kolejną pod względem liczebności grupą wśród omawianej zbiorowości niepełnosprawnych były osoby pracujące, których zanotowano 30895 i stanowiły one 20,0% (w Polsce – 21,3%) wszystkich niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, natomiast wśród ogółu ludności w tym wieku udział pracujących kształtował się na poziomie 51,3%. Osoby bezrobotne stanowiły tylko 1,3% (w kraju – 1,2%) osób z niepełnosprawnościami w wieku aktywności ekonomicznej, podczas gdy wśród ludności ogółem w odpowiedniej grupie wieku ich odsetek wynosił 2,5%.

Rozdział 5. Przynależność narodowo-etniczna, język używany w domu i wyznanie

Chapter 5. National-ethnic affiliation, language used at home and religion

5.1. Przynależność narodowo-etniczna

5.1. National-ethnic affiliation

Narodowość (przynależność narodowa lub etniczna) – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W Narodowym Spisie Ludności i Mieszkań 2021 umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Tablica 16. Ludność według identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.

Table 16. Population by the national-ethnic identification in 2021

Wyszczególnienie Specification	Identyfikacja narodowo-etniczna (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) ^a National-ethnic identification (answers to the first or second declaration) ^a	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1154283	3,0
Polska Polish	1133137	3,0
Inna niż polska Other than Polish	43208	3,1
w tym: of which:		
białoruska Belarusian	23242	41,1
litewska Lithuanian	4550	44,2
amerykańska American	2623	9,5
ukraińska Ukrainian	2148	2,6
angielska English	1875	3,4
belgijska Belgian	1445	23,5
rosyjska Russian	979	6,1
niemiecka German	915	0,6
tatarska Tatar	546	10,3
Nieustalona Unknown	458	4,1

^a Kolumna zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań – dane nie sumują się.

^a The column contains the answers from two questions – the data do not sum up.

Na podstawie wyników NSP 2021 można stwierdzić, że wśród mieszkańców województwa podlaskiego dominowała ludność o polskiej tożsamości narodowej (jednorodnej polskiej albo jednocześnie polskiej i innej niż polska). Obejmowała ona grupę 1133137 osób, czyli 98,2% ogólnej liczby mieszkańców województwa (w kraju – 98,8%). Inną niż polska tożsamość narodowo-etniczną (wyrażoną w pierwszej lub drugiej deklaracji) posiadało 43208 osób (3,7%). W odniesieniu do 458 osób (0,04%) nie zdołano ustalić przynależności narodowo-etnicznej.

Zgodnie z danymi NSP 2021, w województwie podlaskim ludność (oprócz narodowości polskiej) najliczniej identyfikowała się z narodowością białoruską, litewską, amerykańską i ukraińską. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zmniejszyła się liczba osób deklarujących przynależność białoruską, wynosiła ona 23242 osoby (wobec 39105 osób w 2011 r.). Deklaracji przynależności do narodu litewskiego było 4550 (wobec 4904 dziesięć lat wcześniej). Z narodowością ukraińską utożsamiało się 2148 osób (wobec 2686 osób w 2011 r.). W odniesieniu do wyników NSP 2011 osoby deklarujące narodowość angielską i amerykańską wyróżniały się największymi wzrostami oraz zaskakująco wysokimi liczebnościami ustalonymi w ramach ostatniego spisu. Liczba deklaracji przynależności do narodu amerykańskiego wynosiła 2623 co oznacza ponad 4-krotny wzrost w stosunku do wyników poprzedniego spisu, a w przypadku narodowości angielskiej deklaracji tych było 1875 co stanowiło ponad 10-krotny wzrost.

Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że w województwie podlaskim zamieszkiwała znaczna część spośród deklarujących w spisie przynależność litewską (44,2% populacji spisanych osób w Polsce, które wskazały tę identyfikację narodowo-etniczną), białoruską (41,1%), oraz belgijską (23,5%).

5.2. Język używany w domu

5.2. Language used at home

Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

W NSP 2021, podobnie jak w dwóch poprzednich spisach, obok pytania o przynależność narodowo-etniczną zadawano pytanie o język używany w kontaktach domowych, które dawało respondentom możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie.

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że w zdecydowanej większości ludność województwa podlaskiego posługiwała się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało 1145558 osób, co stanowiło 99,2% ogółu ludności (w kraju – 99,6%). Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 54903 osoby, tj. 4,8% mieszkańców regionu (w kraju – 4,6%).

Według danych NSP 2021, do języków innych niż polski, którymi mieszkańcy regionu najczęściej posługiwali się w kontaktach domowych należały: angielski (20113 osób), białoruski (13089), litewski (4633), rosyjski (3853), gwary podlaskie (polsko-białorusko-ukraińskie) (3641), francuski (3118) oraz niemiecki (3075).

Tablica 17. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.
 Table 17. Population by language used at home in 2021

Wyszczególnienie Specification	Język używany w domu ^a Language used at home ^a	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1154283	3,0
Polski Polish	1145558	3,0
Inny niż polski Other than Polish	54903	3,1
w tym: of which:		
angielski English	20113	2,7
białoruski Belarusian	13089	75,5
litewski Lithuanian	4633	85,4
rosyjski Russian	3853	6,1
gwary podlaskie (polsko-białorusko-ukraińskie) Podlasie dialects (Polish-Belarusian-Ukrainian)	3641	96,8
francuski French	3118	7,4
niemiecki German	3075	1,4
ukraiński Ukrainian	1325	2,4
włoski Italian	1138	3,0
Nieustalony Unknown	2233	6,9

a Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednego języka – dane w kolumnie nie sumują się.
 a Respondents were able to indicate more than one language – the data in the column do not sum up.

Analizując zmiany dotyczące skali wykorzystywania poszczególnych języków do kontaktów domowych, jakie zaszły w okresie międzypisowym, należy zauważyć, że liczba osób posługujących się w kontaktach rodzinnych językiem polskim spadła o 2,1% (w kraju wzrost o 0,1%), natomiast o 35,6% wzrosła liczba ludności używającej w domu języków innych niż polski (w kraju wzrost o 84,2%).

Wśród bardziej znaczących zmian w zakresie posługiwania się poszczególnymi językami w kontaktach domowych, w porównaniu z wynikami spisu z 2011 r., można zauważyć, że ponad 7-krotnie wzrosła liczba osób wskazujących język angielski, ponad 5-krotnie – deklarujących język niemiecki, a nieco ponad 2,5-krotnie – wymieniających język rosyjski. Zmniejszyła się natomiast liczba osób posługujących się w kontaktach rodzinnych językami: białoruskim (o 48,8%), ukraińskim (o 35,4%) oraz litewskim (o 4,7%).

Podczas NSP 2021 odnotowano także wiele różnorodnych dialektów i gwar podawanych przez spisywane osoby. Były one stosunkowo często wymieniane w miejscach zamieszkiwania mniejszości białoruskiej, gdzie zanotowano także duże bogactwo rodzajów gwar i sposobów ich określania. Ich nazwy nawiązywały do języka białoruskiego, co częściowo wyjaśnia mniejszą niż w 2011 r. liczbę wskazań języka białoruskiego jako używanego w kontaktach domowych.

5.3. Przynależność wyznaniowa

5.3. Religious affiliation

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym); wyznanie jest określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także braku związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosi się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależności) do wyznania.

Tablica 18. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.
Table 18. Population by declared religious affiliation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1154283	3,0
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	991364	3,3
należący do wyznania belonging to a religion	953617	3,5
Kościół katolicki – obrządek łaciński (Kościół rzymskokatolicki) Catholic Church – Latin rite (Roman Catholic Church)	851453	3,1
Kościół prawosławny Orthodox Church	95677	63,1
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	2056	1,9
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	333	0,5
Kościół katolicki – obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół greckokatolicki) Catholic Church – Byzantine-Ukrainian (Greek Catholic Church)	412	1,2
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	839	2,8
Kościół Starokatolicki Mariawitów Old Catholic Mariavite Church	149	1,2
Kościół Chrześcijan Baptystów Christian Baptist Church	434	8,4
Muzułmański Związek Religijny Muslim Religious Union	543	24,6
inne other	1721	2,4
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	37747	1,4
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	162023	2,1
Nie ustalono Not established	896	5,6

W NSP 2021 pytanie o przynależność wyznaniową znalazło się na formularzu po raz drugi w powojennej historii spisów powszechnych. Tak jak w poprzednim spisie, pytanie to miało charakter dobrowolny, co znalazło odzwierciedlenie w postaci zamieszczenia odpowiednich in-

formacji o fakultatywnym charakterze pytania w instrukcji do spisu oraz uwzględnienia przy pytaniu o wyznanie opcji pozwalającej na omińnięcie pytania o treści: „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Wyniki NSP 2021 wskazują, że większość mieszkańców województwa podlaskiego identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi: 953617 osób uznało siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowiła 82,6% ogółu ludności województwa podlaskiego i 96,2% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym (osoby które udzieliły odpowiedzi na pytanie o przynależność wyznaniową). Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczyła 37747 osób, tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmowała 3,3% ogółu ludności regionu i 3,8% populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej.

Z możliwości – formalnie dopuszczalnej oraz przewidzianej w założeniach metodologicznych badania spisowego – odmowy udzielania odpowiedzi na pytanie o wyznanie skorzystało 14,0% respondentów, co odpowiada liczbie 162023 mieszkańców województwa podlaskiego.

W kraju 72,6% ogółu mieszkańców oraz 91,4% populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej identyfikowała się z instytucjami wyznaniowymi. Zbiorowość nienależących do żadnego wyznania stanowiła 6,9% ogółu ludności i 8,6% populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej. Odpowiedzi na pytanie o wyznanie odmówiło 20,5% mieszkańców Polski.

Większa skala odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie w NSP 2021, w porównaniu z poprzednim spisem, poważnie ogranicza możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich spisów, a w wymiarze danych wyrażonych w liczbach bezwzględnych czyni to zadanie w zasadzie bezcelowym. Wobec tego, jedyną miarodajną płaszczyzną porównań wydaje się struktura deklaracji w obrębie zbiorowości osób udzielających odpowiedzi na pytanie. Na podstawie tego kryterium należy zauważyć, że w ciągu dziesięciu lat między spisami wśród odpowiadających na pytanie w województwie podlaskim zmniejszył się o 2,9 p. proc. udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych (z 99,1% w 2011 r. do 96,2% w 2021 r.), a co za tym idzie o tyle samo wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych (z 0,9% w 2011 r. do 3,8% w 2021 r.).

Według danych NSP 2021, zbiorowość wiernych Kościoła Rzymskokatolickiego w Podlaskiem liczyła 851453 osoby, co stanowiło 73,8% ogółu ludności (w kraju – 71,3%) i 85,9% populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej (w kraju – 89,8%). W stosunku do wyników NSP 2011 udział wiernych tego Kościoła wśród ogółu osób udzielających odpowiedzi na pytanie o wyznanie zmalał o 1,9 p. proc.

Spółeczność wiernych Kościoła Prawosławnego obejmowała 95677 osób, czyli 8,3% wszystkich mieszkańców regionu (w kraju – 0,4%) i 9,7% populacji osób o ustalonym statusie wyznaniowym (w kraju – 0,5%). W porównaniu z poprzednim spisem udział wyznawców prawosławia w ogólnej zbiorowości osób określających swój status wyznaniowy zmniejszył się o 1,1 p. proc. W końcu marca 2021 r. wierni Kościoła Prawosławnego w województwie podlaskim stanowili aż 63,1% wyznawców prawosławia w kraju.

Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Chapter 6. Population in the collective living quarters

Informacje o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania (OZZ) oraz o osobach bezdomnych w spisach gromadzone są w celu opracowania liczby ludności, ale również liczby i struktury gospodarstw domowych i rodzin. Potrzeby informacyjne w tym zakresie wynikają z zobowiązań nałożonych na statystykę przez międzynarodowe akty prawne oraz z potrzeb krajowych. Rozporządzenie UE 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów zobowiązuje kraje członkowskie do przekazania informacji o osobach przebywających w zinstytucjonalizowanym gospodarstwie domowym w zakresie dotyczącym m.in. liczby i rodzaju pomieszczeń niemieszkalnych, liczby mieszkańców takich pomieszczeń, w tym liczby osób bezdomnych, czy też informacji o osobach niemieszkających w gospodarstwie domowym.

Należy zaznaczyć, że definicja obiektu zbiorowego zakwaterowania jest pojęciem statystycznym. Również kategorie obiektów zbiorowego zakwaterowania są podziałem wykorzystywanym na potrzeby analiz statystycznych.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca,
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami,
- leczenie i opieka,
- obiekty instytucji wyznaniowych,
- tymczasowe schronienie,
- mieszkania chronione,
- zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich.

Szczegółowe informacje odnoszące się do budowy wykazu OZZ oraz typologii OZZ są dostępne w raporcie „Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Metodologia i organizacja badania”² zamieszczonym na stronie GUS.

Zgodnie z przyjętymi w NSP 2021 rozwiązaniami, informacje o osobach zamieszkujących lub przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania zostały pozyskane od osób zarządzających obiektami – w zakresie posiadanej dokumentacji (Art. 19. Ustawy o NSP 2021) – poprzez dedykowaną aplikację elektroniczną.

Dodatkowo osoby przebywające w OZZ mogły dokonać spisu przy pomocy elektronicznego formularza spisowego poprzez samospis internetowy lub wywiad telefoniczny z udziałem rachmistrza spisowego.

Zakres danych gromadzonych w aplikacji OZZ obejmował: informacje o obiekcie (dane adresowe, rodzaj i nazwę obiektu), liczbę osób przebywających w danym obiekcie, dane o osobach pozwalające na opracowanie informacji o płci i wieku osoby, statusie i okresie zamieszkania w danym obiekcie oraz czy osoba była cudzoziemcem.

Osoby przebywające w OZZ dokonujące spisu z zastosowaniem elektronicznej aplikacji do NSP 2021 wypełniały kwestionariusz osobowy, który zawierał pełen zakres informacji gromadzonych w spisie oraz podawały informacje o członkach najbliższej rodziny, np. dzieciach, rodzeństwie, o ile takie osoby zamieszkiwały wraz z osobą dokonującą spisu w tym samym OZZ.

² <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-wstepne/narodowy-spis-powszechny-ludnosci-i-mieszkan-2021-metodologia-i-organizacja-badania-5,2.html>

Przyjęte rozwiązania w zakresie metod i technik gromadzenia danych o osobach przebywających w OZZ wychodziły naprzeciw zobowiązaniom ustawowym dotyczącym samospisu, jak również pozwoliły na gromadzenie informacji m.in. o osobach niepełnoletnich przebywających np. w domach dziecka, czy też osobach starszych, które ze względów zdrowotnych nie miały możliwości wzięcia udziału w spisie.

Należy zaznaczyć, że w sytuacji podwójnego spisania³ na etapie opracowywania informacji wynikowych o liczbie ludności – z uwzględnieniem kategorii ludności według definicji krajowej oraz rezydującej – osoba została ujęta tylko jeden raz.

Tablica 19. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Table 19. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

Wyszczególnienie Specification	Obiekty zbiorowego zakwatero- wania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	599	7150	3681	3469
Nauka i praca Education and work	291	2050	1050	1000
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	48	750	403	347
Leczenie i opieka Treatment and care	83	3067	1511	1556
Obiekty instytucji wyznaniowych Facilities of religious institutions	95	559	199	360
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	34	605	445	160
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	30	52	23	29
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	18	67	50	17

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

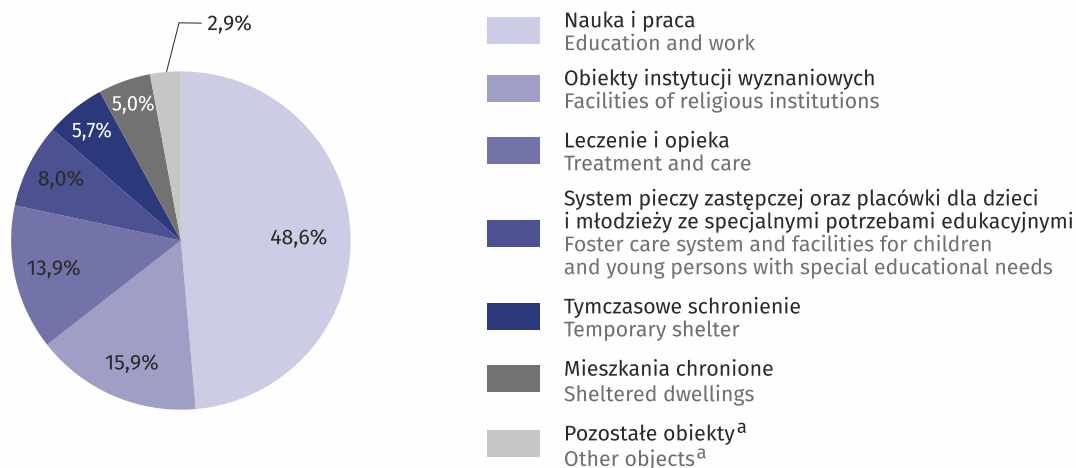
W Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021 na terenie województwa podlaskiego pozyskano informacje od 599 obiektów zbiorowego zakwaterowania (w Polsce – 32201), tj. od najmniejszej liczby obiektów spośród wszystkich województw w kraju. Na podstawie danych otrzymanych zarówno od zarządców obiektów, jak też metodą samospisu i wywiadu telefonicznego ustalono, że w obiektach tych, bez względu na charakter i czas zamieszkania, przebywało łącznie 7150 osób (w kraju – 309821 osób). Dla porównania w spisie z 2011 r. informacje pozyskano od 230 obiektów, w których przebywało 11417 osób, co oznacza spadek liczby osób zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania o 4267 osób, tj. o 37,4%.

³ Sytuacja dopuszczalna w NSP 2021 – osoba mogła zostać wykazana przez zarządcę danego OZZ, jak również mogła samodzielnie zrealizować obowiązek spisowy metodą samospisu internetowego lub wywiadu telefonicznego.

Należy jednak podkreślić, że liczba osób przebywających w 2021 r. w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, że spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. W związku z powyższym, osoby przebywające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsce zamieszkania wskazały w aplikacji elektronicznej na dzień 31 marca 2021 r.

Wśród 599 obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, w 2021 r. w Podlaskiem najliczniej reprezentowane były obiekty związane z nauką i pracą, które stanowiły 48,6% wszystkich OZZ w województwie (w Polsce – 59,7%), a w dalszej kolejności – obiekty instytucji wyznaniowych – 15,9% (w kraju – 10,9%) oraz obiekty związane z leczeniem i opieką – 13,9% (w Polsce – 11,0%).

Wykres 17. **Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.**
Chart 17. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

Wśród ludności mieszkającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania na terenie województwa podlaskiego w 2021 r. najwięcej osób przebywało w obiektach związanych z leczeniem i opieką (3067) oraz z nauką i pracą (2050). Ich udział w ogólnej liczbie osób przebywających w OZZ wynosił odpowiednio 42,9% i 28,7% (w kraju – 35,5% i 36,5%).

Rozdział 7. Zasoby migracyjne

Chapter 7. Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju,
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy,
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania

7.1. Population by period of residence in the place of current residence

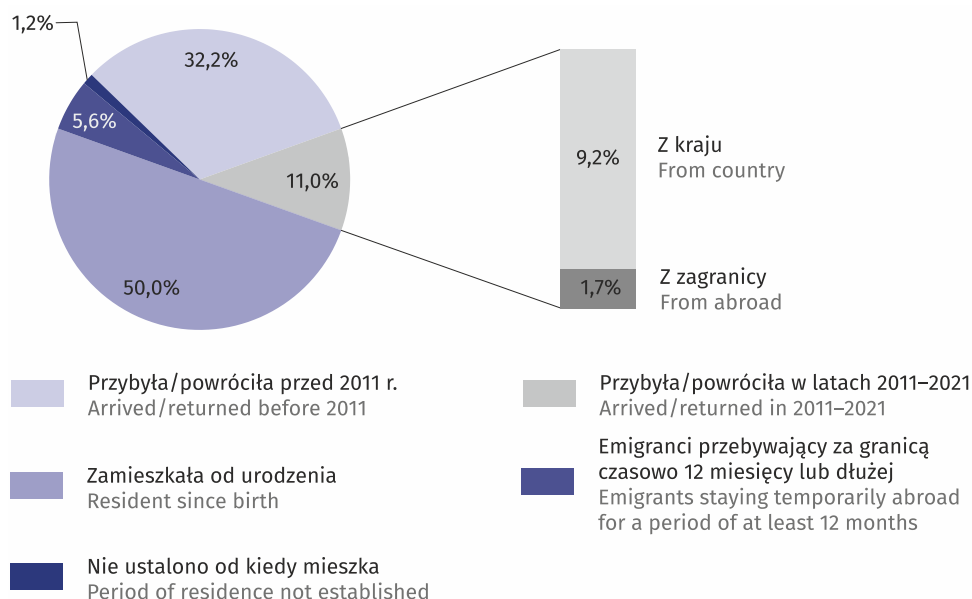
W NSP 2021 wyodrębniono ludność zamieszkałą od urodzenia (nazywaną niekiedy ludnością zasiedziłą) oraz ludność przybyłą (na pobyt stały lub czasowy). Osoby, które w momencie spisu przebywały czasowo za granicą co najmniej 12 miesięcy wyłączone z obu kategorii. Ludność przebywająca za granicą do 1 roku została włączona do ludności zamieszkałej od urodzenia (jeśli przed wyjazdem za granicę nie migrowała) lub do ludności przybyłej (jeśli wcześniej – przed wyjazdem za granicę – migrowała).

Ludność zamieszkała od urodzenia to ludność, która od urodzenia nie opuszczała miejscowości aktualnego zamieszkania, lub opuszczała ją, ale na okres krótszy niż rok.

Do ludności przybyłej zaliczono ludność, która przybyła oraz tę, która powróciła do miejscowości aktualnego zamieszkania, po co najmniej rocznym pobycie poza tą miejscowością (w innej miejscowości w kraju lub za granicą) – pod warunkiem, że pobyt ten nie był spowodowany odbywaniem zasadniczej służby wojskowej, przebywaniem w zakładach karnych, przebywaniem w innych miejscach z powodu działań wojennych. Jako datę przybycia przyjęto w tym przypadku rok powrotu do danej miejscowości. Ludność przybyła często nazywana jest ludnością napływową lub mobilną.

Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że połowa ludności województwa podlaskiego nie zmieniała swojego miejsca zamieszkania – 577528 osób, tj. 50,0% ogółu ludności przebywało w miejscowości aktualnego pobytu od urodzenia i nie opuszczało jej na okres dłuższy niż rok. Dziesięć lat wcześniej takie osoby stanowiły 54,1% mieszkańców regionu. W 2021 r. w kraju odsetek ludności zasiedziącej był o 0,6 p. proc. wyższy niż w Podlaskiem i kształtował się na poziomie 50,6%.

Wykres 18. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości w 2021 r.
Chart 18. Population by the period of residence in the current locality in 2021

Według danych NSP 2021, 498105 osób, tj. 43,2% mieszkańców województwa podlaskiego (w kraju – 44,5%) to migranci, którzy przybyli lub powrócili do miejscowości obecnego zamieszkania – wcześniej mieszkali w innym miejscu przez co najmniej rok – z tego 126645 osób (11,0%) migrowało w latach 2011–2021, czyli w ostatnim okresie międzypisowym; 5,6% ludności w momencie krytycznym spisu przebywało poza granicami Polski 12 miesięcy lub dłużej, czyli osób tych również nie można zaliczyć do mieszkających od urodzenia. Zatem łącznie w województwie podlaskim ludność mobilna stanowiła 48,8% (w kraju – 48,0%). W przypadku 1,2% ludności nie ustalono okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania (w kraju – 1,5%).

W poprzednim spisie w województwie podlaskim ludność mobilna stanowiła 45,0% ogółu mieszkańców. W latach 2002–2011 przybyło lub powróciło do obecnego miejsca zamieszkania 8,6% Podlasian. Ponadto, według danych NSP 2011, 7,2% ludności województwa przebywało za granicą czasowo 12 miesięcy lub dłużej.

Na podstawie wyników NSP 2021 stwierdzono, że dla 83,7% ludności przybytej do regionu w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a tylko dla 15,9% – zagranicą. Zdecydowanie dominowały więc migracje wewnętrzne, przy czym w porównaniu do poprzedniego okresu międzypisowego (lata 2002–2011) odsetek osób przybyłych, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju wyraźnie zmalał (według danych NSP 2011 wynosił 92,6%), natomiast w przypadku osób, dla których była to zagranica odnotowano jego ponad 2-krotny wzrost (dziesięć lat wcześniej wynosił 7,3%).

W kraju w populacji ludności przybytej w latach 2011–2021 również zdecydowanie przeważały osoby, które zamieszkiwały poprzednio w innym miejscu w kraju (89,5%). Z zagranicy przybyło 10,2% omawianej zbiorowości.

Tablica 20. Ludność według okresu zamieszkiwania w miejscu aktualnego zamieszkania^a w 2021 r.
Table 20. Population by period of residence in the place of current residence^a in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Zamieszkała od urodzenia Resident since birth	Przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania Arrived to the place of current residence					Nie ustalono od kiedy Not established since when
			razem total	w 2010 r. i wcześniej in 2010 and earlier	w latach 2011–2021 in 2011–2021			
					razem total	z kraju from country	z zagranicy from abroad	
Ogółem Total	1154283	577528	498105	371460	126645	105956	20143	14384
Miasta Urban areas	703130	346071	308001	239465	68536	53879	14327	9997
Wieś Rural areas	451153	231457	190104	131995	58109	52077	5816	4387

a Bez emigrantów przebywających za granicą czasowo 12 miesięcy lub dłużej.

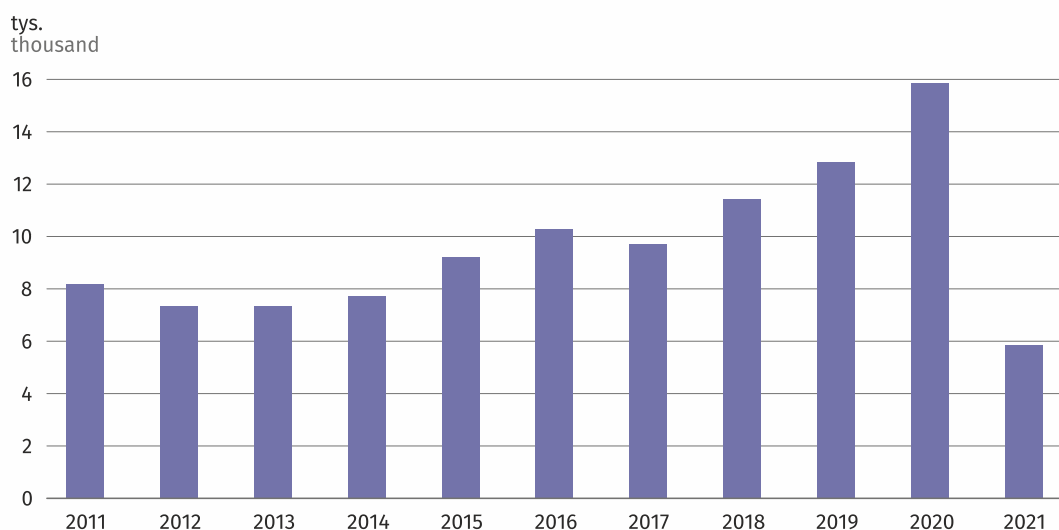
a Excluding emigrants staying abroad temporarily for a period of at least 12 months.

Według danych NSP 2021, mieszkańcy wsi województwa podlaskiego charakteryzowali się większą zasiedziałością niż mieszkańcy miast – 51,3% ludności wiejskiej przebywało w danej miejscowości od urodzenia (w kraju – 50,7%), podczas gdy udział takich osób wśród ludności miejskiej kształtował się na poziomie 49,2% (w kraju – 50,5%). W stosunku do poprzedniego spisu dysproporcje w relacji pomiędzy ludnością zasiedziłą w zależności od miejsca zamieszkania zmniejszyły się. W 2011 r. w Podlaskiem od urodzenia mieszkało 58,8% mieszkańców wsi i 51,0% mieszkańców miast.

7.2. Migracje wewnętrzne ludności

7.2. Internal migration of population

Wykres 19. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia
Chart 19. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 105956 osób, co stanowiło 9,2% ludności województwa (w kraju – 11,2%). Należy podkreślić, że liczba ta nie odpowiada liczbie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie – przedstawia liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniały miejsce zamieszkania na terenie kraju po pobycie w innym miejscu w kraju przez co najmniej rok. W 2021 r. (podobnie jak w 2011 r.) badano ostatnią migrację każdej osoby, zatem migracje późniejsze „przystończyły” migracje z lat poprzednich. Z tego powodu dane o liczbie ludności przybytej według roku przybycia wskazują, że liczba migracji w ostatnich latach była większa niż w latach wcześniejszych. W poprzednim spisie omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie 8,0%.

Odległość pomiędzy poprzednim i nowym miejscem zamieszkania w przypadku migracji wewnętrznych odgrywa znaczną rolę – najczęstsze są przemieszczenia ludności na niezbyt duże odległości. Wśród ludności przybytej w latach 2011–2021 dominowały osoby, które wcześniej mieszkaly również na terenie województwa podlaskiego – 85,7% migrantów (w kraju migracje wewnątrzwojewódzkie stanowiły 80,8% wszystkich migracji wewnętrznych), natomiast w przypadku 14,3% migrantów poprzednim miejscem zamieszkania było inne województwo. W latach 2002–2011 w regionie udział migracji wewnątrzwojewódzkich wyniósł 82,9%.

W ostatnim okresie międzyspisywym do województwa podlaskiego napłynęło z kraju 28401 osób. Najliczniej przybywała ludność z województw sąsiednich, tj. mazowieckiego – 6813 osób, warmińsko-mazurskiego – 4575 osób, lubelskiego – 1042 osoby oraz pomorskiego – 1025 osób. W tym samym czasie z województwa podlaskiego wyjechały do innych województw 32273 osoby. Największy odpływ ludności (podobnie jak napływ) odnotowano do województwa mazowieckiego – 16604 osoby oraz warmińsko-mazurskiego – 4944 osoby.

Najmniejsze przepływy ludności pomiędzy województwami obserwowano głównie w przypadku dużych odległości. Bardzo mały napływ do województwa podlaskiego nastąpił z województw: opolskiego – 120 osób, lubuskiego – 171 i świętokrzyskiego – 181. Analogiczna sytuacja wystąpiła także w przypadku odpływu mieszkańców; najmniejszy odpływ wystąpił do województw: opolskiego – 155 osób, świętokrzyskiego – 190 oraz lubuskiego – 221. Na wielkość strumieni – oprócz znacznych odległości – miała również wpływ stosunkowo mała liczba ludności w tych województwach.

Biorąc pod uwagę charakter administracyjny obszarów, między którymi występowała wędrowność ludności, w latach 2011–2021 przeważały dwa kierunki migracji. Najwięcej osób przemieściło się z miast na wieś oraz z miast do miast. W przypadku napływu mieszkańców województwa podlaskiego w ramach migracji wewnętrznych było to odpowiednio 32,4% i 25,9% ogółu ludności napływowej. Odsetek osób, które w badanym okresie przenieśli się ze wsi do miast wyniósł 24,8%, a osób, które migrowały ze wsi na wieś – 16,9%.

W przypadku odpływu mieszkańców województwa podlaskiego w ramach migracji wewnętrznych dominowały przemieszczenia z miast do miast – 31,5% ogółu ludności odpływowej. Znaczny odsetek stanowiły również migracje z miast na wieś – 28,2%. Udział osób, które w badanym okresie przenieśli się ze wsi do miast wyniósł 25,0%. Najmniejszy odsetek stanowiły natomiast migracje ze wsi na wieś – 15,2%.

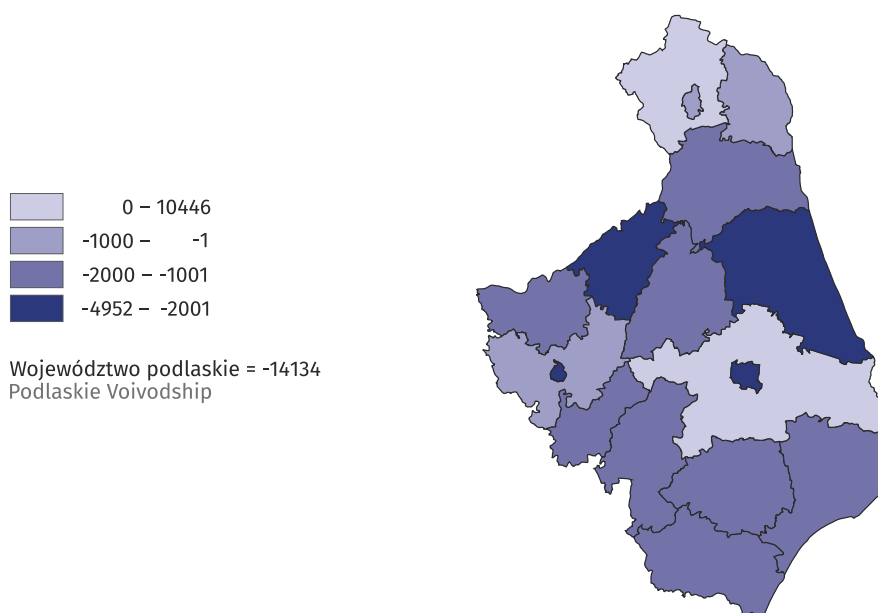
Według danych NSP 2021, wśród ludności napływowej przeważały kobiety, które stanowiły 54,0% (w kraju – 52,4%) wszystkich migrantów. W poprzednim spisie również wśród ludności napływowej dominowały kobiety, które stanowiły 56,4% wszystkich migrujących osób.

Analiza wieku osób w momencie migracji wykazała, że migrowało najwięcej osób w wieku 25–29 lat (18,6%), znaczny był również odsetek osób w wieku 30–34 lata (13,7%), jak również w wieku 20–24 lata (12,8%). Zmiana miejsca zamieszkania w tym okresie życia ma zapewne związek z edukacją, zakładaniem rodziny, czy rozpoczęciem pracy. Miejsce zamieszkania zmie-

nią często całe rodziny, stąd dosyć liczna była grupa migrujących dzieci w wieku 0–9 lat (13,7%). Biorąc pod uwagę wiek w momencie migracji w poprzednim spisie, najczęściej miejsce zamieszkania zmieniała wówczas ludność w wieku 20–24 lata (19,3%), 25–29 lat (18,8%) oraz 15–19 lat (11,6%), a więc osoby nieco młodsze niż 10 lat później. Zmiana ta prawdopodobnie jest związana z późniejszym zawieraniem małżeństw i zakładaniem rodzin oraz ze zmianami w strukturze ludności według wieku, jakie dokonały się w latach 2002–2021.

Zgodnie z wynikami NSP 2021, w latach 2011–2021 w ruchu wewnętrznym największy – co do wartości bezwzględnej – napływ w województwie podlaskim odnotowano w powiecie białostockim (23879 osób) oraz w mieście Białystok (21695 osób), natomiast najmniejszy – w powiatach sejneńskim (1660 osób) i monieckim (2165 osób). Największy odpływ ludności zaobserwowano w mieście Białystok (26647 osób) i w powiecie białostockim (13433 osoby), a najniższy stwierdzono w powiatach sejneńskim (2281 osób) oraz monieckim (3451 osób).

Mapa 14. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2011–2021
Map 14. Internal net migration in 2011–2021

W latach 2011–2021 ogólne saldo migracji wewnętrznych w województwie podlaskim było ujemne (minus 14134). W miastach saldo migracji również przyjęło wartość ujemną (minus 17118), natomiast na wsi było dodatnie (2984). Tylko w dwóch powiatach województwa podlaskiego odnotowano dodatnie saldo migracji wewnętrznych, tzn. wielkość napływu migracyjnego przewyższała w nich wielkość jego odpływu: w powiecie białostockim – o 10446 osób, a w powiecie suwalskim – o 116 osób. W pozostałych powiatach zaobserwowano ujemne saldo migracji, a najbardziej niekorzystna sytuacja pod tym względem wystąpiła w mieście Białystok (minus 4952 osoby) oraz w powiecie sokólskim (minus 2437 osób). Najmniej ludności ubyło natomiast w powiecie tomżyńskim (69 osób).

7.3. Imigranci przebywający w Polsce czasowo

7.3. Immigrants staying in Poland temporarily

Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że w województwie podlaskim przebywało czasowo 26190 osób, które na stałe mieszkają za granicą. Imigranci najczęściej przebywali na terenie regionu od 3 do 12 miesięcy – 12241 osób (46,7%) oraz do 3 miesięcy – 10176 osób (38,9%). Tylko 3773 osoby (14,4%) przebywały tutaj co najmniej 12 miesięcy.

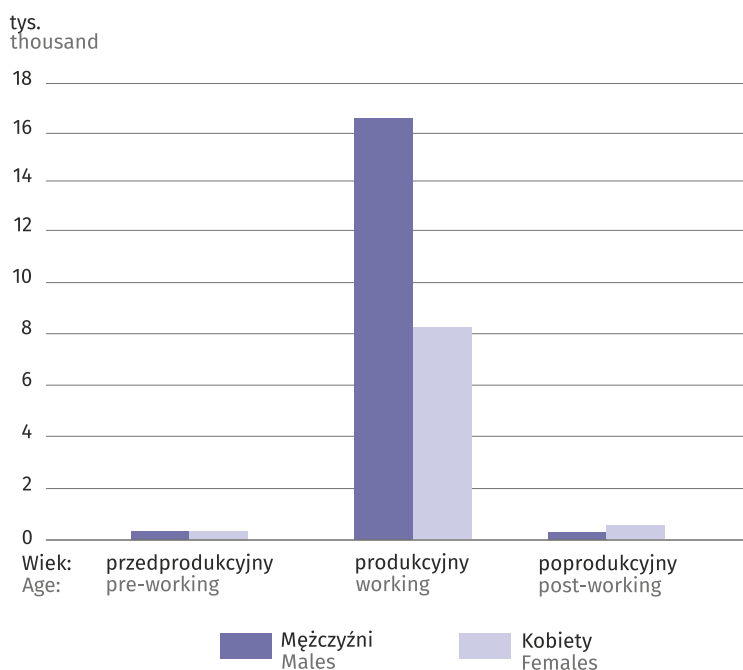
Podczas NSP 2011 wśród osób przebywających czasowo wyodrębniono 1117 imigrantów długookresowych, tzn. przebywających w naszym województwie 12 miesięcy lub dłużej oraz 402 imigrantów krótkookresowych, tj. mieszkających w regionie dłużej niż 3 miesiące, ale krócej niż rok.

Tablica 21. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r.
Table 21. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021

Okres przebywania Residence period	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females
Ogółem Total	26190	17068	9122
W tym 12 miesięcy i więcej Of which 12 months and more	3773	2369	1404

W 2021 r. wśród imigrantów przebywających w województwie podlaskim czasowo przeważali mężczyźni, którzy stanowili 65,2% ogółu (w kraju – 62,4%). Liczebną przewagę mężczyzn nad kobietami odnotowano w przypadku wszystkich kontynentów poprzedniego zamieszkania migrantów, a największą wśród osób przybyłych z krajów położonych w Afryce (80,7% mężczyzn) i Azji (78,5%).

Wykres 20. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.
Chart 20. Immigrants staying in Poland temporarily by economic age groups and sex in 2021

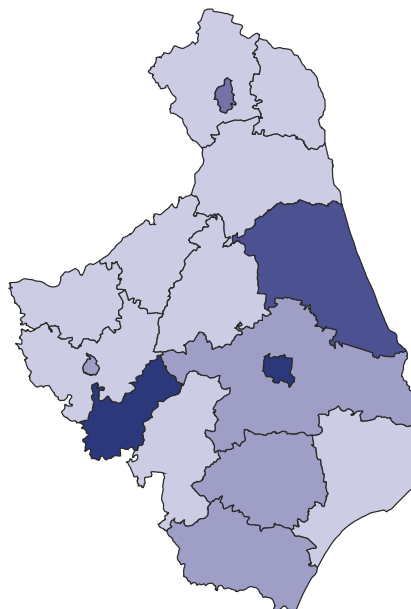
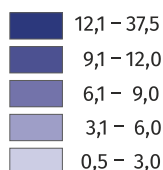

Według danych NSP 2021, zdecydowana większość, tj. 94,4% imigrantów była w wieku produkcyjnym, 2,5% – w wieku przedprodukcyjnym, a 3,1% – w wieku poprodukcyjnym. Wyższy odsetek imigrantów w wieku przedprodukcyjnym (3,5% wobec 1,9%) oraz w wieku poprodukcyjnym (5,9% wobec 1,6%) odnotowano wśród kobiet niż wśród mężczyzn. W przypadku mężczyzn wyższy był natomiast udział imigrantów w wieku produkcyjnym niż w grupie kobiet (96,4% wobec 90,5%).

Zdecydowana większość imigrantów przebywających czasowo w województwie podlaskim przyjechała z krajów europejskich. Spisano ich 21205, co stanowiło 81,0% ogółu imigrantów w regionie. Najliczniejszą grupę tworzyły osoby zza wschodniej granicy, a w szczególności z Ukrainy i Białorusi, skąd przybyły odpowiednio 11432 osoby (43,7%) i 7294 osoby (27,9%). Z Rosji przyjechało 1435 osób (5,5%). Z krajów Unii Europejskiej przybyły natomiast 733 osoby (2,8% ogółu imigrantów), a więc znacznie mniej niż z pozostałych krajów Europy. Wśród nich najwięcej osób przyjechało z Litwy – 198. Mieszkańcy Azji to kolejna, pod względem liczebności, grupa imigrantów – 1244 osoby, stanowiąca 4,7% osób przebywających czasowo w województwie. Najliczniej reprezentowanym przez imigrantów krajem tego kontynentu były Indie – 126 osób i Bangladesz – 114 osób. Niewielu imigrantów przebywających w województwie czasowo przyjechało z Ameryki Północnej i Środkowej – 67 osób (0,3%) oraz Ameryki Południowej – 21 osób (0,1%).

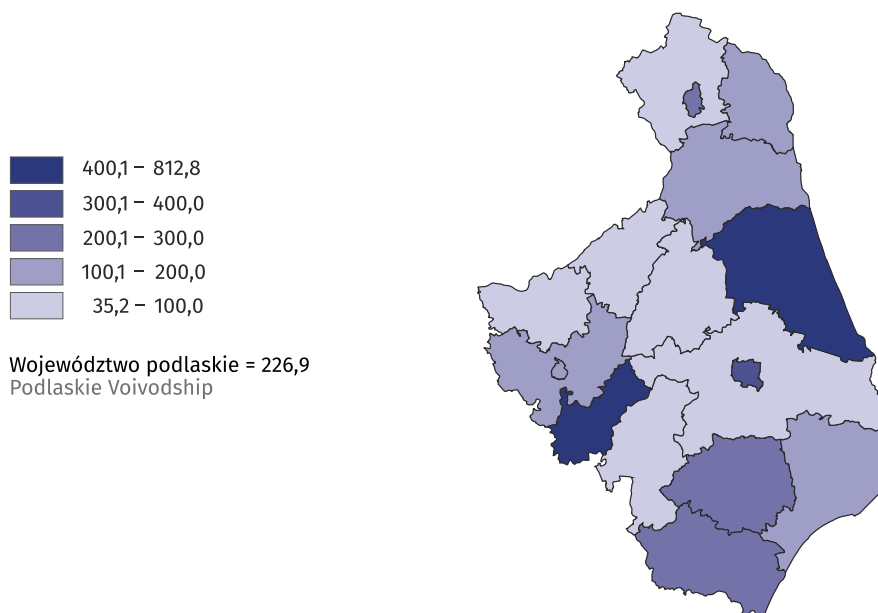
Mapa 15. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r.
Map 15. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021

W % ogółu imigrantów przebywających czasowo na terenie województwa podlaskiego
In % of total immigrants staying temporarily in Podlaskie Voivodship

Rozmieszczenie imigrantów na terenie województwa nie było równomierne. Zgodnie z wynikami NSP 2021, 9829 osób, tj. 37,5% wszystkich imigrantów przebywających czasowo w województwie podlaskim mieszkało w Białymstoku. Stosunkowo liczną grupę imigrantów spisano również w powiatach zambrowskim – 3422 osób (13,1%) oraz sokólskim – 2780 (10,6%). Najmniej osób przebywających czasowo odnotowano zaś w powiatach: kolneńskim – 128 (0,5%), monieckim – 189 (0,7%) oraz grajewskim – 199 (0,8%).

Mapa 16. Imigranci przebywający w Polsce czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.
 Map 16. Immigrants staying in Poland temporarily per 10 thousand residents in 2021

Według danych NSP 2021, na 10 tys. mieszkańców województwa podlaskiego przypadało 227 imigrantów (w kraju – 377). Analizując liczbę imigrantów w stosunku do liczby mieszkańców w danym powiecie, na pierwszym miejscu należy wymienić powiat zambrowski, gdzie na 10 tys. mieszkańców przypadało aż 813 osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy. Drugą lokatę zajmował powiat sokólski – 438 osób. Najniższe wartości omawiany wskaźnik przyjął w powiatach: kolneńskim (35 osób), grajewskim (44 osoby) i monieckim (49 osób).

7.4. Emigranci przebywający czasowo za granicą

7.4. Emigrants staying temporarily abroad

W spisie pozyskano – oprócz danych dotyczących podstawowych cech demograficznych emigrantów (płeć, wiek) – szeroki zakres informacji, m.in. o kraju przebywania, co pozwoliło ustalić kierunki emigracji z Polski, oraz okresie przebywania za granicą, co umożliwiło wyodrębnienie emigracji krótkookresowych i długookresowych. W spisie ludności i mieszkań z 2011 r. informacje dotyczące emigrantów czasowych obejmowały osoby przebywające za granicą powyżej 3 miesięcy, natomiast zakres spisu przeprowadzonego w 2021 r. był szerszy i uwzględnił również stałych mieszkańców Polski przebywających za granicą czasowo do 3 miesięcy.

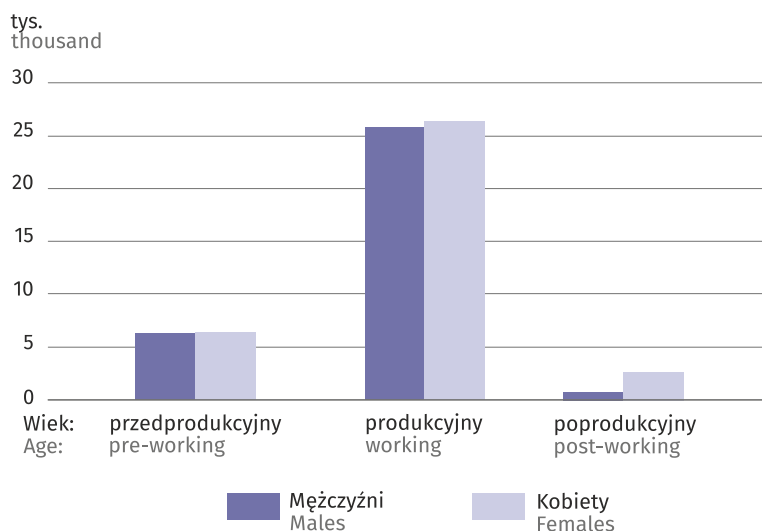
Z danych uzyskanych podczas NSP 2021 wynika, że w końcu marca 2021 r. 68828 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie podlaskim przebywało czasowo poza krajem. W ogólnej liczbie emigrantów 64266 osób (93,4%) to emigranci długookresowi, czyli osoby nieobecne w kraju co najmniej od 12 miesięcy. Pozostałe 4562 osoby to emigranci krótkookresowi, tj. osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. Według danych poprzedniego spisu, liczba emigrantów długookresowych wynosiła 85995, a emigrantów przebywających za granicą od 3 do 12 miesięcy – 23955.

Tablica 22. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.
Table 22. Emigrants staying temporarily abroad in 2021

Okres przebywania Residence period	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females
Ogółem Total	68828	33186	35642
W tym 12 miesięcy i więcej Of which 12 months and more	64266	30726	33540

Wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą nieznacznie przeważały kobiety, które stanowiły 51,8% mieszkańców województwa podlaskiego przebywających poza krajem (w Polsce – 51,0%). Liczebną przewagę kobiet nad mężczyznami odnotowano w przypadku większości kontynentów czasowego przebywania emigrantów, a największą stwierdzono wśród mieszkańców województwa podlaskiego przebywających w krajach położonych w Afryce (61,4% kobiet) i Azji (57,1%). Przewaga mężczyzn wystąpiła jedynie wśród osób wybierających jako cel swojego pobytu kraje Ameryki Południowej (55,3% mężczyzn).

Wykres 21. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.
Chart 21. Emigrants staying temporarily abroad by economic age groups and sex in 2021

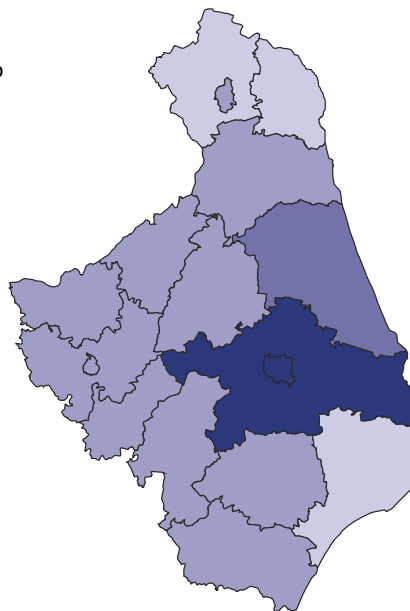
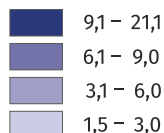
Według danych NSP 2021, wśród mieszkańców województwa podlaskiego przebywających czasowo za granicą w momencie krytycznego spisu 76,3% było w wieku produkcyjnym, 18,6% – w wieku przedprodukcyjnym, a 5,1% – w wieku poprodukcyjnym.

W końcu marca 2021 r. mieszkańcy województwa podlaskiego przebywali czasowo na wszystkich kontynentach, a najczęściej przez nich wybieranym była Europa. Wyjechało tam 49114 osób, tj. 71,4% wszystkich emigrantów z Podlaskiego. Zdecydowanie najwięcej osób osiedliło się w krajach Unii Europejskiej – 28683 (41,7% ogółu), wśród których najczęściej wybierano Wielką Brytanię. Przebywało tam 16858 osób, tj. 24,5% wszystkich emigrantów z województwa podlaskiego. Dużą popularnością cieszyła się także Belgia, gdzie zamieszkiwało 11401 osób, tj. 16,6% omawianej zbiorowości. Nieco rzadziej wyjeżdżano do Niemiec. W momencie krytycznym spisu przebywało tam 8217 mieszkańców województwa (11,9%). Innymi krajami dość często wybieranymi przez emigrantów z naszego regionu były: Holandia – 2336 osób (3,4%), Islandia – 1569 osób (2,3%) i Norwegia – 1461 osób (2,1%).

Kolejnym kontynentem ciągle chętnie wybieranym przez mieszkańców województwa była Ameryka Północna i Środkowa, gdzie w końcu marca 2021 r. przebywało czasowo 12160 osób (17,7% ogółu emigrantów). W Stanach Zjednoczonych osiedliły się 11324 osoby, tj. 16,5% wszystkich emigrantów z województwa podlaskiego, natomiast w Kanadzie – 774 osoby (1,1%).

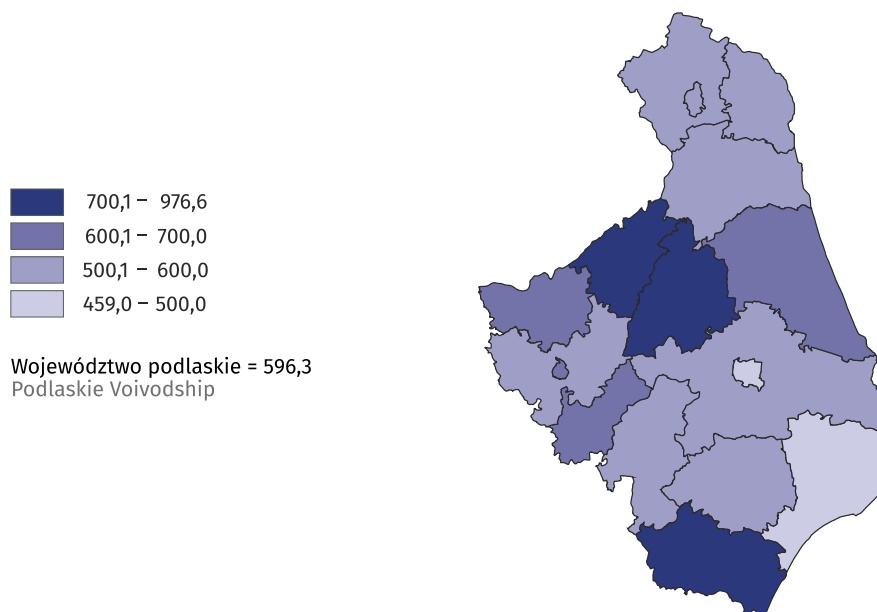
Mapa 17. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.
Map 17. Emigrants staying temporarily abroad in 2021

W % ogółu emigrantów przebywających czasowo
na terenie województwa podlaskiego
In % of total emigrants staying temporarily
in Podlaskie Voivodship

Zgodnie z wynikami NSP 2021 najwięcej osób przebywających za granicą przed wyjazdem mieszkało w mieście Białystok – 14542 osoby, co stanowiło 21,1% wszystkich emigrantów. Liczną zbiorowość emigrantów tworzyli również mieszkańcy powiatu białostockiego – 8551 osób (12,4%). Najmniej osób wyjechało zaś z powiatów: sejneńskiego – 1028 (1,5%) oraz suwalskiego – 1843 i hajnowskiego – 1856 (po 2,7%).

Mapa 18. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.
 Map 18. Emigrants staying temporarily abroad per 10 thousand residents in 2021

Według danych NSP 2021, w województwie podlaskim na 10 tys. mieszkańców przypadało 596 emigrantów przebywających czasowo za granicą (w kraju – 381). Najbardziej intensywny odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy odnotowano w powiecie monieckim (977 osób na 10 tys. ludności) oraz powiecie siemiatyckim (950 osób). Najmniejszą skłonność do wyjazdów odnotowano natomiast w powiecie hajnowskim (459 osób) oraz mieście Białystok (494 osoby).

Źródła danych

1. Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym), Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł, tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- bezpośrednio źródło danych,
- źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo-mieszkaniowy),
- źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

2. Elektroniczny formularz spisowy

W spisie z 2021 r. wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej.

Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu/pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej, migracyjnej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina,
- krajów zamieszkania,
- krajów urodzenia,
- krajów obywatelstwa,
- etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego,
- języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego,
- wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego,
- rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania,
- zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej,
- rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zawierała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniając i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

Data sources

1. Administrative registers and information systems used for the census

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator.

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions, self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland – as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobyt System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a direct source of data,
- a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list),
- a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

2. Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form.

It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, migration, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- localities – locality, voivodship, powiat, gmina,
- countries of residence,
- countries of birth,
- countries of citizenship,
- ethnonyms with open text capabilities,
- languages with open text capabilities,
- religion denominations with open text capabilities,
- fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling,
- occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent were popular synonyms often used in colloquial speech,
- non-agricultural activities. The dictionary is based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app was also adapted for persons with disabilities. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 standards.

Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of 19 August 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.